

ЗАЯВА

я, Невган Марина Іванівна

(ПІБ повністю)

Студент групи Б02021

(шифр групи)

Спеціальності 041 Облік і оподаткування

(код та назва спеціальності)

освітньої програми Облік і оподаткування

(назва освітньої програми)

освітнього ступеня підготовки магістр

(бакалавр, магістр)

Заявляю, що моя випускна кваліфікаційна робота на тему:

Оптимізація обліку і аналізу виробничих запасів на прикладі локомотивної депо

виконана самостійно і в ній не міститься елементів плагіату. Всі запозичення з друкованих та електронних джерел мають відповідні посилання. Прошу перевірити її на наявність академічного плагіату.

Я ознайомлений(а) з чинним «Порядком перевірки кваліфікаційних випускних робіт здобувачів вищої освіти на виявлення текстових та графічних запозичень засобами перевірки на плагіат», згідно з яким виявлення плагіату є підставою для відмови в допуску випускної кваліфікаційної роботи до захисту.

Дата

22.12.2021 р.

Керівник

(ПІБ)

Підпис

Підпис

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Український державний університет науки і технологій
Кафедра «Облік і оподаткування»

ДОВІДКА

Про відсутність плагіату у випускній кваліфікаційній роботі

За результатами перевірки випускної кваліфікаційної роботи (ВКР)
здобувача вищої освіти освітнього ступеня (ОС) «магістр»

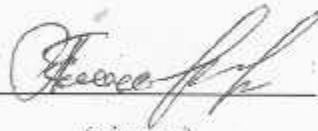
Мовчан Марини Іванівни

(прізвище, ім'я, по-батькові)

на тему: Оптимізація обліку і аналізу виробничих запасів на прикладі
локомотивного депо

в роботі не виявлено порушень академічної доброчесності.

Керівник ВКР

(підпис)

О. В. Пікуліна

(прізвище, ім'я, по-батькові)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Український державний університет науки і технологій

Кафедра Облік і оподаткування

«ДО ЗАХИСТУ»

Завідувач кафедри

 /Володимир БОБИЛЬ/

« 21 » 12 20 21 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня «магістр»

Галузь знань **07 Управління та адміністрування**

Спеціальність **071 Облік і оподаткування**

Тема **Оптимізація обліку і аналізу виробничих запасів на прикладі локомотивного депо**

Theme **Optimization of accounting and analysis of inventories on the example of a locomotive depot**

Керівник дипломної роботи

доц. Олена ПІКУЛІНА

Нормоконтролер

Студентка групи БО2021

 Марина МОВЧАН

Student

Movchan Maryna

Дніпро – 2021

АНОТАЦІЯ

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку посилань та додатків. Обсяг основного тексту – 97 сторінок, у тому числі 19 таблиць, 18 рисунків, крім того, вступ на 3 сторінках, висновки на 4 сторінках, перелік посилань з 57 джерел, 13 додатків.

У першому розділі кваліфікаційної роботи розглянуто теоретико-методологічні основи обліку виробничих запасів, зокрема, сутність виробничих запасів як об'єкту бухгалтерського обліку, нормативно-правове регулювання обліку виробничих запасів; виконано техніко-економічний аналіз Дніпровського локомотивного депо.

У другому розділі роботи розглянуто організацію бухгалтерського обліку у локомотивному депо, досліджено особливості первинного обліку виробничих запасів та правила документообігу, впорядковано правила обліку виробничих запасів в системі рахунків бухгалтерського обліку.

У третьому розділі роботи проведений аналіз структури та ефективності використання виробничих запасів, розглянуто процедури контролю наявності та використання запасів в депо, запропоновані шляхи вдосконалення організації обліку і контролю виробничих запасів.

За результатами проведених досліджень зроблено ґрунтовні висновки.

Ключові слова: локомотивне депо, виробничі запаси, первісна оцінка, методи вибуття запасів, інвентаризація, матеріальні витрати, матеріалоемність, матеріаловіддача, операційний цикл, ефективність використання запасів, оптимізація виробничих запасів.

ABSTRACT

The work consists of an introduction, three chapters, conclusions, a list of references and appendices. The volume of the main text is 97 pages, including 19 tables, 18 figures, in addition, an introduction on 3 pages, conclusions on 4 pages, a list of references from 57 sources, 13 appendices.

In the first section of the qualification work the theoretical and methodological bases of inventory accounting are considered, in particular, the essence of inventories as an object of accounting, regulatory and legal regulation of inventory accounting; technical and economic analysis of the Dnieper locomotive depot was performed.

In the second section of the work the organization of accounting in the locomotive depot is considered, the peculiarities of primary accounting of production stocks and rules of document circulation are investigated, the rules of accounting of production stocks in the system of accounting accounts are arranged.

In the third section of the work the analysis of the structure and efficiency of use of production stocks is carried out, procedures of control of availability and use of stocks in depot are considered, ways of improvement of the organization of the account and control of production stocks are offered.

Based on the results of research, sound conclusions have been made.

Key words: locomotive depot, production stocks, initial estimation, methods of disposal of stocks, inventory, material costs, material consumption, material recovery, operational cycle, efficiency of stocks use, optimization of production stocks.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ У ДНІПРОВСЬКОМУ ЛОКОМОТИВНОМУ ДЕПО.....	10
1.1 Сутність виробничих запасів як об’єктів бухгалтерського обліку	10
1.2 Нормативно-правове регулювання обліку виробничих запасів.....	18
1.3 Техніко-економічна характеристика депо	24
Висновки до розділу 1	33
2 ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ У ДНІПРОВСЬКОМУ ЛОКОМОТИВНОМУ	35
2.1 Організація бухгалтерського обліку запасів у депо	35
2.2 Особливості первинного обліку виробничих запасів та правила документообігу	43
2.3 Облік виробничих запасів в системі рахунків бухгалтерського обліку	52
Висновки до розділу 2	70
3 АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ	71
3.1 Аналіз структури та ефективності використання виробничих запасів	71
3.2 Процедури контролю наявності та використання запасів в депо	83
3.3 Шляхи вдосконалення організації обліку, аналізу і контролю виробничих запасів	94
Висновки до розділу 3	105
ВИСНОВКИ.....	107
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ	111
ДОДАТКИ	
Додаток А Структурно-логічна схема випускної роботи	117
Додаток Б Сутність виробничих запасів як об’єкта обліку	118
Додаток В Характеристика НП(С)БО 9 «Запаси»	119
Додаток Г Техніко-економічні показники локомотивного депо.....	120

Додаток Д Елементи облікової політики щодо виробничих запасів	121
Додаток Е Кореспонденція рахунків з обліку виробничих запасів	122
Додаток Ж Аналіз стану виробничих запасів	123
Додаток И Аналіз ефективності використання виробничих запасів	124
Додаток К Порядок проведення аудиту виробничих запасів	125
Додаток Л АВС-аналіз виробничих запасів локомотивного депо	126
Додаток М Основні етапи формування політики управління запасами	127
Додаток Н Баланси (форма № 1) на 31.12.2018, 2019, 2020 рр.	128
Додаток П Звіти про фінансові результати (форма № 2) за 2018-2020 рр.	129

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Для формування ринкової економіки в Україні необхідне виробництво конкурентоспроможної продукції та її реалізація на внутрішньому та зарубіжних ринках. Одночасно основною передумовою здійснення господарської діяльності більшості підприємств є достатній обсяг та раціональне використання виробничих запасів.

Реформування економічних відносин, їх розвиток, впровадження різноманітних форм власності в Україні висувають нові вимоги до бухгалтерського обліку як до способу контролю за веденням господарської діяльності підприємств. Важливим фактором розвитку виробництва є стабільна забезпеченість підприємства матеріальними ресурсами та їх ефективне використання.

Слід зазначити, що запаси займають особливе місце у складі майна та домінуючі позиції у структурі витрат підприємств залізничного транспорту. Крім того, вони є найбільш важливою та значною частиною активів підприємства. За умов акціонування залізничного транспорту, правильна організація бухгалтерського обліку та аналізу виробничих запасів є необхідною умовою для діяльності залізниць та їх структурних підрозділів. Належним чином організований облік виробничих запасів (якісна поінформованість про їх наявність та рух) має суттєве значення в управлінні виробничою діяльністю кожного господарюючого суб'єкта.

Ефективна система аналізу та управління запасами дозволяє його керівництву отримувати якісну інформацію про наявність та рух запасів. Від правильності ведення обліку запасів залежить достовірність даних про отриманий підприємством прибуток та збереження самих запасів.

Раціональне використання виробничих запасів та їх оптимізація є одним з основних завдань будь-якого підприємства для забезпечення безперервної діяльності за умов інфляційних процесів, кризи, збільшення конкуренції. Це впливає на можливості виконання виробничих планів підприємства, дотримання зобов'язань перед споживачами, забезпечення стійкого фінансового становища й

створення умов для подальшого конкурентоспроможного розвитку.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є узагальнення теоретичних положень і розробка науково обґрунтованих рекомендацій з удосконалення методики та організації обліку та аналізу виробничих запасів підприємства.

Відповідно до поставленої мети необхідним є виконання наступних завдань:

- розглянути теоретичні аспекти сутності виробничих запасів як об'єктів бухгалтерського обліку;
- проаналізувати нормативно-правове забезпечення обліку виробничих запасів;
- надати техніко-економічну характеристику локомотивного депо;
- розглянути систему організації обліку у депо;
- охарактеризувати особливості первинного обліку виробничих запасів та правила документообігу;
- впорядкувати основні положення обліку виробничих запасів в системі рахунків бухгалтерського обліку;
- провести аналіз структури та ефективності використання виробничих запасів в депо;
- охарактеризувати систему контролю наявності та використання запасів в депо;
- запропонувати шляхи вдосконалення організації обліку, аналізу та контролю виробничих запасів.

Об'єктом дослідження є процес обліку та аналізу виробничих запасів Дніпровського локомотивного депо.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних засад обліку і аналізу виробничих запасів.

Методи дослідження та джерела інформації. Теоретично-методичні основи дослідження ґрунтувались на загальнонаукових методах пізнання. При проведенні оцінки техніко-економічних показників використовувались абстрактно-логічні, конкретно-наукові методи: індукції – на етапі збору, систематизації й обробки

інформації для проведення дослідження; дедукції – у процесі теоретичного осмислення ситуації та пошуку першопричин її виникнення; аналізу та синтезу, конкретизація – для обґрунтування змісту та форм облікових регістрів, їх відповідність вимогам стандартів; конструктивний метод – для групування пропозицій щодо удосконалення обліку, аналізу та контролю виробничих запасів; графічний – для побудови графіків та діаграм.

У магістерській роботі використовувались загальнонаукові і спеціальні методи: порівнянь, угруповань, спостереження, обстеження, комплексної оцінки, а також методи та прийоми економічного аналізу – логічні, статистичні, факторного впливу, абстрактні, економіко-математичні.

Як джерела інформації використано наукові праці, статті, підручники та нормативні документи, які регламентують облік, аналіз та контроль виробничих запасів, а також форми звітності – Баланс (ф. №1), Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)(ф. №2), Примітки до річної фінансової звітності (ф. №5), Звіт про доходи і витрати підприємств основної діяльності залізничного транспорту України (ф. №10 зал), статистична звітність, як джерело інформації якісних показників Дніпровського локомотивного депо, яке є відокремленим підрозділом Регіональної філії «Придніпровська залізниця».

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості застосування викладених у магістерській роботі пропозицій щодо удосконалення обліку, аналізу і контролю виробничих запасів у практичній діяльності структурних підрозділів залізниць.

Апробація та публікація одержаних результатів. За темою дослідження опублікована стаття «Сучасні методи аналізу та управління виробничими запасами» у Науковому віснику Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ У ДНІПРОВСЬКОМУ ЛОКОМОТИВНОМУ ДЕПО

1.1 Сутність виробничих запасів як об'єктів бухгалтерського обліку

Для здійснення господарської діяльності підприємствами всіх форм власності та галузей економіки використовуються виробничі запаси, які є найбільш важливою і значною частиною активів підприємства. Вони займають особливе місце у складі майна та домінуючі позиції у структурі витрат підприємства.

Важливе практичне значення та виробничу спрямованість мають питання обліку запасів, оскільки це є передумовою подальшого розвитку виробництва на підприємствах. Належним чином організований облік виробничих запасів, тобто якісна поінформованість про їх наявність та рух, має суттєве значення в управлінні виробничою діяльністю кожного підприємства та в контролі за зберіганням матеріальних цінностей. У зв'язку з цим в сучасних умовах об'єктивно виникла необхідність перегляду існуючої практики організації обліку запасів.

У процесі реформування вітчизняної системи бухгалтерського обліку, прийняття національних стандартів та врахування тенденції до переходу на міжнародні стандарти обліку змінюються вимоги до обліку ефективності використання виробничих запасів, а також розширюються поставлені перед ним завдання. Однак певні питання обліку використання виробничих запасів після переходу до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку досліджені не повністю. Серед таких питань одним із головних є неоднозначність підходів до визначення суті поняття «виробничі запаси», їх класифікації з урахуванням галузевої специфіки.

Теоретичні положення і практичні аспекти обліку виробничих запасів досліджували в своїх працях наступні науковці: Голов С. Ф., Корінько М. Д., Титаренко Г. Б., Крупка Я. Д., Задорожний З. В., Гудзь Н. В., Круш П. В., Орлюк Ю. В., Рабоконь Ю. С., Подолянчук О. А. та ін.

Серед зарубіжних вчених питання обліку виробничих запасів знайшли своє відображення в роботах Атрилла П., МакЛейни Е., Хорнгрена Ч., Фостера Дж., Датара Ш.

та інших дослідників.

Утім, незважаючи на значні напрацювання щодо розкриття сутності поняття «виробничі запаси», їх класифікації, оцінки, єдиної позиції у висвітленні даного поняття серед вчених не існує. Неоднозначність підходів до трактування категорій «матеріальні активи», «виробничі ресурси», «матеріальні ресурси», «запаси», «виробничі запаси» свідчить про необхідність та актуальність подальших досліджень та напрацювань щодо уточнення та поглиблення сутності виробничих запасів.

Ефективне функціонування підприємств у ринкових умовах господарювання значною мірою залежить від раціонального використання ресурсів: трудових, матеріальних, які в сукупності з основними засобами становлять виробничі ресурси. Матеріальні ресурси є засобами виробництва, які включають засоби праці і предмети праці.

Поняття виробничих запасів слід відрізняти від поняття матеріальних (виробничих) ресурсів, яке є більш загальним, ніж матеріальні або виробничі запаси. У теоретичному розумінні виробничі запаси є предметами праці, які одноразово використовуються у виробничому процесі, свою вартість повністю переносять на готову продукцію.

В бухгалтерському обліку більшість предметів праці вважаються виробничими запасами. Але поняття матеріальних і виробничих запасів є дискусійним і трактується в літературних джерелах неоднозначно (рис. 1.1).

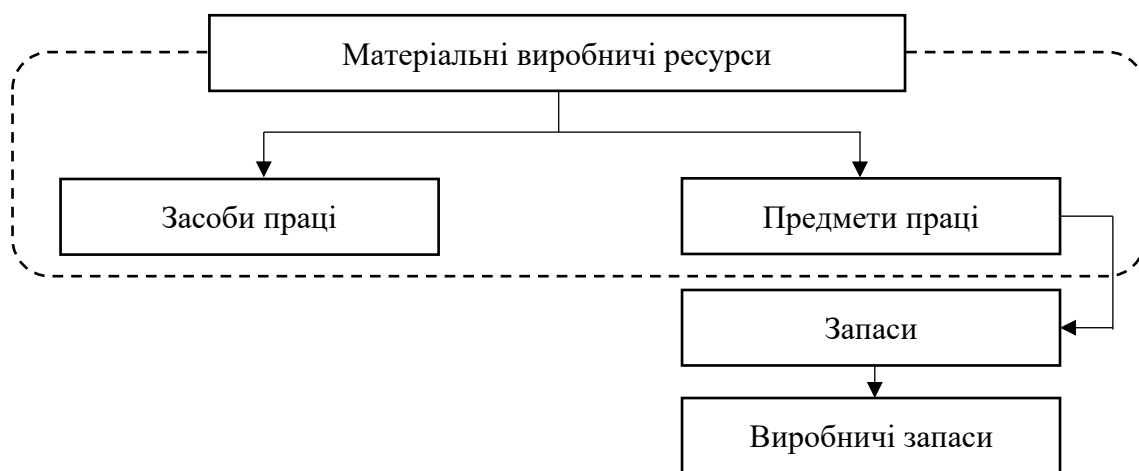

Рисунок 1.1 – Виробничі запаси у складі ресурсів [51]

В економічній літературі поняття «виробничі ресурси» з'явилося в 70-80-х роках минулого століття. Зокрема, під «виробничими ресурсами» розуміється сума складових ресурсів основних засобів, матеріальних і трудових ресурсів. Термін «запаси» у вітчизняній літературі з'явився із затвердженням Положення (стандарту) бухгалтерського обліку. До впровадження стандартів термінологія мала різну назву, а саме товарно-матеріальні цінності, предмети праці, засоби праці, матеріальні ресурси, виробничі ресурси.

Так, Круш П. В. зазначає, що «складовою виробничих ресурсів є матеріальні ресурси, які представляють комплекс речових елементів, що призначені для обробки в процесі виробництва за допомогою засобів праці» [19].

На думку Корінька М. Д., об'єктом обліку матеріалів є предмети праці, призначені для виробничо-господарського використання, а також малоцінні швидкозношувані предмети [17, с. 220-221].

Донін Є. О. досліджує поняття «оборотних виробничих активів, які складаються з предметів праці (сировина, матеріали і т. п.), тобто те, на що направлена дія людини в процесі праці та з чого виготовляється продукція». Особливістю їх функціонування є те, що вони цілком використовуються в одному циклі виробництва. Крім цього, науковець зазначає, що в плануванні та обліку предмети праці називають матеріалами або виробничими запасами [14, с. 75-85].

Подольнчук О. А. пропонує трактувати поняття «запаси виробничі» як засоби виробництва, що надійшли до споживачів (на підприємство, будову) і ще не використовуються у процесі виробництва, і тут же пропонує визначення поняття «запаси» як наявність матеріальних ресурсів (засобів виробництва та предметів споживання) для забезпечення безперервності розширеного відтворення, обслуговування невиробничої сфери та задоволення потреб населення [40].

Крупка Я. Д., Задорожний З. В., Гудзь Н. В. виокремлюють два види складських запасів – виробничі та товарні, при цьому зазначає, що виробничі запаси – це матеріальні цінності, що знаходяться на складі підприємств виробничої сфери і призначені для подальшого використання; а товарні запаси – матеріальні цінності, які знаходяться на складі, але призначені для продажу [18, с. 71-74].

Деякі автори при визначенні поняття матеріальних оборотних активів застосовують термін «цінності». Однак поняття «цінність» є описовою категорією, ознакою, якісним або критеріальним показником, що характеризує запаси як економічні елементи, що мають користь для їх власника і можуть принести йому економічні вигоди.

Застосування терміна «матеріально-виробничі запаси» пов'язано з певними суперечливими моментами, адже матеріальними запасами є не тільки предмети праці, але й засоби праці. Тому це поняття є ширшим, адже охоплює усі активи, що мають матеріальну форму та використовуються у виробничому процесі. Терміни «товарно-матеріальні активи» і «товарно-матеріальні запаси» не прийнятні для застосування з причини охоплення ними активів, що мають матеріальну форму, які можуть бути як оборотними, так і необоротними. При цьому акцент робиться на можливість продажу таких активів.

Певні протиріччя пов'язані і з використанням терміна «предмети праці». Поняття предметів праці достатньою мірою відповідає сутності елементів виробництва, що підлягають обробці, але традиційно використовується не як облікова категорія, а як економічна.

Мороз Б. І., Голтвянський Б. І. вважають, що термін «товарно-виробничі запаси» найбільшою мірою відображає характерні властивості матеріальних елементів виробництва, основне призначення яких – обробка у процесі виробництва, формування основи виробів, при цьому враховується можливість перебування їх у складі резервів у вигляді виробничих запасів на складі або готових виробів (товарів), що перебувають на складах [24, с. 68-69].

Використання цього терміну викликає певні суперечності, які пов'язані з тлумаченням його в довідковій літературі. Так, більшість авторів під терміном «запаси» розуміють резерв матеріальних ресурсів, які не використовуються в поточній діяльності підприємства і призначені для забезпечення безперервності процесу виробництва, зберігання на випадок необхідності. Тобто, поняття запасів є досить специфічним.

Незважаючи на те, що термін «товарно-виробничі запаси» є найбільш

прийнятним у застосуванні для розкриття сутності предметів праці, їх окремих характерних особливостей, з прийняттям НП(С)БО термін «запаси» увійшов до широкого вжитку.

Аналіз літературних джерел свідчить, що в дослідженнях науковців відсутня єдина думка щодо змісту виробничих запасів. Однак ми вважаємо, що насамперед, визначаючи сутність виробничих запасів, необхідно враховувати зміст нормативно-правового регулювання обліку досліджуваного об'єкта. Тому на нашу думку, виробничі запаси – це матеріальні оборотні активи, які протягом операційного циклу використовуються в повному обсязі для створення продукції, товарів, надання послуг, виконання робіт, а також для будь-яких господарських чи управлінських потреб підприємства (рис. 1.2).

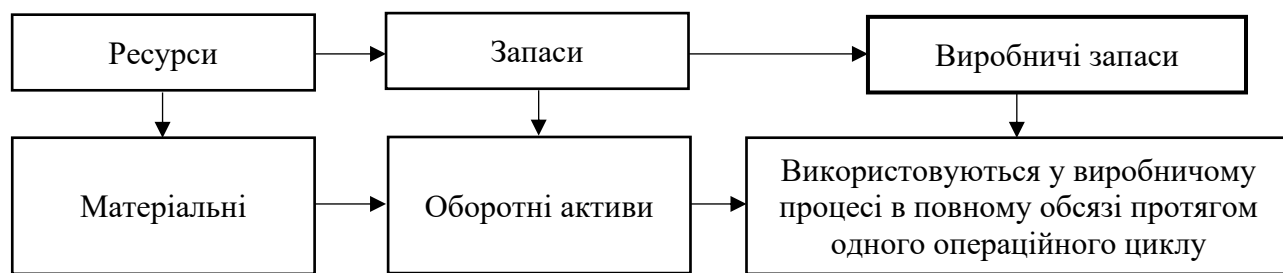

Рисунок 1.2 – Економічна сутність виробничих запасів [40]

Критична оцінка існуючих визначень поняття «виробничі запаси» дає підстави виокремити такі основні підходи: переважна більшість економістів і вчених при висвітленні питань обліку запасів використовує визначення, наведене в НП(С)БО 9.

Окремі вчені ототожнюють поняття «виробничі запаси» і «матеріальні ресурси»; ототожнюються також такі поняття, як «запаси» й «виробничі запаси»; в окремих джерелах застосовується термін «товарно-матеріальні цінності»; ряд авторів до виробничих запасів, як частини предметів праці, не відносять малоцінні та швидкозношувані предмети та незавершене виробництво.

Ряд інших вчених виробничі запаси трактують як активи, які використовуються для подальшого продажу, споживання під час виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг, а також управління підприємством.

Методика облікового забезпечення формування інформації про виробничі запаси передбачає необхідність проведення їх оцінки, яка відбувається у трьох випадках: при надходженні, при списанні й на дату складання звітності (на дату балансу) (рис. 1.3).

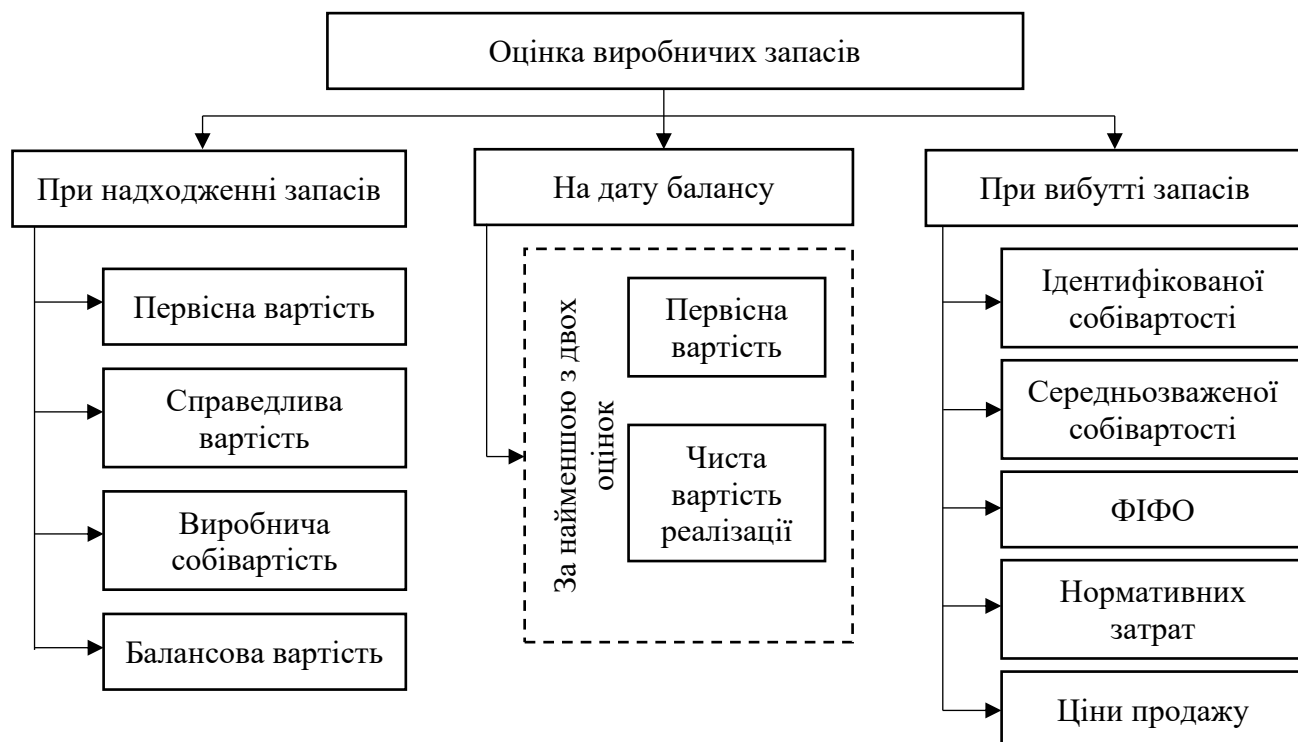

Рисунок 1.3 – Оцінка виробничих запасів [33]

Вихідним моментом побудови обліку виробничих запасів є їх класифікація. Відповідно, до Плану рахунків до виробничих запасів відносяться: сировина і матеріали, купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби, паливо, тара і тарні матеріали, будівельні матеріали, матеріали, передані в переробку, запасні частини, матеріали сільськогосподарського призначення, малоцінні та швидкозношувані предмети й інші матеріали [47].

Організація обліку, аналізу і контролю матеріальних цінностей, у першу чергу – обліку, аналізу і контролю запасів, є однією з складних ділянок облікової роботи. У сучасних великих підприємствах номенклатура запасів може досягати тисяч найменувань. Тому організація обліку, аналізу і контролю за рухом, збереженням і використанням запасів пов'язана з великими труднощами. При цьому важливе значення має автоматизація обліку, аналізу і контролю всіх робіт, починаючи від виписки облікових документів та закінчуючи складанням

необхідної звітності і проведенням контролю запасів. Невід'ємною частиною обліку і контролю запасів є економічний аналіз їх використання, який поглиблює пошук резервів підвищення ефективності виробничої діяльності.

Основними цілями бухгалтерського обліку, аналізу і контролю запасів є: раціональна оцінка запасів, відповідність наявності певних складських запасів встановленим на підприємстві нормативам на їх зберігання на складі, виявлення фактичних витрат на придбання запасів у постачальників або їх виготовлення у власному виробництві, встановлення постійного контролю за дотриманням норм виробничого споживання запасів, науково обґрунтований і правильний розподіл вартості витрачених у виробництві запасів по відповідних об'єктах калькуляції для формування собівартості виробленої продукції, виконаних робіт, наданих послуг.

Проблеми обліку виробничих запасів в умовах реформування економіки набувають особливої актуальності у зв'язку з потребою отримувати точну і достовірну інформації. Система їх обліку, яка склалася роками, не задовольняє вимоги ринку, оскільки умови функціонування значно розширюють коло операцій, що проводяться з запасами. Для підприємств виробничі запаси є одним із найважливіших активів, які з-поміж іншого перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг [24].

Виробничі запаси є основною складовою виручки від реалізації, і відповідно, прибутку підприємства, на що зрештою і направлено всю діяльність підприємства. Запаси є основою діяльності будь-якого підприємства. Саме від наявності (або відсутності їх на складі залежить весь виробничий цикл підприємства). Правильна організація надходження запасів сприяє раціональному процесу виробництва на всіх стадіях оброблення і випуску готової продукції виробничого підприємства.

Практика роботи більшості підприємств показує, як забезпеченість запасами впливає на його функціонування. Так, нестача запасів є негативним явищем, адже може призвести, наприклад, до порушення ритмічності виробництва, перевитрат матеріальних ресурсів через вимушені нераціональні заміни, підвищення собівартості продукції, зниження продуктивності праці, зменшення обсягів

реалізації готової, і, відповідно, до зменшення розміру одержуваного прибутку і втрати потенційної клієнтури споживачів продукції [4].

Водночас, наявність на підприємстві не споживаних запасів уповільнює оборотність оборотних коштів, вилучає з обороту грошові ресурси, що знижує темпи відтворення виробництва та веде до значних витрат на утримання самих запасів на складах.

Функціонування підприємства при відносно високому рівні наявних запасів ніколи не буде достатньо ефективним, адже призводить до додаткового вкладення значних грошових коштів для організації зберігання так званих зайвих запасів і, відповідно, до недоліку вільних фінансових ресурсів, зниження поточної платоспроможності підприємства, неможливості своєчасно придбати дуже необхідні для виробництва матеріальні ресурси, устаткування, розраховатися з податками з бюджетом, за платежами до державних цільових та позабюджетних фондів, за заробітною платою з персоналом підприємства і т.п. Крім того, додаткові витрати на обслуговування зайвих запасів підприємства збільшують собівартість готової продукції підприємства, що знижує конкурентоздатність підприємства на товарному ринку [2, с. 138-139].

Тому чинна на підприємстві система планування й контролю придбання, виробництва та реалізації запасів значною мірою визначає успіх підприємства, особливо за умов нестабільної економіки і жорсткої конкуренції. Виходячи з цього, основною метою управління запасами є своєчасні поставки запасів і мінімізація витрат, що пов'язані із замовленням і зберіганням запасів.

До методів управління запасами з точки зору оптимізації (мінімізації) витрат є відносять такі методи, як ABC – аналіз, XYZ – аналіз, а також метод економічно обґрунтованого розміру замовлення (метод EOQ). Крім того, важливе значення у зменшенні матеріальних витрат має збереження запасів шляхом ретельного і своєчасного проведення інвентаризацій, контрольних і вибіркового перевірок [28].

Саме тому важливе і практичне значення та виробничу спрямованість мають питання аналізу забезпечення та використання запасів на підприємствах (у виробництві) оскільки повне забезпечення виробничими запасами виробництво та

їх ефективне використання є передумовою подальшого розвитку виробництва на підприємствах. Для цього необхідно здійснювати систематичний облік і контроль, якісний аналіз рівня та динаміки забезпеченості, а також ефективності використання виробничих запасів. Для забезпечення ефективного розвитку підприємств та зростання їх виробничого потенціалу виникає необхідність створення якісно нової системи управління виробничими запасами.

Основою виробництва в будь-якій галузі економіки є постійна наявність у необхідних розмірах запасів товарно-матеріальних цінностей, які повністю споживаються у процесі виробництва і переносять свою вартість на собівартість виготовленої продукції (виконаних робіт, наданих послуг) та впливають на результат діяльності підприємства. Важливою передумовою обліку, аналізу, контролю та управління виробничими запасами є вироблення єдиних і чітких підходів до тлумачення їх сутності та класифікації.

1.2 Нормативно-правове регулювання обліку виробничих запасів

Приведення національної системи бухгалтерського обліку, зокрема обліку запасів, до вимог міжнародних стандартів – це шлях до його інтернаціоналізації, уніфікації та гармонізації, підвищення якості облікової інформації та довіри до неї з боку різних користувачів.

Приєднання України до міжнародної системи обліку не є самоціллю, але світовий досвід показує, що основні принципи, викладені у міжнародних стандартах, з одного боку, найбільшою мірою відповідають інтересам потенційних користувачів, а з другого боку, – дають змогу уніфікувати фінансову звітність і зробити її зручною у користуванні. Разом з цим, не слід відмовлятися від накопиченого за довгі роки позитивного вітчизняного досвіду щодо організації і методики бухгалтерського обліку виробничих запасів.

Бухгалтерський облік виробничих запасів регламентується Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [43], НП(С)БО 9 «Запаси» [33], Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського

обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [47] та Методичними рекомендаціями з бухгалтерського обліку запасів №2 [44].

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про виробничі запаси та розкриття їх у фінансовій звітності визначає Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», загальна структура якого наведена на рис. 1.4.

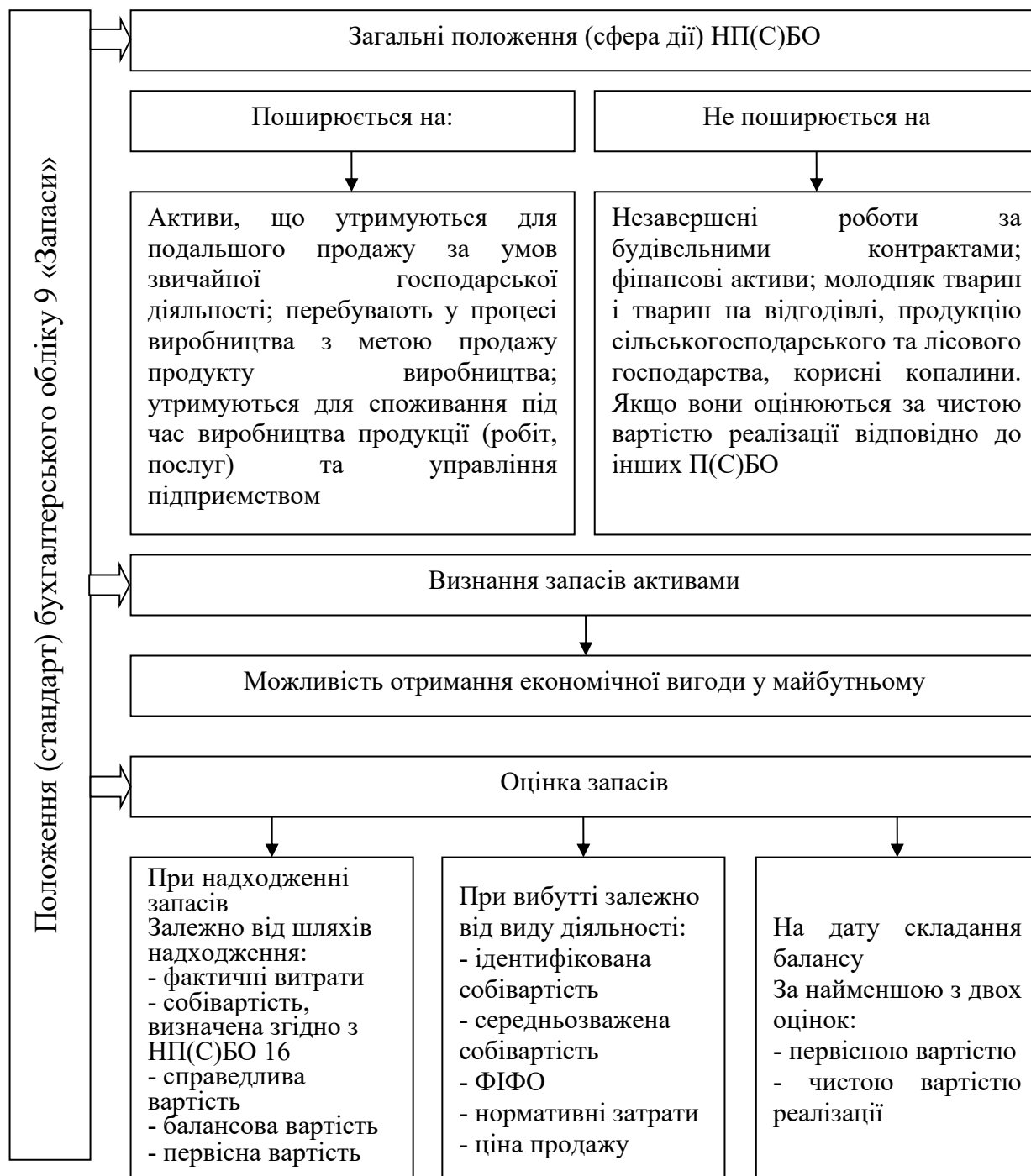

Рисунок 1.4 – Характеристика НП(С)БО 9 «Запаси» [33]

Терміни та поняття, що пояснюються в НП(С)БО 9: запаси, одиниця бухгалтерського обліку запасів, чиста вартість реалізації запасів, первісна вартість запасів, оцінка запасів на дату балансу [33].

Терміни та поняття, що використовуються в НП(С)БО 9: собівартість виробництва запасів, справедлива вартість запасів, подібні та неподібні запаси, подібна справедлива вартість, оцінка вибуття запасів, ідентифікована собівартість відповідної одиниці запасів, середньозважена собівартість, собівартість перших за часом надходження запасів (ФІФО), нормативні затрати, ціна продажу, вартість МШП, очікувана ціна продажу запасів, очікувані витрати на завершення виробництва і збут товарно-виробничих запасів [33].

Основні нормативні документи з обліку та контролю виробничих запасів наведено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Нормативні документи з обліку та контролю виробничих запасів

Нормативний акт	Характеристика
1	2
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [43]	Закон визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Підприємства ведуть бухгалтерський облік і складають фінансову звітність у грошовій одиниці України. Підприємство самостійно: обирає форми організації бухгалтерського обліку: - бухгалтер, бухгалтерська служба, аудиторська фірма, власник або керівник підприємства безпосередньо, якщо звітність даного підприємства не повинна оприлюднюватися; - визначає облікову політику; - обирає форму бухгалтерського обліку як певну систему реєстрів обліку, порядку і способу реєстрації та узагальнення інформації, у тому числі стосовно виробничих запасів
Податковий Кодекс України [39]	В кодексі визначено платників податку, об'єкт оподаткування, ставку, порядок обчислення, нарахування та терміни сплати на додану вартість. Визначено склад доходів та витрат підприємства при здійсненні операцій із запасами.
Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [42]	Закон визначає правові засади аудиту фінансової звітності, провадження аудиторської діяльності в Україні та регулює відносини, що виникають при її провадженні.

Продовження табл. 1.1

1	2
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [33]	Принципи формування в бухгалтерському обліку інформації про запаси та її розкриття у фінансовій звітності; визнання і первісна оцінка запасів; оцінка вибуття запасів; оцінка запасів на дату балансу; розкриття інформації про запаси в Примітках до фінансової звітності
Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси»	Метою цього стандарту є визначити підхід до обліку запасів. Головним питанням обліку запасів є визначення суми собівартості, яка повинна визнаватися як актив та переноситися на майбутні періоди до моменту визнання відповідних доходів. Стандарт надає рекомендації щодо визначення собівартості та подальшого визнання витрат, включаючи будь-яке часткове списання до чистої вартості реалізації. Він також надає рекомендації щодо формул собівартості, що застосовуються для визначення собівартості запасів.
Положення про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку [48]	Визначає умови складання та вимоги щодо первинних документів та бухгалтерських регістрів стосовно виробничих запасів
Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів [44]	Визначають визнання та оцінку запасів. Документальне оформлення операцій руху запасів. облік і контроль наявності та руху запасів в місцях їх зберігання та у виробництві, бухгалтерський облік запасів.
Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань [49]	Положення визначає порядок проведення інвентаризації активів і зобов'язань та оформлення її результатів.

Нормативні документи, які зазначені таблиці дають змогу правильно та законно оформити та реалізувати продукцію, скласти фінансову звітність, вести правильний та чіткий облік, що стосується розрахунків з покупцями як готівкою, так і у безготівковому розрахунках.

Нижче наведено основні терміни, що використовуються з прийняттям Положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Одиниця бухгалтерського обліку запасів – це їх найменування або однорідна група (вид). Такою одиницею може бути вид, сорт, марка запасу, тобто кожен номенклатурний номер.

Первісна вартість запасів – сума фактичних витрат на їх придбання або виготовлення.

Чиста вартість реалізації запасів – це очікувана ціна реалізації запасів в умовах звичайної діяльності за вирахуванням очікуваних витрат на завершення їх виробництва та реалізацію.

Справедлива вартість – сума, за якою можна обміняти актив чи погасити заборгованість за операцією між проінформованими, зацікавленими та незалежними сторонами.

Подібні запаси – це запаси, які мають однакове функціональне призначення і подібну справедливую вартість.

Згідно з НП(С)БО №9 «Запаси» на сьогоднішній день в Україні можуть використовуватися п'ять методів оцінки списання виробничих запасів: ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів; середньозваженої собівартості; собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО); нормативних затрат; ціни продажу [33].

Сформована система обліку і контролю виробничих запасів внаслідок особливостей методологічної бази не завжди відповідає сучасним вимогам управління. З цього приводу можна зазначити, що в умовах застосування НП(С)БО 9 «Запаси» ряд теоретичних і практичних аспектів обліку та контролю запасів залишаються поза сферою дослідження. Окрім того, покладена в основу зарубіжного обліку і перенесена на вітчизняну практику спрощена модель оцінки запасів не дає змогу ефективно управляти ними.

Відповідно до міжнародного стандарту МСБО 2 «Запаси» – це активи, які: призначені для продажу в ході нормальної діяльності; перебувають у процесі виробництва для такого продажу; існують у формі сировини й матеріалів, призначених для використання у виробничому процесі / при наданні послуг [26].

Глобалізація економічних процесів та інформаційних технологій, розвиток всесвітнього ринку інвестицій сприяє розробці загальних принципів обліку та звітності, тобто впровадженню Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). У міжнародній обліковій практиці прийнято, що справедлива вартість не повинна перевищувати 10 % справедливої вартості іншого активу, який бере участь в обміні.

Таблиця 1.2 – Порівняння НП(С)БО та МСБО з обліку запасів

Ознака	НП(С)БО 9 «Запаси»	МСБО 2 «Запаси»
1	2	3
Оцінка запасів		
При надходженні	Собівартість формується з таких витрат: При придбанні у постачальника - суми, що сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю), за вирахуванням непрямих податків; суми ввізного мита; суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству; транспортно-заготівельні витрати; інші витрати. При виготовленні власними силами - витрати, що утворюють виробничу собівартість, визначену за НП(С)БО 16 «Витрати». При внесенні до статутного капіталу - справедливої вартості, погодженої із засновниками підприємства з урахуванням витрат, що включаються до первісної вартості запасів, придбаних у постачальника. При безоплатному отриманні - справедливої вартості При отриманні у результаті обміну на подібні активи - балансової вартості переданих запасів. При отриманні в результаті обміну на неподібні активи - справедливої вартості отриманих запасів. До собівартості не включаються витрати: понаднормові витрати і нестачі запасів; проценти за користування позиками; витрати на збут; загальногосподарські та інші подібні витрати	Собівартість формується з таких витрат: Витрати на придбання - ціни придбання; мита на ввезення та інших податків; витрат на транспортування, вартості робіт з навантаження та розвантаження й інших витрат. В окремих випадках вони можуть включати й різницю курсів іноземних валют, що виникає при придбанні запасів за валюту. Витрати на переробку - витрати, безпосередньо пов'язані з одиницею виробництва; систематичний розподіл постійних і змінних виробничих накладних витрат. Інші витрати, якщо вони відбулися при доставці запасів до їх теперішнього місця розташування та приведення до теперішнього стану. До собівартості не включаються витрати: понаднормативні суми відходів матеріалів, оплата праці або інші виробничі витрати; витрати на зберігання, крім тих витрат, які зумовлені виробничим процесом і є необхідними для наступного етапу виробництва; адміністративні накладні витрати, не пов'язані з доставкою запасів до їх теперішнього місця розташування та приведення у теперішній стан; витрати на продаж.
При витрачанні	ФІФО, ідентифікована собівартість та середньозважена собівартість Нормативні затрати; ціни продаж	ФІФО, ідентифікована собівартість та середньозважена собівартість -
На дату балансу	Найменша з двох оцінок: первісна вартість або чиста вартість реалізації	Чиста вартість реалізації
Розкриття інформації у фінансовій звітності		
Методи оцінки запасів: балансова (облікова) вартість запасів у розрізі окремих класифікаційних груп; балансова (облікова) вартість запасів, відображених за чистою вартістю реалізації		
Балансова (облікова) вартість запасів, переданих у переробку, на комісію. В заставу; сума збільшення чистої вартості реалізації, за якою проведена оцінка запасів	Сума будь-якого сторнування будь-якого часткового списання, яка визнається як дохід певного періоду; обставини або події, що спричинили сторнування списання запасів; балансова вартість запасів, передана як застава для гарантії зобов'язань	

У міжнародних стандартах регламентуються основні моменти того напрямку

обліку, який розглядається в певному стандарті. Це полегшує розробку національних бухгалтерських стандартів з урахуванням міжнародних. Саме тому НП(С)БО 9 «Запаси» має ряд спільних моментів з МСБО 2 «Запаси», зокрема, щодо сфери застосування цих стандартів; умов визнання запасів і основних понять, пов'язаних з ними; рекомендацій щодо використання методів оцінки запасів і вимог до оцінки різних елементів звітності; розкриття інформації про запаси у різних формах фінансової звітності. Однак поряд з цим можна виділити й наступні відмінні положення (табл. 1.2).

В МСБО 2 «Запаси» увага приділяється переважно основним проблемам обліку запасів, оскільки створення більш детальних стандартів зробило б неможливим їх застосування всіма країнами.

З метою вирішення та роз'яснення подібних спірних питань Міністерством фінансів України затверджено Методичні рекомендації з обліку запасів, які враховують сучасний стан економіки та вимоги національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку [44].

1.3 Техніко-економічна характеристика депо

З 1 грудня 2015 року розпочало свою господарську діяльність АТ «Укрзалізниця». Товариство є правонаступником усіх прав і обов'язків Державної адміністрації залізничного транспорту України, а також підвідомчих підприємств і закладів, що мали статус окремих юридичних осіб.

Необхідною умовою подолання кризових явищ в економіці України є ефективне функціонування транспортної системи, основу якої становлять залізниці. Створюючи передумови економічного розвитку країни, залізничний транспорт забезпечує єдність основних ланок народногосподарського комплексу. Між тим, ефективному росту залізниць перешкоджають розрив тривалих народногосподарських зв'язків, переорієнтація транзитних потоків вантажів, різке зменшення обсягів виробництва, зубожіння населення і, як наслідок, різке зменшення обсягів пасажирських і вантажних перевезень. Це, в свою чергу,

призвело до важкого економічного стану українських магістралей, викликаного відсутністю інвестиційних ресурсів для оновлення як рухомого складу транспорту, так і підтримання на належному рівні його інфраструктури, а також до вимивання оборотних коштів залізниць.

Основними завданнями Укрзалізниці в умовах акціонування є:

- підвищення ефективності діяльності галузі шляхом забезпечення безпеки функціонування і доступності ринку послуг залізниць для всіх суб'єктів господарювання;
- створення умов для рівного доступу до користування послугами об'єктів інфраструктури залізничного транспорту та додатковими послугами;
- удосконалення системи управління залізничним транспортом;
- створення сприятливих умов для залучення інвестицій, необхідних для оновлення та модернізації виробничо-технічної бази залізниць;
- інтеграція залізничного транспорту України до європейської і світової транспортної системи, створення організаційно-правових, економічних і техніко-технологічних передумов для запровадження принципів європейської транспортної політики;
- забезпечення прозорості фінансової діяльності залізничного транспорту.

На залізницях України в останні роки прогресує тенденція фізичного зносу і морального старіння основних виробничих засобів, особливо рухомого складу, від наявності і технічного стану якого залежить не лише працездатність залізничного транспорту, а також економічна безпека його функціонування. За останні 20 років основні засоби залізниць, за винятком деяких випадків, практично не оновлювалися. Наслідком цього є дуже критичний технічний стан залізниць, про що свідчить той факт, що на сьогоднішній час знос рухомого складу, термін експлуатації якого складає 25-30 років, перевищує 70 %.

Останніми роками спостерігається тенденція до зниження рівня платоспроможності. Тому потрібно усвідомлювати гостроту становища на залізничному транспорті, те, що він же в близькій перспективі може стати гальмом відновлення економіки держави, подальшого розвитку її зовнішньоекономічної

діяльності.

Інформація щодо зміни складових запасів Укрзалізниці наведена у табл. 1.3.

Таблиця 1.3 – Складові запасів Укрзалізниці у 2018-2020 рр., тис. грн.

Складові запасів	2018 рік	2019 рік	2020 рік
Запасні частини, матеріали та інструменти (за собівартістю чи чистою вартістю реалізації)	6003150	5309479	5184431
Паливно-мастильні матеріали (за собівартістю чи чистою вартістю реалізації)	706715	727881	1040375
Готова продукція (за собівартістю чи чистою вартістю реалізації)	-	507344	399865
Незавершене виробництво (за собівартістю чи чистою вартістю реалізації)	-	314872	441940
Інші запаси (за собівартістю чи чистою вартістю реалізації)	170805	2021955	2062457
Разом	8417920	8881531	9129068

Протягом 2019 року запасні частини, матеріали та інструменти, паливно-мастильні матеріали та інші запаси у сумі 14867237 тис. грн. (2018 р.: 12678353 тис. грн.) були визнані як витрати запасів операційної діяльності. Станом на 31 грудня 2019 запаси балансовою вартістю 111251 тис. грн. (2018 р.: 111251 тис. грн.) були використані в якості забезпечення банківських позик Групи. Протягом 2019 року сума частково списаних запасів склала 8064 тис. грн. (2018 р.: не було).

Протягом 2020 року запасні частини, матеріали та інструменти, паливно-мастильні матеріали та інші запаси у сумі 13635021 тис. грн. (2019 р.: 14867237 тис. грн.) були визнані як витрати запасів операційної діяльності. Станом на 31 грудня 2020 запаси балансовою вартістю 111251 тис. грн. (2019 р.: 111251 тис. грн.) були використані в якості забезпечення банківських позик Групи. Протягом 2020 року сума частково списаних запасів склала 33961 тис. грн. (2019 р.: 8064 тис. грн.).

Залізничний транспорт у взаємодії з іншими видами транспорту повинен як своєчасно і якісно здійснювати перевезення пасажирів і вантажів, так і забезпечувати безпеку руху, розвивати сферу транспортного обслуговування народного господарства та населення. Велику роль у цьому відіграють безпосередньо локомотивні депо, які створені з метою забезпечення задоволення потреб населення у регіональних та приміських пасажирських перевезеннях при безумовному забезпеченні утримання у належному стані рухомого складу, безпеки руху, охорони праці на залізничному транспорті.

Дніпровське локомотивне депо є виробничим підрозділом регіональної філії «Придніпровська залізниця» АТ «Укрзалізниця» створеної відповідно до законодавства України та статуту публічного АТ «Укрзалізниця» та Положення про регіональну філію «Придніпровська залізниця» і не має статусу юридичної особи.

Підрозділ у своїй діяльності керується законодавством, статутом та внутрішніми документами акціонерного товариства, Положенням про регіональну філію «Придніпровська залізниця» АТ «Укрзалізниця», Положенням про Виробничий підрозділ «Дніпровське локомотивне депо», рішеннями та наказами, прийнятими та виданими органами акціонерного товариства, філії та його посадовими особами, безпосередньо підпорядкований Службі локомотивного господарства регіональної філії «Придніпровська залізниця» АТ «Укрзалізниця».

Підрозділ має окремий баланс, рахунки в установах банків, печатку зі своїм найменуванням, бланки і штампи, відповідно до чинного законодавства та несе відповідальність за виконання своїх обов'язків згідно з чинним законодавством України.

Депо створено з метою забезпечення перевезення вантажів та пасажирів на напрямках, встановлених регіональною філією «Придніпровська залізниця», а також виконання маневрової роботи.

Основні завдання роботи депо:

- забезпечення безпеки руху поїздів і автотранспорту, охорони праці і навколишнього середовища, збереження вантажів;
- проведення професійно-технічного навчання кадрів локомотивних бригад і робітників по ремонту тягового рухомого складу, машиністів - інструкторів, техніків з розшифрування швидкостемірних стрічок, та інших робітників депо, що пов'язані з забезпеченням безпеки руху поїздів та автотранспорту, раціональне використання їх праці;
- забезпечення ремонту і утримання у справному стані тягового рухомого складу, кранів на залізничному ходу, автотранспорту, будинків і споруд, обладнання, яке перебуває на балансі депо;

- забезпечення раціонального використання матеріальних, паливно-енергетичних, фінансових і трудових ресурсів;
- реалізація заходів з охорони навколишнього середовища, пожежної безпеки;
- розробка і реалізація заходів по забезпеченню безпеки руху поїздів і автотранспорту;
- розробка і здійснення заходів щодо зниження собівартості робіт, підвищення продуктивності праці, рентабельності виробництва, контроль за дотриманням умов законодавства про працю;
- забезпечення збереження локомотивів, кранів на залізничному ходу, автотранспорту, технологічного обладнання, механізмів і інших засобів;
- розробка та реалізація заходів щодо розвитку і зміцнення матеріально-технічної бази господарства, впровадження прогресивних технологій нової техніки, створення безпечних умов праці, попередження виробничого травматизму, професійних захворювань.

Основні напрямки діяльності локомотивного депо:

- надання послуг щодо внутрішнього і міжнародного перевезення вантажів і пасажирів, виконання маневрової роботи;
- надання послуг з обслуговування і ремонту залізничного та іншого транспорту;
- виконання робіт та надання послуг у сфері ремонтної та реставраційної діяльності, сервісного (гарантійного) обслуговування, громадського харчування, побутового обслуговування та інше;
- надання послуг з навчання, підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації робітників;
- надання транспортно-експедиційних послуг;
- передача та постачання паливно-енергетичних ресурсів;
- рекламна діяльність, надання довідково-інформаційних та інформаційно-посередницьких послуг;

- надання послуг зі зберігання, відпуску, відправлення паливно-мастильних та інших матеріалів;
- надання послуг та створення умов для відпочинку працівників Залізниці на закріпленій базі відпочинку;
- збирання, заготівля, переробка, реалізація брухту та відходів металів;
- забезпечення охорони власності, яка перебуває на балансі депо.
- організація і проведення комерційних, навчальних, наукових, культурних, спортивних та інших масових заходів;
- здійснення заходів щодо ефективного використання майна, яке перебуває в локомотивному депо на праві господарського відання;
- забезпечення режиму таємності і своєчасне здійснення необхідних заходів щодо відомостей, що містять службову, державну і комерційну таємницю;
- здійснення інших видів діяльності, не заборонених чинним законодавством України, а також видів діяльності, які вимагають спеціального дозволу (ліцензії, патенту тощо), тільки після одержання такого дозволу.

Планування діяльності здійснює структурний підрозділ, якому підпорядковане депо, згідно із затвердженими фінансовими планами регіональної філії.

Майно депо складається з основних фондів та оборотних засобів, а також цінностей, виділених акціонерним товариством, та іншого майна, що перебуває на балансі підрозділу на правах оперативного керування та є складовою частиною майна акціонерного товариства.

Організація діяльності та структура депо залежить від конкретних умов його діяльності.

Керівництво Підрозділом здійснює начальник Підрозділу, який призначається начальником регіональної філії за поданням начальника структурного підрозділу, якому підпорядкований структурний підрозділ.

Головний бухгалтер призначається на посаду начальником регіональної філії за поданням начальника Підрозділу.

Головний інженер та заступники начальника локомотивного депо призначаються та звільняються начальником за погодженням з керівництвом регіональної філії.

Виробничі, трудові та соціально-економічні відносини трудового колективу і адміністрації локомотивного регулюються чинним законодавством України та колективним договором. Выборним органом, що представляє інтереси трудового колективу, є профспілковий комітет, по узгодженню або разом з яким вирішуються соціально-економічні питання щодо нормування праці та її оплати.

Системи оплати праці, розцінки, розміри надбавок, доплат, премій, винагород та інших заохочувальних, компенсаційних і гарантійних виплат встановлює начальник депо з дотриманням норм і гарантій, що передбачені законодавством, галузевою угодою, колективним договором регіональної філії та колективним договором депо в межах компетенції.

Ліквідація і реорганізація підрозділу здійснюється за рішенням правління акціонерного товариства. При ліквідації та реорганізації структурного підрозділу, звільненим працівникам гарантується додержання їх прав та законних інтересів відповідно до чинного законодавства.

Для характеристики фінансово-господарської діяльності підприємства застосуємо техніко-економічний аналіз.

Результати техніко-економічного аналізу Дніпровського локомотивного депо наведені у табл. 1.4.

За даними табл. 1.4 можна зробити наступні висновки.

У 2018-2020 роках відбувається поступове зростання обсягів перевезень. У 2019 році цей показник зростає на 7,65 %, у 2020 році темп децю росту знижується відносно базового 2018 року та складає 4,05 %.

Кількість здійснених ремонтів у 2019-2021 роках зростає відносно базового періоду на 5,15 % та 7,79 % відповідно.

Чистий дохід від реалізації зростає у 2019 році на 5,3 % та знижується у 2020 році на 5,06 %. При цьому собівартість реалізації у 2019-2020 роках зростає приблизно такими ж темпами, що за умови зменшення чистого доходу призводить

до зменшення валового прибутку на 10,90 % та 32,19 % відповідно.

Таблиця 1.4 – Основні техніко-економічні показники локомотивного депо

Показники	Звіт 2018 року	Звіт 2019 року	Звіт 2020 року	Відхилення 2019 року до 2018 року		Відхилення 2020 року до 2018 року	
				Абсо- лютне	Відн., від- сотків	Абсо- лютне	Відн., від- сотків
Обсяг перевезень вантажів, прив. ткм, млн	29101	31327	30281	2226	7,65	1180	4,05
Кількість відремонтованих локомотивів, шт.	1399	1471	1508	72	5,15	109	7,79
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	541913	571000	514484	29087	5,37	-27429	-5,06
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	538719	568154	512318	29435	5,46	-26401	-4,90
Валовий прибуток, тис. грн.	3194	2846	2166	-348	-10,90	-1028	-32,19
Фінансові результати від операційної діяльності, тис. грн.	-3097	-129	4149	2968	-	7246	-
Чистий фінансовий результат, тис. грн.	-2684	-872	3343	1812	-	6027	
Валова рентабельність продажів, відсотків	0,59	0,50	0,42	-0,09	-15,43	-0,17	-28,57
Коефіцієнт оборотності активів	1,38	1,47	1,31	0,09	6,15	-0,07	-5,28
Вартість виробничих запасів, тис. грн.	25593	32915	29341	7322	28,61	3748	14,64
Фондовіддача, грн./грн.	0,94	0,96	1,49	0,02	2,03	0,55	58,53
Матеріаловіддача, грн./грн.	1,96	2,02	2,23	0,06	2,94	0,27	13,86
Середньооблікова кількість штатних працівників, чол.	1228	1176	1129	-52	-4,23	-99	-8,06
Фонд оплати праці, тис. грн.	191460	219864	198113	28404	14,84	6653	3,47
Середньомісячна заробітна плата одного працівника, грн.	12992,67	15579,93	14623,04	2587,26	19,91	1630,37	12,55
Продуктивність праці, тис. прив. ткм/чол.	23697,88	26638,95	26820,64	2941,06	12,41	3122,75	13,18
Продуктивність праці, тис. грн / чол.	441,30	485,54	455,70	44,25	10,03	14,40	3,26

У 2018-2019 роках підприємство отримало від'ємний фінансовий результат

та чистий фінансовий результат, у 2020 році діяльність підрозділу прибуткова.

Оскільки у звітних роках підприємство має непокритий збиток та від'ємний фінансовий результат від операційної діяльності, розраховані показники валової рентабельності продажів. У через зменшення валового прибутку 2019 році цей показник зменшується на 15,43 %, а у 2020 році порівняно з 2018 роком зниження складає 28,57 %.

Коефіцієнт оборотності активів – відображає швидкість обороту сукупного капіталу підприємства, тобто показує, скільки разів за аналізований період відбувається повний цикл виробництва й обіг, що приносить відповідний ефект у вигляді прибутку, або скільки грошових одиниць реалізованої продукції принесла кожна одиниця активів. У 2019 році відбувається зростання цього показника на 6,15 %, а у 2020 році він знижується на 28,57 %, що свідчить про зниження ефективності використання активів.

Вартість виробничих запасів підрозділу збільшується на 28,61 % у 2019 році та на 14,64 % – у 2020 році.

Фондовіддача показує загальну віддачу від використання кожної гривні, витраченої на основні виробничі засоби, тобто ефективність вкладення цих коштів. Зростання показника фондовіддачі у 2019-2020 роках на 2,03 % та 58,53 % відповідно свідчить про підвищення ефективності використання основних засобів.

Показник матеріаловіддачі показує скільки грн. доходу від реалізації отримано з 1 грн. використаних у виробництві матеріальних ресурсів. Збільшення матеріаловіддачі (або зменшення матеріаломісткості) у 2019 році на 2,94 % та у 2020 році на 13,86 % свідчить про покращення використання матеріалів (дозволяє говорити про зниження затрат матеріалів, палива та електроенергії), що позитивно впливає на ефективність виробництва.

Протягом звітних років середньооблікова чисельність працівників зменшується.

Фонд оплати праці зростає у 2019 році на 14,84 %, у 2020 році – лише на 3,47 %. Відбувається зростання середньомісячної заробітної плати (у 2020 році порівняно з 2018 роком на 12,55 %).

Продуктивність праці у натуральному вимірі зростає у 2019-2020 рр. на 12,41 % та 13,18 % відповідно.

Основною умовою ефективного використання трудових ресурсів є перевищення темпів росту продуктивності праці над темпами росту фонду оплати праці. У локомотивному депо році темпи росту фонду оплати праці перевищують темпи росту продуктивності праці, що свідчить про неефективне управління трудовими ресурсами підрозділу.

Висновки до розділу 1

У даному розділі проаналізовано сутність виробничих запасів як об'єктів бухгалтерського обліку, розглянуті нормативно-правові документи, які регулюють облік, аналіз і контроль виробничих запасів у сучасних умовах, а також надано техніко-економічну характеристику локомотивного депо.

Опрацювання наукової літератури свідчить, що науковців в усі часи турбують проблеми розвитку та покращення обліку виробничих запасів. За результатами дослідження систематизовано наукові доробки різних авторів щодо розкриття змісту запасів і сутності виробних запасів, представлено їх склад за нормами бухгалтерського законодавства та пропозиції науковців. Визначено, що виробничі запаси, з облікової точки зору, є предметами праці, які підприємство використовує в процесі виробництва продукції в повному обсязі, а також може застосовувати для інших цілей управління різних ланок.

Узагальнюючи думки різних науковців, доцільно вважати, що суть виробничих запасів як об'єкта обліку полягає у наступному: виробничі запаси – це сукупність предметів праці, які знаходяться на підприємстві у вигляді складських запасів основних та допоміжних матеріалів, а також палива, запасних частин, зворотних відходів, тари та інших матеріалів, які призначені для використання як у виробничому процесі так і для інших потреб підприємства за умови їх повного споживання у одному операційному циклі.

Реформування вітчизняної системи бухгалтерського обліку в Україні

відповідно до вимог МСБО й дотепер продовжується. Введенні в дію Методичні рекомендації з обліку запасів докорінно змінюють облік на підприємствах, але вимагають подальшого доопрацювання, внесення змін і доповнень. Врегулювання методики й методології обліку виробничих запасів сприятиме адаптації вітчизняної облікової системи до вимог міжнародних стандартів.

Неефективне управління виробничими запасами може призвести до появи надлишків виробничих запасів. Накопичення великих обсягів виробничих запасів призводить до заморожування оборотного капіталу, що свідчить про спад господарської діяльності підприємства. В свою чергу нестача виробничих запасів стимулює до не вчасного забезпечення виробництва сировиною і матеріалами, що може призвести до втрати підприємством потенційних покупців виготовленої продукції. Для уникнення таких ситуацій потрібно чітко виділити підприємством слабкі сторони в управлінні виробничими запасами та розробити напрями їх знешкодження.

2 ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ У ДНІПРОВСЬКОМУ ЛОКОМОТИВНОМУ

2.1 Організація бухгалтерського обліку запасів у депо

Організація бухгалтерського обліку – це сукупність дій зі створення цілісної системи бухгалтерського обліку, підтримки та підвищення рівня її організованості, функціонування якої спрямоване на забезпечення інформаційних потреб користувачів облікової інформації, включаючи вибір форм організації та формування матеріального та інформаційного забезпечення облікового процесу.

У відповідності до вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» від 16.07.99 р. №996-XIV організація бухгалтерського обліку на підприємстві належить до компетенції його власника або уповноваженого органу.

Зокрема, стаття 8 цього Закону визначає, що однією зі складових організації бухгалтерського обліку підприємства є облікова політика, яка являє собою сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності. Від правильності її розробки на підставі Закону та Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (надалі НП(С)БО), залежить своєчасність, точність, об'єктивність даних обліку та неупередженість звітних даних необхідних внутрішнім і зовнішнім користувачам.

Бухгалтерський облік у локомотивному депо регулюється Обліковою політикою АТ «Укрзалізниця» [34].

Облікова політика АТ «Укрзалізниця» (далі – Облікова політика) розроблена з метою використання:

- структурними підрозділами АТ «Укрзалізниця», до функцій яких, відповідно до затверджених положень, входить ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності;
- регіональними філіями, філіями АТ «Укрзалізниця», що входять до складу АТ «Укрзалізниця» (далі – Філії Товариства).

Облікова політика розроблена на підставі Закону України «Про

бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку (далі – НП(С)БО), інших нормативно-правових актів з ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності та з метою визначення Облікової політики як сукупності принципів, методів і процедур, що забезпечить об'єктивне відображення фінансового стану і результатів господарської діяльності АТ «Укрзалізниця» та Філій Товариства, що входять до його складу.

Облікова політика є елементом системи нормативного регулювання бухгалтерського обліку в АТ «Укрзалізниця». Закріплені в ній принципи та методи відповідно до принципу послідовності мають застосовуватися постійно (із року в рік).

Метою Облікової політики є розкриття найважливіших положень, які використовуються Філіями Товариства при веденні бухгалтерського обліку, складанні та поданні фінансових звітів, інформація яких необхідна користувачам для прийняття відповідних рішень.

Облікова політика змінюється, тільки якщо змінюються статутні вимоги, вимоги органу, який затверджує НП(С)БО або, якщо зміни забезпечать достовірне відображення подій або операцій у фінансовій звітності Товариства.

Товариство вносить зміни в Облікову політику, які затверджуються та вводяться в дію розпорядчими документами Товариства.

Товариство у межах своєї компетенції, відповідно до галузевих особливостей розробляє на базі НП(С)БО методичні рекомендації щодо їх застосування, інструкції з ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності та забезпечує внесення до них змін та доповнень, відповідно до нормативно-правових актів з ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності.

Відповідно до статутних документів Товариство веде бухгалтерський, податковий, статистичний, оперативний та управлінський облік результатів своєї господарської діяльності.

Основа облікової політики закладена в Статуті та Наказі про облікову політику [34].

При формуванні облікової політики підприємство повинно передбачити у розпорядчому документі про облікову політику одиницю обліку запасів. Відповідно до чинного законодавства облік запасів може вестися за їх найменуваннями або однорідними групами (видами).

Елементи облікової політики щодо запасів наведені у табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Елементи облікової політики щодо запасів [41]

Елементи облікової політики	Варіанти обліку
Одиниця обліку запасів	– найменування; – однорідна група (вид)
Метод обліку транспортно-заготівельних витрат	– шляхом, прямого списання транспортно-заготівельних витрат до первісної вартості одиниці запасів, що придбаваються (за можливості точного розподілу (віднесення); – за середнім відсотком (при узагальненні суми транспортно-заготівельних витрат на окремому субрахунку з подальшим їх розподілом)
Методи оцінки вибуття	– ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів; – середньозваженої собівартості; – собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО); – нормативних витрат; – ціни продажу
Способи обліку товарів	За купівельними цінами, цінами продажу
Способи обліку готової продукції	За фактичною виробничою собівартістю, цінами продажу
Оцінка незавершеного виробництва	За сумою прямих матеріальних витрат, за сумою усіх витрат, за фактичною виробничою собівартістю, за нормативною собівартістю
База розподілу транспортно-заготівельних витрат, що прямо включаються до первісної вартості запасів	За кількісним критерієм: вага; об'єм; кількість місць; одиниць; За вартісним критерієм: ціна одиниці запасів
Періодичність визначення середньозваженої собівартості одиниці запасів	Самостійно встановлюється підприємством
Призначення та умови використання запасів	Самостійно встановлюється підприємством

Наступним елементом облікової політики щодо запасів є метод обліку транспортно-заготівельних витрат.

Транспортно-заготівельні витрати відображаються одним з таких методів:

– транспортно-заготівельні витрати узагальнюють на окремому субрахунку обліку запасів з подальшим віднесенням до вартості запасів, що вибули,

застосовуючи розрахунок середнього відсотка;

– транспортно-заготівельні витрати списують до первісної вартості запасів, що надходять на підприємство.

Включення транспортно-заготівельних витрат до первісної вартості конкретних найменувань, груп, видів запасів при їх оприбуткуванні доцільно здійснювати у разі, якщо:

– можна достовірно визначити суми таких витрат, які безпосередньо відносяться до придбаних запасів;

– витрати на доставку запасів складають незначний розмір.

Якщо транспортно-заготівельні витрати пов'язані із доставкою кількох найменувань, груп, видів запасів, то їх сума може узагальнюватися за окремими групами запасів на окремому субрахунку.

Філії транспортно-заготівельні витрати включають до собівартості придбаних запасів або обліковують загальною сумою на окремому субрахунку рахунків обліку запасів, яка щомісячно розподіляється між сумою залишку запасів на кінець звітного місяця і сумою запасів, що вибули за звітний місяць

Включення транспортно-заготівельних витрат до первісної вартості конкретних найменувань, груп, видів запасів при їх оприбуткуванні здійснюється у разі, якщо можна достовірно визначити суми таких витрат, які безпосередньо відносяться до придбаних запасів.

Якщо транспортно-заготівельні витрати пов'язані із доставкою кількох найменувань, груп, видів запасів, то їх сума може узагальнюватися за окремими групами запасів на окремому субрахунку 2093 «Транспортно-заготівельні витрати на запаси»; товарів – на субрахунку 289 «Транспортно-заготівельні витрати».

Сума транспортно-заготівельних витрат, що узагальнюється на окремому субрахунку обліку запасів/товарів, щомісячно розподіляється між сумою залишку запасів станом на кінець звітного місяця і сумою запасів, що вибули (використані у виробництві, реалізовані, безоплатно передані тощо) у звітному місяці.

Сума транспортно-заготівельних витрат, яка відноситься до запасів/товарів, що вибули, визначається як добуток середнього відсотка транспортно-

заготівельних витрат і вартості запасів/товарів, що вибули.

Середній відсоток транспортно-заготівельних витрат визначається діленням суми транспортно-заготівельних витрат на початок звітної місяця і транспортно-заготівельних витрат за звітний місяць на суму вартості запасів/товарів на початок місяця і запасів, що надійшли за звітний місяць.

Розподілена частка транспортно-заготівельних витрат, яка відноситься до вартості запасів/товарів, що вибули, відображається на тих рахунках бухгалтерського обліку, у кореспонденції з якими відображено вибуття відповідних запасів/товарів. Залишок транспортно-заготівельних витрат, облік яких ведеться на окремих субрахунках, включається до відповідної статті запасів Балансу (Звіту про фінансовий стан).

Облік запасів ведеться у натуральному та грошовому вимірниках. Згідно НП(С)БО 9 «Запаси» запаси – це активи, які [33]:

- утримуються для подальшого продажу (розподілу, передачі) за умов звичайної господарської діяльності;
- перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;
- утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством/установою.

До виробничих запасів належать сировина і матеріали, будівельні матеріали, запасні частини, матеріали сільськогосподарського призначення, поточні біологічні активи, паливо, тара й тарні матеріали, купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби, інші матеріали, а також малоцінні та швидкозношувані предмети.

Одиницею бухгалтерського обліку запасів є їх найменування або однорідна група (вид).

Оцінка запасів відіграє значну роль при формуванні облікової політики підприємства і, враховуючи вимоги НП(С)БО 9 «Запаси», здійснюється на трьох етапах їх руху:

- при надходженні запасів;

- при вибутті запасів;
- на дату складання балансу.

Придбані (отримані) або вироблені запаси зараховуються на баланс підприємства/установи за первісною вартістю.

При надходженні запасів на підприємство їх первісна вартість формується наступним чином (рис. 2.1).

Рисунок 2.1 – Оцінка запасів при надходженні [31, 33]

Витрати на придбання складаються з: сум, що сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю), за вирахуванням непрямих податків; сум ввізного мита; сум непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству/установі; транспортно-заготівельних витрат

(затрати на заготівлю запасів, оплата тарифів (фрахту) за вантажно-розвантажувальні роботи і транспортування запасів усіма видами транспорту до місця їх використання, включаючи витрати зі страхування ризиків транспортування запасів); інших витрат, які безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях. До таких витрат, зокрема, належать прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати підприємства/установи на доопрацювання і підвищення якісно технічних характеристик запасів.

Важливе значення має оцінка запасів при їх вибутті, оскільки саме тут виникають проблеми обрання варіанту, з урахуванням впливу оцінки на вартість продукції, що виготовляється, ціну готової продукції, попит споживачів і розмір прибутку, одержаного від реалізації продукції.

При відпуску запасів у виробництво, продаж та іншому вибутті згідно з НП(С)БО 9 їх оцінка здійснюється за одним із наступних методів:

1. Метод ідентифікованої собівартості передбачає особливе маркування кожної одиниці запасів, що дозволяє в будь-який момент часу визначити вартість, а також встановити дату витрачання кожної одиниці запасу певного виду, собівартість витраченого запасу та вартість запасів, що залишилися.

2. Метод середньозваженої собівартості проводиться за кожною одиницею запасів діленням сумарної вартості залишку таких запасів на початок звітного місяця та вартості одержаних у звітному місяці запасів на сумарну кількість запасів на початок звітного місяця й одержаних у звітному місяці запасів.

3. Метод ФІФО базується на припущенні, що запаси використовуються у тій послідовності, в якій вони надходили на підприємство відображені в бухгалтерському обліку, тобто запаси, які першими відпускаються у виробництво (продаж та інше вибуття), оцінюються за собівартістю перших за часом надходження запасів

4. Метод нормативних затрат полягає у застосуванні норм витрат на одиницю продукції (робіт, послуг), які встановлені підприємством з урахуванням нормальних рівнів використання запасів, праці, виробничих потужностей і діючих

цін.

5. Метод ціни продаж базується на застосуванні підприємствами роздрібною торгівлі середнього відсотку торговельної націнки товарів. Собівартість реалізованих товарів визначається як різниця між продажною вартістю реалізованих товарів і сумою торговельної націнки на ці товари.

Згідно з НП(С)БО 9 «Запаси» на підприємстві можна використовувати один із п'яти методів оцінки запасів при їх вибутті або декілька одночасно. Але при цьому слід уточнити, що для усіх одиниць бухгалтерського обліку запасів, що мають однакові умови використання, застосовується тільки один із цих методів.

Відпуск запасів у виробництво, продаж та інше вибуття здійснюється за методом «ФІФО», встановленим Обліковою політикою ПАТ «Українська залізниця», за яким оцінка запасів базується на припущенні, що запаси використовуються у тій послідовності, в якій вони надходили на підприємство, тобто запаси, які першими відпускаються у виробництво (продаж та інше вибуття), оцінюються за собівартістю перших за часом надходження запасів.

Запаси відображаються за чистою вартістю реалізації, якщо на дату балансу їх ціна знизилась або вони зіпсовані, застаріли або іншим чином втратили первісно очікувану економічну вигоду. Чиста вартість реалізації визначається по кожній одиниці запасів вирахуванням з очікуваної ціни продажу очікуваних витрат на завершення виробництва і збут.

Якщо чиста вартість реалізації тих запасів, що раніше були уцінені, та є активами на дату балансу, надалі збільшується, то на суму збільшення чистої вартості реалізації, але не більше суми попереднього зменшення, сторнується запис про попереднє зменшення вартості цих запасів.

На відміну від основних засобів матеріали, запасні частини, паливо і т.п. цілком споживаються на протязі одного виробничого циклу. Для здійснення наступних виробничих циклів потрібні нові такі ж матеріальні ресурси, що обумовлює масовість операцій з їх придбання і особливо відпуску на виробництво.

При відпуску у виробництво, у разі продажу та іншому вибутті старопридатних запасів, що були оприбутковані при ліквідації, ремонті або іншому

поліпшенні основних засобів, оцінка здійснюється за методом та у спосіб щомісячної середньозваженої собівартості.

При передачі в експлуатацію малоцінних та швидкозношуваних предметів, що використовуються протягом не більше одного року, їх вартість виключається зі складу активів (списується з балансу) з подальшою організацією оперативного кількісного обліку таких предметів за місцями експлуатації і матеріально-відповідальними особами протягом строку їх фактичного використання та обліковується на позабалансовому субрахунку 073 «Перелік списаних малоцінних та швидкозношуваних предметів, строк корисного використання яких не більше одного року».

З оперативного обліку малоцінні та швидкозношувані предмети, які вийшли з ладу, списуються відповідно до актів, складених комісією та затверджених керівником Філії (структурного підрозділу Філії).

Запаси, які зіпсовані, застарілі або іншим чином втратили первісно очікувану економічну вигоду, відображаються за чистою реалізаційною вартістю, яку визначає інвентаризаційна комісія. Суми нестач і втрат від псування цінностей до прийняття рішення про конкретно винних осіб відображаються на відповідному позабалансовому субрахунку. Списання проводиться відповідно до розпорядчого документу по Філії.

Строки корисного використання малоцінних та швидкозношуваних предметів в експлуатації встановлюються згідно з наказом АТ «Укрзалізниця».

2.2 Особливості первинного обліку виробничих запасів та правила документообігу

Так як кожна операція повинна бути документально оформлена і відображена у синтетичному й аналітичному обліку, то масовість операцій робить цей процес одним із найбільш трудомістких ділянок бухгалтерської роботи.

Суцільна та безперервна реєстрація у документах даних про всі господарські операції, що здійснюються, є важливим засобом контролю за об'єктами

господарської діяльності, та, зокрема, правильним і раціональним використанням запасів підприємства.

Значну роль при цьому відіграє принцип превалювання сутності над формою, який передбачає, що всі господарські операції, пов'язані з наявністю та рухом запасів, обліковуються відповідно до їх сутності, а не лише виходячи з юридичної форми.

Первинні документи з обліку виробничих запасів можна розділити на:

- документи з надходження та оприбуткування запасів;
- документи із складського обліку і внутрішнього переміщення запасів;
- документи з відпуску (списання) сировини, матеріалів на виробництво і потреби управління.

Типові форми первинних документів з обліку руху виробничих запасів наведені у табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Первинні документи з обліку операцій із запасами [56]

Форма	Назва документу	Призначення
1	2	3
М-1	Журнал обліку вантажів, що надійшли	Застосовується для реєстрації транспортних документів, пов'язаних з отриманням вантажів та оприбуткуванням їх на склад підприємства
М-2	Довіреність	Призначена для підтвердження права окремої посадової особи виступати довіреною особою підприємства при отриманні запасів
М-2а	Акт списання бланків довіреностей	Призначений для списання використаних бланків довіреностей
М-2б	Довіреність (бланк суворого обліку)	Призначена для підтвердження права окремої посадової особи виступати довіреною особою підприємства при отриманні запасів
М-3	Журнал реєстрації довіреностей	Призначений для реєстрації виданих довіреностей та розписки в їх отриманні
М-4	Прибутковий ордер	Використовується на складі, заповнюється в день надходження запасів при відсутності розбіжностей з документами постачальника, при оприбуткуванні запасів, отриманих з переробки
М-7	Акт про приймання матеріалів	Застосовується при прийнятті запасів, якщо є розбіжності з документами постачальника, або коли виробничі запаси надійшли без документів. Використовується для обліку надходження запасів і для направлення листа-претензії постачальнику

Продовження табл. 2.2

1	2	3
М–8, 9,28, 28а	Лімітно–забірна картка	Використовується для систематичного відпуску у виробництво лімітованих матеріалів, а також для поточного контролю за дотриманням встановлених лімітів їх відпуску. Зазначається місячний ліміт відпуску певному цеху.
М–10	Акт–вимога на зміну (додатковий відпуск) матеріалів	Заповнюється при разовому відпуску запасів для виробничих та господарських потреб
М–11	Накладна–вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів	Використовується для разового відпуску запасів всередині підприємства
М–12	Картка № складського обліку матеріалів	Використовується для обліку виробничих запасів на складі
М–14	Відомість обліку залишків матеріалів на складі	Використовується для взаємозв'язку складського та бухгалтерського обліку
М–16	Матеріальний ярлик	Використовується для позначення одиниць запасів
М–18	Сигнальна довідка про відхилення фактичного залишку матеріалів від встановлених норм запасу	Складається завскладом (комірником) у разі виявлення відхилень фактичного залишку виробничих запасів від встановлених норм
М–19	Матеріальний звіт	Складається МВО і передається до бухгалтерської служби; відображає рух запасів на складі за певний період
–	Рахунок–фактура	Використовується для розрахунків між постачальниками та покупцями за відвантажені (відпущені) товари
1–ТН	Товарно–транспортна накладна	Призначена для обліку поставок запасів та розрахунків за їх перевезення автомобільним транспортом. Використовується для якісного та кількісного приймання запасів
–	Акт закупівлі ТМЦ	Використовується для закупівлі запасів підзвітними особами у фізичних осіб на ринку та в інших місцях торгівлі. Форма Акту повинна затверджуватися Положенням про облікову політику. При оформленні в ньому обов'язково зазначаються паспортні дані та ідентифікаційний код продавця

Матеріали, які надходять на склад підрозділу, повинні ретельно перевірятися на відповідність їх асортименту, кількості та якості. Їх надходження оформляється складанням прибуткових ордерів, форма № М–4 «Прибутковий ордер № ».

При встановленні невідповідності матеріалів, які надійшли до складу підрозділу, їх якості й кількості з даними супровідних документів постачальника

оформляється акт прийому матеріалів, форма № М–7 «Акт № про приймання матеріалів». Акт складається у двох екземплярах приймальною комісією обов'язково з участю матеріально–відповідальної особи та представника постачальника або представника незацікавленої організації.

Після прийому матеріальних цінностей акти з прикладеними документами (товарно–транспортними накладними) передаються: один – до бухгалтерії підрозділу для обліку руху матеріальних цінностей, а другий – до відділу постачання для оформлення та направлення претензії постачальнику.

Даний документ оформляється також при прийомі матеріальних цінностей, які надійшли без документів. При наявності акту про прийом матеріалів прибутковий ордер не оформляється.

Для обліку і контролю за надходженням і оприбуткуванням матеріальних цінностей застосовується «Журнал обліку вантажів, що надійшли» форми № М–1. Записи в журналі проводять працівники відділу постачання в міру надходження матеріальних цінностей на склад підрозділу на підставі товарно–транспортних документів, прибуткових ордерів, актів прийому матеріалів.

У журналі також робляться відмітки про запити, пов'язані з розшуком вантажів, які не надійшли.

Рахунки, отримані від складів матеріально–технічного забезпечення та від постачальників, із прикладеними до них підтверджуючими документами (вимогами, накладними, актами, прибутковими ордерами та іншими), являються підставою для оприбуткування матеріальних цінностей бухгалтерією підрозділу.

Матеріали, які придбані підзвітними особами, здаються в комору разом з підтверджуючими документами. На підставі цих документів комірник складає в одному екземплярі «Прибутковий ордер форми № М–4». Після цього копія товарного чека додається до авансового звіту, який разом із підтверджуючими документами здається до бухгалтерії підрозділу. У бухгалтерії авансовий звіт перевіряється, підписується бухгалтером і після затвердження керівником підрозділу або особою на це уповноваженою, приймається до обліку.

Аналітичний облік запасів здійснюється відповідно до Класифікатора

матеріально–технічних ресурсів, які використовуються на залізничному транспорті України, затвердженого наказом Укрзалізниці від 20.12.2001 р. № 716–Ц.

Кількісний облік матеріальних цінностей ведеться у коморі підрозділу на картках складського обліку матеріалів форми № М–12 «Картка № складського обліку матеріалів».

На кожний номенклатурний номер матеріалів відкривається окрема картка, яка заповнюється на підставі первинних прибутково–видаткових документів у день здійснення операції. На титульній частині картки вказуються: номер складу, найменування матеріалів, номенклатурний номер, марка, сорт, розмір, одиниця виміру, ціна та норматив запасу. Наявність у картках складського обліку нормативу запасів дає можливість комірнику систематично контролювати стан фактичних запасів, їх відповідність встановленим нормативам і приймати необхідні заходи до поповнення чи скорочення запасів.

У картках також відмічаються місця зберігання матеріалів на стелажах та в інших місцях. До місць зберігання матеріальних цінностей прикріплюється «Матеріальний ярлик» форми № М–16, затверджений наказом Міністерства статистики України від 21.06.96 р. №193. Матеріальний ярлик заповнюється завідуючим складом на кожний номенклатурний номер матеріальних цінностей і призначений для відображення характеристики матеріалів кожного номенклатурного номера безпосередньо в місцях зберігання.

На початку року на матеріали відкриваються нові картки, в які переносяться перевірені залишки матеріалів за даними карток минулого року. В подальшому (протягом року) нові картки відкриваються по мірі надходження тих видів матеріалів, яких не було в залишку на початок року.

На матеріали, які не мали руху на протязі року, при перенесенні залишків вказується дата їх надходження до підрозділу.

Щоденно в картках складського обліку записуються всі операції з надходження і відпуску матеріалів. Підставою для записів являються оформлені установленим порядком первинні документи. Після кожного запису в картці визначається й записується залишок матеріалу.

Сортові картки групуються в картотеці за порядком облікових розділів, а у середині розділів – за порядком номенклатурних номерів.

По закінченні року, після відкриття нових карток на матеріали, старі картки вилучаються із картотеки. При цьому підраховується їх загальна кількість, потім картки брошуруються і здаються на зберігання.

Із складу матеріали відпускаються виробничим цехам, дільницям свого підрозділу, підрозділам своєї залізниці, а також при реалізації на сторону. При відпуску матеріалів на виробництво дебетується рахунок 23 «Виробництво» і кредитується рахунок 20 «Виробничі запаси», відпуск підрозділам своєї залізниці проводиться за дебетом субрахунку 6834 «Розрахунки дирекцій залізничних перевезень і галузевих служб з підвідомчими підрозділами» та оформляється випискою повідомлення (авізо). При реалізації виробничих запасів на сторону їх собівартість списується в дебет субрахунку 943 «Собівартість реалізованих виробничих запасів». При цьому відображається дохід за реалізовані виробничі запаси за дебетом субрахунку 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями» та кредитом субрахунку 712 «Дохід від реалізації інших оборотних активів».

Рух матеріалів між дільницями підрозділу оформляється складанням накладної–вимоги форми № М–11 «Накладна–вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів», у якій вказується причина передачі матеріалів. Накладна–вимога складається в двох екземплярах, один із яких є підставою для оприбуткування одержаних цінностей, а другий повертається особі, яка здала матеріальні цінності, для пред'явлення його до бухгалтерії підрозділу. Відпуск матеріалів, які споживаються систематично, із дня в день, проводиться за лімітно–забірними картками форм № М–8, М–9, М–28 і М–28а, які затверджені наказом Міністерства статистики України від 21.06.96 р. №193.

Форма № М–8 «Лімітно–забірна картка» використовується для багаторазового відпуску одного номенклатурного номера матеріалів протягом одного місяця.

Форма № М–9 «Лімітно–забірна картка» – для чотирьохразового відпуску лімітних матеріалів, які відносяться на один вид витрат.

Форма № М–28 «Лімітно–забірна картка» використовується для відпуску матеріалів на будівельні об'єкти, ведеться на протязі всього періоду будівництва і знаходиться у виконавця робіт.

Одночасно складається щомісячна «Лімітно–забірна картка» форми № М – 28а, яка знаходиться на складі. При відпуску матеріалів зі складу комірник розписується в лімітно–забірній картці форми № М–28, а одержувач – в лімітно–забірній картці форми М – 28а.

Лімітно–забірні картки застосовуються для контролю за витратою матеріалів, на які встановлені норми витрат на одиницю або на визначений обсяг робіт, а також з метою скорочення кількості документів по відпуску.

Лімітно–забірні картки виписуються в двох екземплярах на кожний об'єкт терміном на один місяць. Один екземпляр до початку місяця передається споживачу, другий – комірнику. Відпуск матеріалів на виробництво здійснюється складом за пред'явленням представником виробничої ділянки (цеху) свого екземпляру лімітно–забірної картки. Комірник проставляє в обох екземплярах лімітно–забірної картки дату, кількість відпущених матеріалів, залишок ліміту по кожному номенклатурному номеру матеріалів. У лімітно–забірній картці одержувача розписується комірник, а в лімітно–забірній картці складу – представник виробничої ділянки (цеху).

По лімітно–забірній картці ведеться також облік матеріалів, які не були використані на виробництві (повернення). Повернення матеріалів у комору відображається в лімітно–забірній картці по графі «Повернено». При поверненні матеріалів в обох екземплярах карт проставляється кількість повернених матеріалів і збільшується кількість по графі «Залишок ліміту», а записи засвідчуються підписами комірника та особи, яка повернула матеріали.

Понадлімітний відпуск матеріалів і заміна одних видів матеріалів іншими допускається тільки з дозволу начальника підрозділу, головного інженера або осіб, на це уповноважених. У цьому випадку для обліку матеріалів використовується «Акт–вимога на заміну (додатковий відпуск) матеріалів» форми № М–10, який одночасно являється підставою для їх списання. Ця форма також використовується

для заміни одних матеріалів іншими.

По закінченні місяця або після використання ліміту комірник закриває лімітно–забірні картки й підсумки з кожного номенклатурного номеру записує, як витрата в картки складського обліку матеріалів форми № М–12 «Картка № складського обліку матеріалів».

Після цього закриті лімітно–забірні картки передаються до бухгалтерії разом з іншими документами, де вони звіряються з другими екземплярами лімітно–забірних карток, які надійшли від начальників чи представників виробничих дільниць.

За вимогами проводиться відпуск матеріалів, потреба в яких протягом місяця виникає періодично, або матеріалів понад встановлений ліміт, а також дефіцитних матеріалів, які вимагають особливого контролю.

Документом, який відображає рух матеріалів та їх залишки на складі, являється «Матеріальний звіт» форми № М–19.

Матеріальний звіт складається щомісячно в одному екземплярі, підписується матеріально–відповідальною особою і з прикладеними до нього документами по надходженню та використанню надається до технічного відділу підрозділу для перевірки відповідності фактично використаних матеріальних цінностей встановленим нормам. Після перевірки матеріальний звіт візується робітником технічного відділу, затверджується начальником підрозділу або особою, на це уповноваженою, і передається до бухгалтерії.

У бухгалтерії перевіряють повноту та правильність запису даних матеріального звіту відповідно до прикладених документів з надходження й використання. Крім цього, перевіряють правильність залишків за кожним найменуванням матеріалів, та одночасно проводиться зустрічна перевірка правильності записів з операцій внутрішнього переміщення матеріалів.

Залишки матеріалів на початок місяця переносяться матеріально–відповідальною особою в матеріальний звіт із перевірених звітів за минулий місяць.

Разом із матеріальним звітом до бухгалтерії підрозділу пред'являється

«Реєстр приймання–здавання документів» форми № М–13. Цей реєстр складається матеріально–відповідальною особою і здається до бухгалтерії підрозділу разом із первинними документами з надходження та використання матеріалів.

Матеріальний звіт щодо товарно–матеріальних цінностей, які відносяться до аварійно–незнижувального запасу, складається окремо.

Особливої уваги потребує документування малоцінних швидкозношуваних предметів, оскільки для даного виду запасу розроблені окремі форми первинних документів. Для організації обліку МШП застосовуються типові форми первинних документів. Інформація щодо типових форм обліку МШП наведена у табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Первинні документи з обліку МШП [20]

Назва та форма документа	Характеристика та сфера застосування
Відомість на поповнення (вилучення) постійного запасу інструментів (пристроїв) (ф. МШ-1)	Застосовується для обліку зміни запасу інструментів (пристроїв) у цехових інструментальних коморах на підприємствах, які застосовують облік інструментів (пристосувань) в експлуатації за методом встановлення постійного запасу (норми) обмінного (оборотного) фонду. На підставі даних відомостей вносяться зміни до карток складського обліку матеріалів інструментально–роздавальної комори (інших підрозділів підприємства)
Картка обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів (ф. МШ-2)	Облік МШП. виданих бригадам, цехам та окремим робітникам підприємства для індивідуального користування. При поверненні на склад з експлуатації вони знову оприбутковуються. Не придатні для подальшої експлуатації МШП списуються та оформлюються відповідним актом
Замовлення на ремонт або заточування інструментів (пристосувань) (ф. МШ-3)	Оформлення факту заточування та ремонту інструментів (пристосувань) (на тих підприємствах, де це проводиться централізовано). Після загострення або ремонту МШП комірник оцінює та фіксує в одному примірнику повернення інструмента.
Акт малоцінних та швидкозношуваних предметів (ф. МШ-4)	Оформлення факту поломки, псування або втрати МШП
Акт списання інструментів (пристосувань) і обмін їх на придатні (ф. МШ-5)	Оформлення списання інструментів (пристроїв), що стали не придатними для експлуатації на підприємствах, які обліковують їх за методом обмінного (оборотного фонду)
Особова картка обліку спецодягу, спецвзуття та запобіжних пристроїв (ф. МШ-6)	Облік спецодягу, спецвзуття та захисних засобів, виданих робітниками підприємств в індивідуальне користування за встановленими нормами
Відомість обліку видачі (повернення) спецодягу, спецвзуття та запобіжних пристроїв (ф. МШ-7)	Обліку прийняття від працівника підприємства спецодягу, спецвзуття та захисних засобів для прання, дезінфекції, ремонту, літнього зберігання та повторної видачі для користування
Акт на списання малоцінних та швидкозношуваних предметів (ф. МШ-8)	Оформлення списання морально застарілих, зношених і непридатних для подальшого використання інструментів пристосувань, спецодягу, спецвзуття, захисних засобів після закінчення терміну використання, інших МШП

Укрзалізницею розроблено та затверджено наказом від 30.03.04 р. №219–ЦЗ норматив аварійно–незнижувального запасу товарно–матеріальних цінностей у розрізі господарств та залізниць.

З метою забезпечення єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку та контролю за встановленим нормативом технологічного незнижувального запасу до Плану рахунків наказом Укрзалізниці від 19.04.04 р. № 274–ЦЗ введено додаткові субрахунки за відповідними господарствами.

Для відокремлення обліку та зберігання ТМЦ, які відносяться до аварійно–незнижувального запасу, необхідно організувати збереження цих ТМЦ у складах виробничих ділень, цехах, коморах окремо від інших. Їх розміщують за секціями, типами і сортами у штабелях, на стелажах і полицях з таким розрахунком, щоб забезпечити їх швидке приймання, відпуск та перевірку кількості. З цією метою в місці зберігання використовують матеріальні ярлики форми М–16, на яких зазначають відомості про кожний вид із цих запасів.

2.3 Облік виробничих запасів в системі рахунків бухгалтерського обліку

Локомотивне депо бухгалтерський облік запасів веде на рахунках 2 класу «Запаси» в розрізі відповідних субрахунків.

Одиницею бухгалтерського обліку запасів визнається їх найменування. Облік запасів ведеться у натуральному та грошовому вимірниках.

Запаси, прийняті на відповідальне зберігання, враховуються окремо від власних запасів. Для їх обліку використовується позабалансовий субрахунок 023 «Матеріальні цінності на відповідальному зберіганні».

Бухгалтерський синтетичний облік запасів ведеться на наступних рахунках: 20 «Виробничі запаси»; 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»; 23 «Виробництво» (залишки незавершеного виробництва); 25 «Напівфабрикати»; 26 «Готова продукція»; 28 «Товари».

Відповідно до діючого Плану рахунків бухгалтерського обліку синтетичний облік виробничих запасів ведеться на рахунку 20 «Виробничі запаси», який має

наступні субрахунки (рахунки другого порядку):

- субрахунок 201 «Сировина й матеріали»;
- субрахунок 202 «Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби»;
- субрахунок 203 «Паливо»;
- субрахунок 204 «Тара й тарні матеріали»;
- субрахунок 205 «Будівельні матеріали»;
- субрахунок 206 «Матеріали, передані в переробку»;
- субрахунок 207 «Запасні частини»;
- субрахунок 208 «Матеріали сільськогосподарського призначення»;
- субрахунок 209 «Інші матеріали»

За дебетом вказаних субрахунків відображаються надходження виробничих запасів в підрозділ та їхня дооцінка, а за кредитом – відпуск на виробництво, на реалізацію, в переробку, а також уцінка.

Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій АТ «Укрзалізниця» введені рахунки другого, третього та четвертого порядків, які дозволяють вести облік за більш розширеними групами класифікації запасів, ніж встановлено НП(С)БО 9 «Запаси». Із цього Плану рахунків у бухгалтерському обліку виробничих запасів у локомотивному депо застосовуються субрахунки, що наведені у табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Субрахунки для обліку виробничих запасів локомотивного депо

Субрахунки				Назва
1	2	3	4	5
20				
	201			Сировина й матеріали
		2010		Сировина й матеріали
		2014		Формений одяг
			20140	Формений одяг
			20141	Знаки розрізнення до форменого одягу
		2015		Мастильні матеріали
			20150	Мастильні матеріали
			20151	Відпрацьовані масла та мастильні матеріали
			20152	Незнижувальний запас масел та мастильних матеріалів
		2016		Незнижувальний запас сировини й матеріалів
			20161	Незнижувальний запас сировини й матеріалів локомотивного господарства

Продовження табл. 2.4

1	2	3	4	5
		2017		Незнижувальний запас сировини й матеріалів
	202			Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби
	203			Паливо
		2030		Нафтопродукти
			20301	Дизельне паливо на складі палива
			20302	Дизельне паливо в баках локомотивів
			20303	Інші нафтопродукти
			20304	Відпрацьовані нафтопродукти
		2031		Тверде паливо
		2032		Мастильні матеріали
			20320	Мастильні матеріали
			20321	Відпрацьовані мастильні матеріали
		2033		Інші види палива
			20330	Інші види палива, одержані при ліквідації, ремонті, поліпшенні основних засобів
			20332	Інші види палива
		2034		Незнижувальний запас палива
			20346	Незнижувальний запас палива локомотивного господарства
	204			Тара й тарні матеріали
	205			Будівельні матеріали
		2051		Будівельні матеріали
			20510	Будівельні матеріали на складі
			20511	Будівельні матеріали у будівництві
			20512	Будівельні матеріали, передані підрядникам
		2052		Устаткування, обладнання, конструкції до монтажу
			20520	Устаткування, обладнання, конструкції до монтажу на складі
			20521	Устаткування, обладнання, конструкції, передані для будівельно-монтажних робіт
			20522	Устаткування, обладнання, конструкції до монтажу, передані підрядникам
	206			Матеріали, передані в переробку
	207			Запасні частини
		2070		Запасні частини
			20700	Нові запасні частини
			20701	Відремонтовані запасні частини, по яких ведеться пономерний облік
			20702	Відремонтовані запасні частини, по яких пономерний облік не ведеться
		2071		Запасні частини в ремонті
		2072		Модусні запчастини
			20720	Відремонтовані модусні запасні частини
			20721	Нові модусні запчастини
		2073		Колісні пари в запасі

Продовження табл. 2.4

1	2	3	4	5
			20731	Незнижувальний запас колісних пар локомотивного господарства
		2074		Колісні пари в обмінному фонді
			20740	Нові колісні пари
			20741	Відремонтовані колісні пари
		2075		Колісні пари в ремонті
		2076		Незнижувальний запас запасних частин
			20761	Незнижувальний запас запасних частин локомотивного господарства
		2078		Старопридатні запасні частини
			20780	Старопридатні запасні частини, по яких ведеться пономерний облік
			20781	Старопридатні запасні частини, по яких пономерний облік не ведеться
			20782	Старопридатні модусні запасні частини
		2079		Старопридатні колісні пари
	208			Матеріали сільськогосподарського призначення
	209			Інші матеріали
		2090		Відходи виробництва
		2091		Старопридатні матеріальні цінності
		2092		Інші матеріали
			20920	Інші старопридатні матеріали та брухт
			20921	Незнижувальний запас квитково-бланкової продукції суворої звітності
			20922	Брухт, одержаний при операціях з основними засобами та виробничими запасами з 01.04.2011
			20923	Інші матеріали
			20924	Незнижувальний запас інших матеріалів
		2093		Транспортно-заготівельні витрати
		2095		Матеріали в дорозі
22				
	221			Інструменти
		2210		Інструменти
		2211		Незнижувальний запас інструментів
	222			Господарський інвентар
		2220		Господарський інвентар
		2221		Незнижувальний запас господарського інвентарю
	223			Спеціальний одяг і взуття
		2230		Спеціальний одяг і взуття
		2231		Незнижувальний запас спеціального одягу і взуття
	225			Інші малоцінні та швидкозношувані предмети

Порядок відображення на рахунках бухгалтерського обліку надходження

запасів наведено в табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Порядок відображення на рахунках бухгалтерського обліку надходження запасів [23]

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
1. Придбані виробничі запаси з оплатою грошовими коштами (на суму договору поставки)	20	631
2. Одночасно на суму податку на додану вартість (ПДВ)	641	631
3. Витрати з доставки і розвантаження запасів стороннім транспортом	20	631
4. Відображена сума ПДВ у складі транспортних витрат	641	631
5. Придбані і оприбутковані матеріали підзвітними особами	20	372
6. Відображена сума податку на додану вартість	641	372
7. Сплачено за товари авансом	371	311
8. Відображено податковий кредит з ПДВ	641	644
9. Прийняті на склад товари	28	631
10. Списана сума раніше нарахованого податкового кредиту з ПДВ	644	631
11. Відображено зарахування заборгованості	631	371

Порядок відображення на синтетичних рахунках бухгалтерського обліку вибуття виробничих запасів наведено в табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Типові проводки з обліку вибуття виробничих запасів [38]

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
1	2	3
1. Відпуск виробничих запасів зі складу для власних потреб:		
– виробництва продукції	23	20
– загальновиробничих потреб	91	20
– виправлення браку	24	20
– загальногосподарських потреб	92	20
– забезпечення збуту продукції	93	20
– виконання досліджень та розробок	941	20
– утримання об'єктів житлово-комунального господарства	949	20
– капітального будівництва	15	20
2. Відпуск запасів у переробку стороннім організаціям	206	20
3. Відпуск будівельних матеріалів:		
– на будівництво об'єктів основних засобів	15	205
– на будівництво тимчасових (не титульних) споруд	153	205
4. Реалізація виробничих запасів:		
– отримання доходу від реалізації	311, 377	712
– відображена сума податку на додану вартість (ПДВ)	712	641
– собівартість реалізованих запасів	943	20
5. Відпуск матеріалів для виправлення браку	24	20
6. Безоплатна передача запасів:		
– на суму балансової вартості переданих запасів	949	20

Продовження табл. 2.6

1	2	3
– на суму ПДВ	949	641
7. Передача запасів як внесок у статутний капітал інших підприємств:		
– на фактичну вартість переданих запасів	943	20
– одночасно відображається фінансова інвестиція	14	712
8. Уцінення запасів до чистої вартості реалізації	946	20
9. Списання запасів, втрачених внаслідок надзвичайних подій	99	20
10. Списання нестачі запасів:		
– на суму балансової вартості	947	20
– на суму, що підлягає відшкодуванню винними особами	375	716
– на суму ПДВ, що підлягає відшкодуванню	716	641
11. Відпуск запасних частин на ремонт основних засобів:		
– на капітальний ремонт власних основних засобів	15	207
– на капітальний ремонт орендованих основних засобів, якщо ремонт здійснюється за рахунок орендаря (у випадку, коли капітальний ремонт приводить до поліпшення основних засобів)	15	207
– на поточний ремонт основних засобів	949	207

До малоцінних та швидкозношуваних предметів в локомотивному депо належать предмети, що використовуються протягом не більше одного року: інструменти, господарський інвентар, спеціальне оснащення, спеціальний одяг тощо.

У бухгалтерському обліку депо малоцінні та швидкозношувані предмети відображаються на однойменному рахунку 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети». За дебетом цього рахунку відображаються за первісною вартістю придбані, отримані або виготовлені малоцінні та швидкозношувані предмети, за кредитом – відпуск цих предметів в експлуатацію із списанням на рахунки обліку витрат, а також списання нестач і втрат від псування таких предметів.

Рахунок 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети» має субрахунки:

221– «Інструменти»;

222 – «Господарський інвентар»;

223 – «Спеціальний одяг і взуття»;

225 – «Інші малоцінні та швидкозношувані предмети».

З метою забезпечення збереження вказаних вище предметів в експлуатації, керівництво докомотивного депо повинне організувати належний контроль за їх рухом, зокрема, оперативний кількісний облік. При поверненні на склад з

експлуатації придатних для подальшого використання предметів, вони оприбутковуються за дебетом рахунку 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети» та за кредитом субрахунку 716 «Відшкодування раніше списаних активів».

Надходження малоцінних та швидкозношуваних предметів до виробничої комори в бухгалтерському обліку локомотивного депо відображається за дебетом рахунку 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети» та кредитом субрахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками». Передача в експлуатацію малоцінних та швидкозношуваних предметів та їх списання відображається за дебетом відповідних рахунків обліку витрат і кредитом рахунку 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети». Малоцінні та швидкозношувані предмети, передані в експлуатацію, обліковуються в бухгалтерії депо на позабалансовому субрахунку 073 «Перелік списаних малоцінних та швидкозношуваних предметів, термін корисного використання яких не більше 1 року» за кожною підзвітною особою.

Робочий інструмент, який відноситься до малоцінних і швидкозношуваних предметів і зберігається у виробничій коморі локомотивного депо, в бухгалтерському обліку відображається на субрахунку 221 «Інструменти». В депо до інструментів в експлуатації відносяться ті, які знаходяться в інструментальних коморах цехів (виробничих дільниць), в підзвіті у окремих начальників дільниць, бригадирів, майстрів, на робочих місцях, а також у процесі відновлення в майстернях. При відсутності у підрозділах інструментальних комор інструмент, який знаходиться в експлуатації, може враховуватися за комірником виробничої комори.

На субрахунку 222 «Господарський інвентар» у локомотивному депо ведеться облік такого інвентарю, який відноситься до малоцінних та швидкозношуваних предметів і знаходиться у виробничій коморі.

На субрахунку 223 «Спеціальний одяг і взуття» обліковується спеціальний одяг і взуття, які використовуються протягом менше одного року та знаходяться у складі запасів структурного підрозділу.

Інші малоцінні та швидкозношувані предмети, які знаходяться у переліку

запасів локомотивного депо і які в бухгалтерському обліку не відображуються на вище перерахованих субрахунках, відображаються на субрахунку 225 «Інші малоцінні та швидкозношувані предмети».

Основні бухгалтерські проводки з обліку малоцінних і швидкозношуваних предметів наведені у табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Основні бухгалтерські проводки з обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів [23]

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
1. Придбано МШП	22	631
2. Оприбутковано МШП на склад з допоміжного виробництва	22	23
3. Оприбутковано МШП від демонтажу браку	22	24
4. Внесено МШП до статутного капіталу як внесок учасників	22	46
5. Безоплатно отримано МШП	22	745
6. Списано МШП, які використані в капітальному будівництві	15	22
7. Списано МШП у виробництво	23	22
8. Списано МШП на загальновиробничі витрати	91	22
9. Списано МШП на адміністративні витрати	92	22
10. Списано МШП на збутові витрати	93	22
11. Списано собівартість реалізованих МШП	943	22
12. Відображено уцінення МШП	946	22
13. Оприбутковані не облічені МШП, виявлені під час інвентаризації	22	719
14. Відображено недостачу МШП, виявлену під час інвентаризації	947	22

Наказом Державного нагляду охорони праці України від 21.01.2004 р. №12 затверджені норми безплатної видачі спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту працівникам залізничного транспорту України, які введені в дію на залізничному транспорті України з 1 квітня 2004 р. відповідно до наказу Укрзалізниці від 15.03.2004 р. № 166–ЦЗ.

Спеціальний одяг видається як безпосередньо робітникам в індивідуальне користування на весь термін експлуатації, так й для колективного користування під відповідальність як начальників дільниць (майстрів), так і інших матеріально–відповідальних осіб депо на термін виконання визначених видів робіт, для яких вищеназвані предмети передбачені.

Непридатні малоцінні і швидкозношувані предмети списуються на основі затверджених керівником актів комісії, з обліком за кредитом позабалансового

субрахунку 073 «Перелік списаних малоцінних та швидкозношуваних предметів, строк корисного використання яких не більше одного року».

Аналітичний облік виробничих запасів ведеться в розрізі їх найменувань або однорідних груп, за допомогою карток складського обліку, які розміщуються в картотеці за технічними групами виробничих запасів відповідно до номенклатури–цінника. Кожна з груп виробничих запасів поділяється за видами, сортами, марками, типами, розмірами. Кожному найменуванню, сорту, розміру виробничих запасів привласнюється коротке числове позначення (номенклатурний номер), яке записують до спеціального реєстру –номенклатури–цінника де також вказують одиницю виміру та облікову ціну запасу.

Найбільша частина обробки документообігу підприємства припадає на фінансово-економічних працівників. Автоматизована Система Бухгалтерського Обліку структурних підрозділів залізниць «Фінансовий Облік Бухгалтерський Облік Статистика» (у подальшому «АСБО ФОБОС») призначена для забезпечення ведення бухгалтерського та податкового обліку у відповідності з національними Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (П(С)БО), методичними рекомендаціями по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку, обліковою політикою Укрзалізниці, методичними рекомендаціями по застосуванню на залізничному транспорті Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, особливостями організації бухгалтерського обліку в окремих структурних підрозділах та іншими нормативними і законодавчими документами.

Програмний комплекс «Бухгалтерський облік» має модульну архітектуру. На рис. 2.2 зображено загальний інтерфейс «АСБО ФОБОС», який демонструє групування задач по схожості функцій у відповідні модулі.

Кожен модуль володіє відносною самостійністю і може експлуатуватися як у складі комплексу, так і автономно (незалежно від того інстальовані інші модулі чи ні). Доступ до кожного модуля надається користувачам з відповідним дозволом. Права доступу задаються у модулі «Адміністрування системи».

У функції модулів «АСБО ФОБОС» входить реалізація основних задач бухгалтерського обліку, що визначені функціональним складом автоматизованої

системи бухгалтерського обліку структурних підрозділів залізниць:

- Необоротні активи;
- Запаси;
- Кошти;
- Заробітна плата;
- Облік власного капіталу;
- Облік фінансових інвестицій;
- Облік розрахунків з дебіторами-кредиторами;
- Облік витрат;
- Облік ремонтів основних засобів;
- Реалізація продукції, товарів, робіт, послуг;
- Облік орендних операцій;
- Облік доходів та результатів діяльності;
- Облік на позабалансових рахунках;
- Фінансова звітність;
- Податкова звітність.

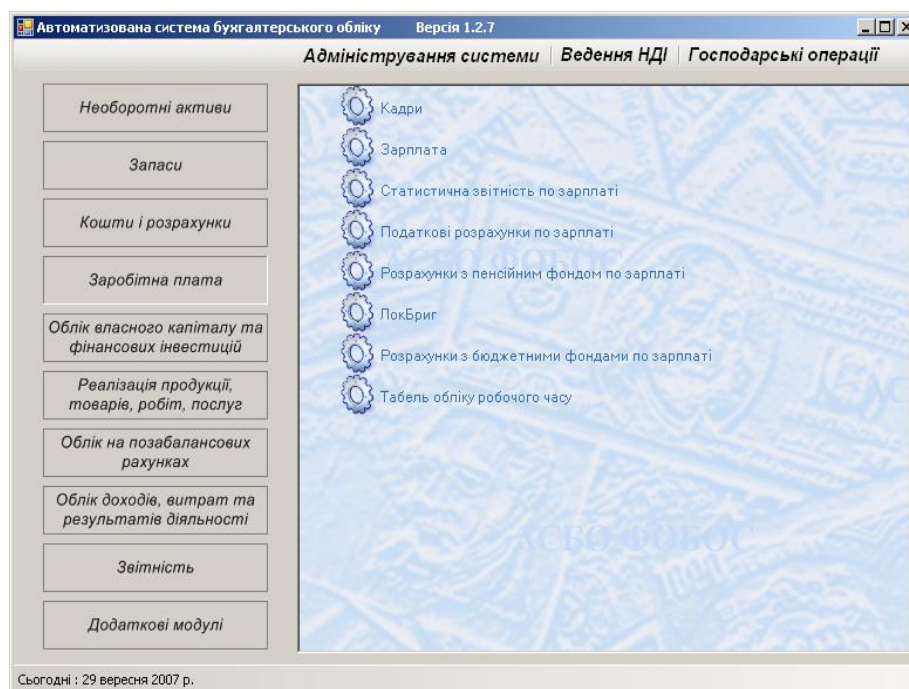

Рисунок 2.2 - Загальний зовнішній інтерфейс «АСБО ФОБОС».

Кожен модуль призначений для автоматизації обліку однієї з сторін

діяльності підприємства. Крім вищеперерахованих основних модулів «АСБО ФОБОС» до складу комплексу входять:

- модуль «Адміністрування системи», призначений для налагодження, підтримки цілісності, захисту системи, взаємодії з іншими АСК підприємств залізничного транспорту та ін.;

- модуль «Формування та ведення класифікаторів та нормативно-довідкової інформації (НДІ)», призначений для забезпечення функціонування єдиного фонду класифікаторів фінансово-бухгалтерської інформації і нормативних документів Укрзалізниці та ведення НДІ;

- модуль «Господарські операції», який дає змогу реєструвати та переглядати всю бухгалтерську інформацію у вигляді бухгалтерських проводок, незалежно від задачі, до якої відноситься дана інформація.

Ці модулі є обов'язковими і без них функціонування «АСБО ФОБОС» неможливе. Набір інших основних, додаткових модулів чи інтерфейсних зв'язків з іншими системами може відрізнятися для конкретної поставки в залежності від профілю та потреб підприємства. Модулі структурно складаються з набору прикладних функцій. Частина функцій є обов'язковою і вони завжди входять у поставку модуля, без них експлуатація модуля є неможливою. Решта функцій є додатковими (не обов'язковими) і робота з ними налагоджується у відповідності до умов поставки.

Розглянемо автоматизацію обліку оборотних активів на прикладі виробничих запасів.

Програмний модуль «Бухгалтерський облік запасів» призначений для одержання оперативної інформації по бухгалтерському обліку руху товарно-матеріальних цінностей підприємства.

На рівні структурного підрозділу програмне забезпечення забезпечує:

- облік надходжень запасів згідно з номенклатурою витрат;
- облік витрат запасів згідно з номенклатурою витрат;
- кількісний та вартісний облік по номенклатурних номерах;
- одержання оборотних відомостей по рахунках обліку товарно-

матеріальних цінностей, по номенклатурних номерах товарно-матеріальних цінностей, Головної книги по рахунку обліку товарно-матеріальних цінностей а також різних аналітичних відомостей.

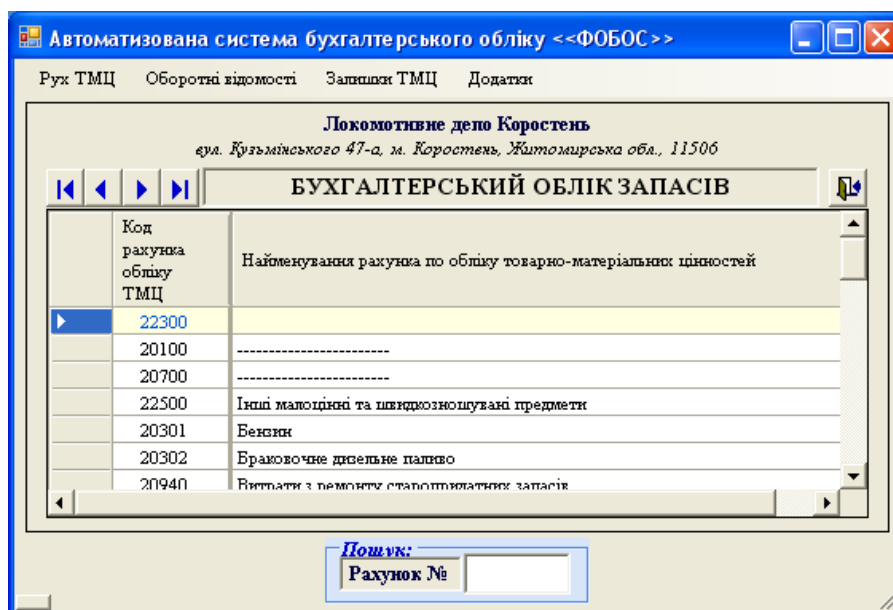

Рисунок 2.3 – Вигляд головного меню програми.

Для своєчасного відображення господарських операцій у звітності по підприємству, дане програмне забезпечення забезпечує щоденний облік по мірі здійснення господарських операцій по руху товарно-матеріальних цінностей підприємства.

Після запуску програмного модуля «Бухгалтерський облік запасів» на виконання, на моніторі користувача появляється перелік бухгалтерських рахунків а також пункти-меню, які надають можливість користувачеві одержувати інформацію за будь-який звітний період.

В пунктах-меню «Рух ТМЦ», «Оборотні відомості», «Залишки ТМЦ», «Додатки» – наводиться перелік відомостей, які можливо отримати при роботі програмного модуля «Бухгалтерський облік запасів».

Вікно «Пошук:» – використовується для прискореного пошуку необхідного кода рахунка бухгалтерського обліку.

При розрахунку відомостей попередньо виводиться на екран монітора запит звітного періоду за який потрібно провести розрахунок.

В бухгалтерії підприємства узагальнюється отримана від комірників аналітична інформація про рух запасів. При цьому використовуються рахунки бухгалтерського обліку та бухгалтерські реєстри. Станом на перше число місяця, а також щоденно за запитом користувача, в бухгалтерії підприємства, у спеціальній обігово-сальдовій відомості виводиться залишок запасів по кожному рахунку.

Для того, щоб одержати інформацію по руху товарно-матеріальних цінностей за звітний період (по приходу, по розходу), для цього необхідно використати пункт-меню з головного меню програми «Рух ТМЦ».

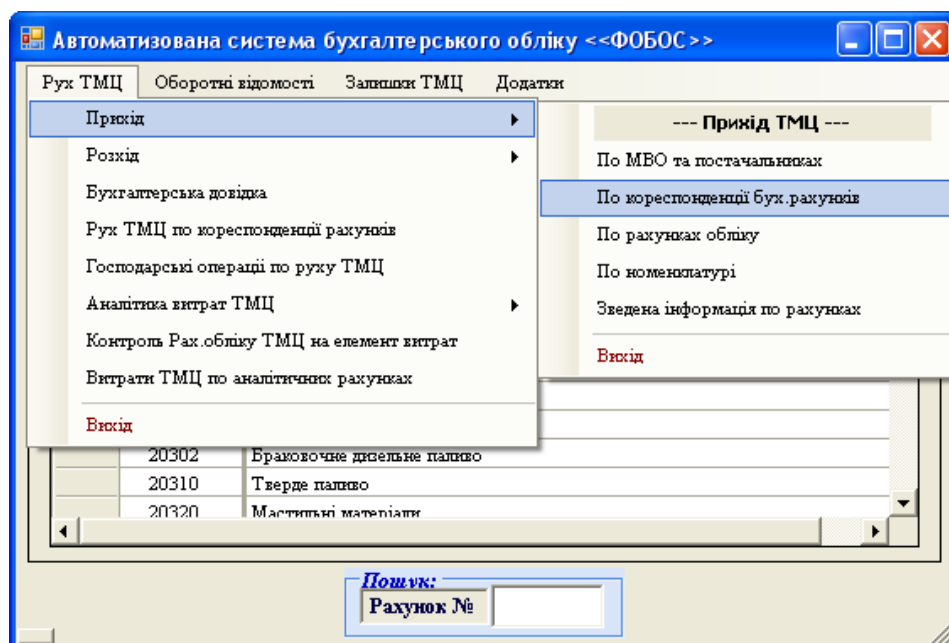

Рисунок 2.4 – Вигляд меню розрахунку відомостей по приходу товарно-матеріальних цінностей.

По приходу товарно-матеріальних цінностей відомості можливо отримати в наступних розрізах:

- по матеріально-відповідальних особах та постачальниках товарно-матеріальних цінностей;
- по кореспонденції бухгалтерських рахунків;
- по рахунках обліку;
- по номенклатурі приходу товарно-матеріальних цінностей;
- зведену інформацію по рахунках.

Автоматизована система бухгалтерського обліку <<ФОБОС>>

Інформація

Локомотивне депо Коростень
вс. Кузьмівського 47-а, м. Коростень, Житомирська обл., 11506

ПРИХІД ТОВАРНО-МАТЕРІАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ
За період з 01.06.2011 по 30.06.2011 р.

Дебет	Кредит	Сума	Всього по Д-ту рахунка
20100	20100	586 232,10	
20100	20700	148 934,74	
20100	23835	30 188,59	
20100	63101	151 249,41	
20100	6834	401 981,50	

☒ Весь прихід
☐ Без внутрішнього переміщення

Текст для кошуку: Дебет Кредит Разом: 5357146,31

Дебет рахунка № 20100 Кредит рахунка № 20100

№ Перемішу	Дебет	Кредит	Група	Ном. номер	Ном. картка	Назва ТМЦ	Од. виміру	Кількість	Ціна	Сума	Код	Кому	Код	Від кого	Дата
11	20100	20100	101110	27104011...	0002	Сталь товстостіна 6,0мм	Тонна метрична	0,06000	11 031,709302	661,90	9956	Чайніський А.В.	02	Матеріали	02.06.2011
11	20100	20100	101110	27104011...	0001	СТАЛЬ ТОПТОПНІСТОВ...	Тонна метрична	0,12000	3 873,780000	464,85	9956	Чайніський А.В.	02	Матеріали	02.06.2011
11	20100	20100	101110	27104011...	0001	СТАЛЬ ТОПТОПНІСТОВ...	Тонна метрична	0,13000	3 873,600000	503,57	9956	Чайніський А.В.	02	Матеріали	02.06.2011
11	20100	20100	101110	27104011...	0005	СТАЛЬ ТОПТОПНІСТОВ...	Тонна метрична	0,08200	5 181,180000	424,86	9956	Чайніський А.В.	02	Матеріали	02.06.2011
11	20100	20100	101111	10111120...	0002	Швелер №18	Тонна метрична	0,07300	9 371,560000	684,12	9956	Чайніський А.В.	02	Матеріали	02.06.2011
11	20100	20100	101111	10111120...	0006	Швелер №24	Тонна метрична	0,15000	6 980,790000	1 047,12	9956	Чайніський А.В.	02	Матеріали	02.06.2011
11	20100	20100	101112	27107119...	0070	Кутки сталевий 45х45	Тонна метрична	0,02000	9 799,123153	195,98	9956	Чайніський А.В.	02	Матеріали	02.06.2011
11	20100	20100	101112	27107119...	0070	Кутки сталевий 45х45	Тонна метрична	0,06000	9 799,123153	587,95	9881	Бобінов В.О.	02	Матеріали	10.06.2011
11	20100	20100	101112	27107154...	0009	Кутки ELSI для підси...	Штука	4,00000	3,000000	12,00	9845	Авраменко Сергі...	02	Матеріали	14.06.2011
11	20100	20100	101113	27107110...	0001	АРМАТУРА 25,0	Тонна метрична	0,04000	3 284,260000	131,37	9956	Чайніський А.В.	02	Матеріали	02.06.2011
11	20100	20100	101113	27107116...	0038	Кутки сталевий 40х40	Тонна метрична	0,01500	9 799,121495	146,99	9956	Чайніський А.В.	02	Матеріали	02.06.2011
11	20100	20100	101114	10111455...	0006	Арматура 14	Тонна метрична	0,01200	7 830,510000	93,97	9956	Чайніський А.В.	02	Матеріали	02.06.2011
11	20100	20100	101114	27106370...	0021	Угол 20 90гр SANTAN	Штука	15,00000	0,833333	12,50	9956	Чайніський А.В.	02	Матеріали	21.06.2011
11	20100	20100	101114	27107510...	0002	Прокат металостроїт (коп...	Тонна метрична	0,04500	9 161,230769	412,26	8109	Карпюк Вал.Оле...	02	Матеріали	02.06.2011
11	20100	20100	101115	27105035...	0001	КАТАНКА 6,5мм	Тонна метрична	0,02000	3 394,310000	67,89	9204	Риш О.Ф.	02	Матеріали	14.06.2011
11	20100	20100	101115	27105035...	0001	КАТАНКА 6,5мм	Тонна метрична	0,02000	3 394,310000	67,89	9204	Риш О.Ф.	02	Матеріали	21.06.2011
11	20100	20100	101115	27105035...	0001	КАТАНКА 6,5мм	Тонна метрична	0,02000	3 394,310000	67,89	9204	Риш О.Ф.	02	Матеріали	23.06.2011
11	20100	20100	101115	27105035...	0001	КАТАНКА 6,5мм	Тонна метрична	0,18000	3 394,310000	610,98	9565	Мілошанко О.Л.	02	Матеріали	06.06.2011
11	20100	20100	101117	27104080...	0038	Сталь покр. оцинк 0,55мм	Тонна метрична	0,01000	12 334,791667	123,35	9638	Кирин П.В.	02	Матеріали	08.06.2011
11	20100	20100	101117	27104080...	0038	Сталь покр. оцинк 0,55мм	Тонна метрична	0,01000	12 334,791667	123,35	9956	Чайніський А.В.	02	Матеріали	02.06.2011
11	20100	20100	101117	27104210...	0011	Сталь товстостіна 1,5мм	Тонна метрична	0,12500	8 285,000000	1 035,63	9956	Чайніський А.В.	02	Матеріали	09.06.2011
11	20100	20100	101120	27107070...	0002	Сталь банданна	Тонна метрична	0,40000	16 161,085053	6 464,43	5236	Васильський Оле...	02	Матеріали	20.06.2011
11	20100	20100	101121	27107610...	0001	СТАЛЬ КОНСТРУКЦИОН...	Тонна метрична	0,06400	3 571,750000	228,59	9956	Чайніський А.В.	02	Матеріали	02.06.2011
11	20100	20100	101121	27107610...	0001	СТАЛЬ КОНСТРУКЦИОН...	Тонна метрична	0,06800	3 571,750000	242,88	8109	Карпюк Вал.Оле...	02	Матеріали	20.06.2011

Підсумок по кількості: ☐ Так ☒ Ні

Разом: 586232,10

☐ Прихід ТМЦ за інший період

Пошук:

№ Пер. Група: Ном. номер: Назва ТМЦ:

Код Кому Код Від кого

№ Док-та: Звіт госп.операції Пріоритет

Total Commander 7.0 - SamLab.ws

Рисунок 2.5 – Прихід товарно-матеріальних цінностей по кореспонденції рахунків за звітний період.

Пункт-меню «Інформація» надає можливість отримати наступну інформацію:

- головну книгу по вказаному користувачем рахунку;
- інформацію по МВО та постачальках ТМЦ;
- прихід по номенклатурі ТМЦ;
- прихід по рахунках обліку ТМЦ.

Радіокнопка «Без внутрішнього переміщення» дає можливість одержати інформацію по приходу за звітний період без врахування господарських операцій по внутрішньому переміщенню ТМЦ (Аналіз проводиться по 4-х знаках рахунка).

Радіокнопка «Прихід ТМЦ за інший період» дає користувачу можливість одержати інформацію по приходу ТМЦ в розрізі кореспондуючих рахунків за будь-який інший період.

В нижній таблиці екранної форми проходить розкриття господарських

операцій по вказаній користувачем кореспонденції рахунків в залежності від інформації вибраної користувачем у верхній таблиці.

Панель «Текст для пошуку» використовується для прискореного пошуку інформації по ключових полях.

Підсумки підраховуються динамічно.

Пункт-меню «Зведена інформація по рахунках» – дає можливість користувачу одержати загальний прихід за вказаний період у вигляді шахматної відомості.

Опція «Постачання ТМЦ» - формує відомість по рахунках 36, 37, 63, 68.

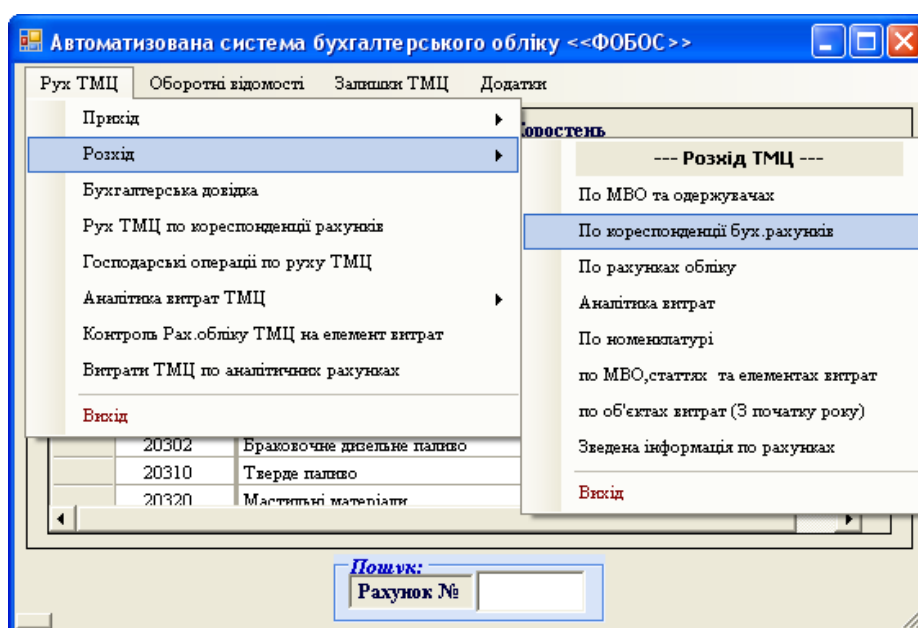

Рисунок 2.6 - Вигляд меню розрахунку відомостей по розходу товарно-матеріальних цінностей

Пункт-меню «Розхід» надає можливість отримати наступну інформацію:

- по МВО та одержувачах товарно-матеріальних цінностей;
- по кореспонденції бухгалтерських рахунків;
- по рахунках обліку;
- по номенклатурі;
- по МВО статтях та елементах витрат;
- по об'єктах витрат;
- зведену інформацію по рахунках.

Автоматизована система бухгалтерського обліку <<ФБОС>>

Інформація

Львівський день Коростень
вн. Кузніцького 47-а м. Коростень, Житомирська обл., 11506

РОЗХІД ТОВАРНО-МАТЕРІАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ
За період з 01.06.2011 по 30.06.2011 р.

Рахунок (Субрахунок)	Назва Рахунка (Субрахунка)	Сума
20100		1 501 227,73
20101	Старопридатні матеріали	866,80
20301	Бензин	54 393,00
20330	Дрова	50,61
20700		1 566 020,76
Разом:		5042659,42

☒ Всю розхід
☐ Без внутр.переміщення

Пошук: Рахунок №

Рахунок (Субрахунок) № 20100

№ Переліку	Дебет	Кредит	Група	Ном. номер	Ном.кварт.	Назва ТМЦ	Од. виміру	Кількість	Ціна	Сума	Код	Від кого	Код	Кому	Дата
11	1521	20100	103218	31301913...	0001	ПРОВОД БГВЛ-6 0	кілометр	0,01500	10 650,30000	159,75	1788	Шлінь	1788	Шлінь	30.06.2011
11	1521	20100	311500	32202422...	0001	КАБЕЛЬ ВЧ 30мм	Штука	1,00000	645,87000	645,87	1788	Шлінь	1788	Шлінь	30.06.2011
11	1521	20100	311700	32202111...	0001	РАДИОСТАНЦИЯ 7P22В (...)	Штука	1,00000	3 003,77000	3 003,77	1788	Шлінь	1788	Шлінь	30.06.2011
11	1521	20100	312005	32202071...	0001	АНТЕНА LORA	Штука	1,00000	504,51000	504,51	1788	Шлінь	1788	Шлінь	30.06.2011
11	1521	20100	312006	32203121...	0001	БЛОК ПИТАНИЯ БП 24В	Штука	1,00000	1 150,08000	1 150,08	1788	Шлінь	1788	Шлінь	30.06.2011
11	1521	20100	320407	28718511...	0023	Холодильник LG GN-B352...	Штука	1,00000	3 636,66667	3 636,67	9923	Москалюк І.С.	9923	Москалюк І.С.	29.06.2011
11	20100	20100	101110	27104011...	0002	Сталь товстостісова 6,0...	Тонна метрична	0,09000	11 031,70930	999,90	02	Матеріали	9956	Чайківський А.В.	02.06.2011
11	20100	20100	101110	27104011...	0001	СТАЛЬ ТОВСТОЛИСТОВА...	Тонна метрична	0,12000	3 873,78000	464,85	02	Матеріали	9956	Чайківський А.В.	02.06.2011
11	20100	20100	101110	27104011...	0001	СТАЛЬ ТОВСТОЛИСТОВА...	Тонна метрична	0,13000	3 873,60000	503,57	02	Матеріали	9956	Чайківський А.В.	02.06.2011
11	20100	20100	101110	27104011...	0005	СТАЛЬ ТОВСТОЛИСТОВА...	Тонна метрична	0,08200	5 161,18000	424,86	02	Матеріали	9956	Чайківський А.В.	02.06.2011
11	20100	20100	101111	10111120...	0002	Швелер №18	Тонна метрична	0,07300	9 371,56000	684,12	02	Матеріали	9956	Чайківський А.В.	02.06.2011
11	20100	20100	101111	10111120...	0006	Швелер №24	Тонна метрична	0,15000	6 960,79000	1 047,12	02	Матеріали	9956	Чайківський А.В.	02.06.2011
11	20100	20100	101112	27107119...	0070	Кутник сталевий 45х45	Тонна метрична	0,06000	9 799,12315	587,95	02	Матеріали	9956	Чайківський А.В.	02.06.2011
11	20100	20100	101112	27107119...	0070	Кутник сталевий 45х45	Тонна метрична	0,02000	9 799,12315	195,98	02	Матеріали	9956	Чайківський А.В.	02.06.2011
11	20100	20100	101112	27107154...	0009	Кутник ELSI для плінтус...	Штука	4,00000	3,00000	12,00	02	Матеріали	9845	Авраменко Сер.	14.06.2011
11	20100	20100	101113	27107110...	0001	АРМАТУРА 25,0	Тонна метрична	0,04000	3 284,26000	131,37	02	Матеріали	9956	Чайківський А.В.	02.06.2011
11	20100	20100	101113	27107116...	0058	Кутник сталевий 40х40	Тонна метрична	0,01500	9 799,12150	146,98	02	Матеріали	9956	Чайківський А.В.	02.06.2011
11	20100	20100	101114	10111455...	0008	Арматура 14	Тонна метрична	0,01200	7 830,51000	93,97	02	Матеріали	9956	Чайківський А.В.	02.06.2011
11	20100	20100	101114	27106370...	0021	Угол 20 90гр SANTAN	Штука	15,00000	0,83333	12,50	02	Матеріали	9956	Чайківський А.В.	21.06.2011
11	20100	20100	101114	27107510...	0002	Прокат мелкосортный (ко...	Тонна метрична	0,04500	9 161,23077	412,26	02	Матеріали	8109	Карпук Вал.Ол...	02.06.2011
11	20100	20100	101115	27105035...	0001	КАТАНКА 6,5мм	Тонна метрична	0,02000	3 394,31000	67,89	02	Матеріали	9204	Рив О.Ф.	14.06.2011
11	20100	20100	101115	27105035...	0001	КАТАНКА 6,5мм	Тонна метрична	0,02000	3 394,31000	67,89	02	Матеріали	9204	Рив О.Ф.	21.06.2011
11	20100	20100	101115	27105035...	0001	КАТАНКА 6,5мм	Тонна метрична	0,02000	3 394,31000	67,89	02	Матеріали	9204	Рив О.Ф.	23.06.2011

Разом: 1501227,73

Підсумок по кількості: ☐ Так ☒ Ні

Пошук: № Переліку Дебет Група Ном. номер Назва ТМЦ

№ Док-та: Зміст господар. операції Пріоритет

Код Від кого Код Кому

Рисунок 2.7 – Розхід товарно-матеріальних цінностей по рахунках обліку за звітний період

Пункт-меню «Інформація» надає можливість отримати наступну інформацію:

- головну книгу по вказаному користувачем рахунку;
- розхід по кореспонденції рахунків товарно-матеріальних цінностей;
- розхід по номенклатурі ТМЦ;
- розхід по МВО та одержувачах ТМЦ.

Радіокнопка «Без внутрішнього переміщення» дає можливість одержати інформацію по розходу за звітний період без врахування господарських операцій по внутрішньому переміщенню ТМЦ (Аналіз проводиться по 4-х знаках рахунка).

Для підрахунку кількості використовується опція «Підсумки по кількості».

Панель «Пошук» використовується для прискореного пошуку інформації по рахунку товарно-матеріальних цінностей а також інформації по ключевих полях в межах вибраного рахунка. В нижній таблиці екранної форми проходить розкриття

господарських операцій по вказаному користувачем рахунку у верхній таблиці. Підсумки підраховуються динамічно.

Опція «Витрати» – формує витрати ТМЦ по рахунках обліку витрат та вказаній користувачем аналітиці.

Опція «За елементами» – формує витрати ТМЦ за їхніми елементами

Дана відомість реалізована в 2-х варіантах в грн..коп та тис.грн., із розшифровкою господарських операцій по вказаній аналітиці.

Опція «Аналітика по рахунках витрат» – формує витрати ТМЦ за їхніми аналітичними рахунками.

Опція «Д-т рахунка – Аналітика – з К-та рахунків» – розкриває господарські операції по руху ТМЦ по вказаній аналітиці.

Для того, щоб одержати інформацію по руху товарно-матеріальних цінностей у вигляді оборотних відомостей необхідно із головного меню програми вибрати пункт-меню «Оборотні відомості».

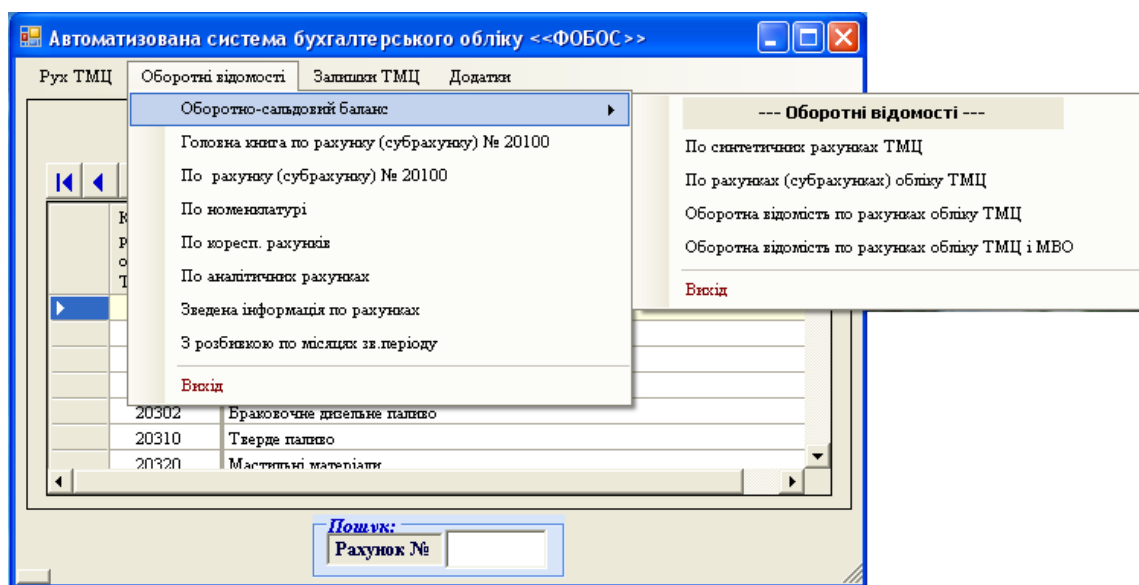

Рисунок 2.8 – Вигляд меню «Оборотна відомість»

Надано можливість отримання оборотних відомостей в наступних розрізах:

- Оборотно-сальдову відомість по синтетичних рахунках обліку товарно-матеріальних цінностей;
- Оборотно-сальдову відомість по рахунках (субрахунках) обліку товарно-матеріальних цінностей;

- Головну книгу по рахунку обліку товарно-матеріальних цінностей;
- Оборотну відомість по номенклатурних номерах в розрізі матеріально-відповідальних осіб підприємства;
- Оборотну відомість по аналітичних рахунках;
- Оборотну відомість з розбивкою руху по місяцях звітного періоду.

Автоматизована система бухгалтерського обліку «ФБОС»

Інформація

Львівський деп. Коростень
вул. Кузьмівського 47-а, м. Коростень, Житомирська обл., 11506

ОБОРОТНА ВІДОМІСТЬ
ПО РАХУНКАХ ОБЛІКУ ТОВАРНО-МАТЕРІАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ

За період з 01.06.2011 р. по 30.06.2011 р.

Рахунок	Коресп. рахунок	Залишок на початок звітного періоду	Рух по Дебету рахунка	Рух по Кредиту рахунка	Залишок на кінець звітного періоду
20100	1521	5344605,69	1318586,34	1501227,73	5161964,30
	20100		586232,10	586232,10	
	20700		148934,74		

☐ Без внутрішнього переміщення ☐ Пошук: ☐ Оборотна відомість за інший період

(ПРИХІД) Рахунок № 20100 Кореспондуючий рахунок № 20100

№ Пер.	Дебет	Кредит	Група	Ном. номер	Ном. картк.	Назва ТМЦ	Од. виміру	Кількість	Ціна	Сума	Код	Кому	Код	Від кого	Дата	Номер документ
11	20100	20100	101110	27104011...	0002	Сталь товстолістова 6.0...	Тонна метрична	0.06000	11 031,70...	681,90	9956	Чайківський А.В.	02	Матеріали	02.06.2011	0005
11	20100	20100	101110	27104011...	0001	СТАЛЬ ТОЛСТОЛИСТОВА...	Тонна метрична	0.12000	3 873,780...	464,85	9956	Чайківський А.В.	02	Матеріали	02.06.2011	0005
11	20100	20100	101110	27104011...	0001	СТАЛЬ ТОЛСТОЛИСТОВА...	Тонна метрична	0.13000	3 873,600...	503,57	9956	Чайківський А.В.	02	Матеріали	02.06.2011	0005
11	20100	20100	101110	27104011...	0005	СТАЛЬ ТОЛСТОЛИСТОВА...	Тонна метрична	0.08200	5 181,180...	424,86	9956	Чайківський А.В.	02	Матеріали	02.06.2011	0005
11	20100	20100	101111	10111120...	0002	Швелер №18	Тонна метрична	0.07300	9 371,560...	684,12	9956	Чайківський А.В.	02	Матеріали	02.06.2011	0005
11	20100	20100	101111	10111120...	0006	Швелер №24	Тонна метрична	0.15000	6 980,790...	1 047,12	9956	Чайківський А.В.	02	Матеріали	02.06.2011	0005
11	20100	20100	101112	27107119...	0070	Кутик: сталевий 45х45	Тонна метрична	0.02000	9 799,123...	195,98	9956	Чайківський А.В.	02	Матеріали	02.06.2011	0005
11	20100	20100	101112	27107119...	0070	Кутик: сталевий 45х45	Тонна метрична	0.06000	9 799,123...	587,95	9881	Бобилев В.О.	02	Матеріали	10.06.2011	0088
11	20100	20100	101112	27107154...	0009	Кутик: ELSI для півту...	Штука	4.00000	3.00000	12,00	9845	Авраменко Сер...	02	Матеріали	14.06.2011	0100
11	20100	20100	101113	27107116...	0001	АРМАТУРА 25,0	Тонна метрична	0.04000	3 284,260...	131,37	9956	Чайківський А.В.	02	Матеріали	02.06.2011	0005
11	20100	20100	101113	27107116...	0058	Кутик: сталевий 40х40	Тонна метрична	0.01500	9 799,121...	146,99	9956	Чайківський А.В.	02	Матеріали	02.06.2011	0005
11	20100	20100	101114	10111455...	0006	Арматура 14	Тонна метрична	0.01200	7 830,510...	93,97	9956	Чайківський А.В.	02	Матеріали	02.06.2011	0005
11	20100	20100	101114	27106370...	0021	Угол 20 90гр SANTAN	Штука	15.00000	0.83333	12,50	9956	Чайківський А.В.	02	Матеріали	21.06.2011	0194
11	20100	20100	101114	27107510...	0002	Прокат мелкосортный (ко...	Тонна метрична	0.04500	9 161,230...	412,26	8109	Карпюк Вал.Ол...	02	Матеріали	02.06.2011	0002
11	20100	20100	101115	27105035...	0001	КАТАНКА 6,5мм	Тонна метрична	0.02000	3 394,310...	67,89	9204	Риш О.Ф.	02	Матеріали	14.06.2011	0090
11	20100	20100	101115	27105035...	0001	КАТАНКА 6,5мм	Тонна метрична	0.02000	3 394,310...	67,89	9204	Риш О.Ф.	02	Матеріали	21.06.2011	0193
11	20100	20100	101115	27105035...	0001	КАТАНКА 6,5мм	Тонна метрична	0.02000	3 394,310...	67,89	9204	Риш О.Ф.	02	Матеріали	23.06.2011	0258
11	20100	20100	101115	27105035...	0001	КАТАНКА 6,5мм	Тонна метрична	0.18000	3 394,310...	610,98	9565	Миколанко О.Л.	02	Матеріали	06.06.2011	0053
11	20100	20100	101117	27104080...	0058	Сталь покр. оцинк. 0,55мм	Тонна метрична	0.01000	12 334,79...	123,35	9638	Кирик П.В.	02	Матеріали	08.06.2011	0066
11	20100	20100	101117	27104080...	0058	Сталь покр. оцинк. 0,55мм	Тонна метрична	0.01000	12 334,79...	123,35	9956	Чайківський А.В.	02	Матеріали	02.06.2011	0005
11	20100	20100	101117	27104210...	0011	Сталь тонколистова 1,5мм	Тонна метрична	0.12500	8 285,000...	1 035,63	9956	Чайківський А.В.	02	Матеріали	09.06.2011	0070
11	20100	20100	101120	27107070...	0002	Сталь бандажна	Тонна метрична	0.40000	16 161,08...	6 464,43	5236	Васильківський О...	02	Матеріали	20.06.2011	0213
11	20100	20100	101121	27107210...	0001	Сталь користувальни...	Тонна метрична	0.06400	8 671,760...	556,60	0656	Чайківський А.В.	02	Матеріали	02.06.2011	0005

☒ Прихід ☐ Розхід ☐ Аналітика по рахунках витрат **Разом:** 586232,10

Пошук: МВО-1 МВО-2

Рисунок 2.9 – Оборотна відомість по рахунках обліку ТМЦ за звітний період

Пункт-меню «Інформація» надає можливість отримати наступну інформацію: Головну книгу по вказаному рахунку; аналітику по рахунках витрат.

Радіокнопка «Без внутрішнього переміщення» дає можливість одержати інформацію по руху ТМЦ за звітний період без врахування господарських операцій по внутрішньому переміщенню ТМЦ (Аналіз проводиться по 4-х знаках рахунка).

В нижній таблиці екранної форми розкриваються господарські операції по вказаній кореспонденції рахунків.

Використовуючи опції «Прихід» та «Розхід» – користувачу надано можливість відбору інформації по приходу або розходу ТМЦ.

Панель «Пошук» використовується для відбору інформації по вказаному реквізиту. Підсумки підраховуються динамічно.

Висновки до розділу 2

У розділі розглянуто організацію бухгалтерського обліку виробничих запасів в локомотивному депо, визначено особливості первинного обліку виробничих запасів та правила документообігу, охарактеризовано порядок обліку виробничих запасів в системі рахунків.

Методологія формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси та розкриття її у фінансовій звітності підприємств залізничного транспорту регламентуються НП(С)БО 9 «Запаси» та Обліковою політикою Укрзалізниці.

Одиницею бухгалтерського обліку запасів є їх найменування або однорідна група (вид).

Оцінка запасів відіграє значну роль при формуванні облікової політики підприємства і, враховуючи вимоги НП(С)БО 9 «Запаси», здійснюється на трьох етапах їх руху: при надходженні запасів; при вибутті запасів; на дату складання балансу.

Суцільна та безперервна реєстрація у документах даних про всі господарські операції, що здійснюються, є важливим засобом контролю за об'єктами господарської діяльності, та, зокрема, правильним і раціональним використанням запасів підприємства.

У бухгалтерському обліку виробничі запаси обліковуються на рахунках 20 «Виробничі запаси» та 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети». За дебетом цих рахунків відображаються надходження запасів в підрозділ, їх дооцінка, а за кредитом – відпуск на виробництво, переробку, реалізацію, а також їх уцінка.

Найбільша частина обробки документообігу підприємства припадає на фінансово-економічних працівників. «АСБО ФОБОС» надає можливість оптимізувати обробку та аналіз проходження документів, ведення архівів. одержання звітів та аналіз діяльності підприємства.

3 АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ

3.1 Аналіз структури та ефективності використання виробничих запасів

Важливий фактор розвитку та інтенсифікації виробництва – стабільна забезпеченість підприємства матеріальними ресурсами, а також їхнє раціональне використання. Матеріальні ресурси можуть бути зовнішніми і внутрішніми.

До зовнішніх джерел відносяться матеріальні ресурси, що надходять від постачальників відповідно до укладених договорів. Внутрішні джерела – це скорочення відходів сировини, використання вторинної сировини, власне виготовлення виробничих запасів і напівфабрикатів, економія виробничих запасів у результаті впровадження досягнень науково-технічного прогресу.

Реальна потреба в придбанні виробничих запасів – це різниця між загальною потребою у певному виді матеріалу та сумою власних внутрішніх джерел її покриття.

В умовах корпоратизації залізничної галузі докорінно змінюється система постачання підприємству сировини і матеріалів, комплектуючих виробів, енергоносіїв. Необхідною умовою виконання плану виробництва на базовому підприємстві, зниження собівартості, зростання прибутку і рентабельності є повне і своєчасне забезпечення підприємства сировиною і матеріалами необхідного асортименту і якості.

Зростання потреби підприємства у виробничих запасах може бути задоволено екстенсивним шляхом (придбанням або виготовленням більшої кількості матеріалів) або інтенсивним (більш економним використанням запасів у процесі виробництва продукції (виконанні робіт, наданні послуг)).

Головна мета аналізу – визначити забезпеченість підприємства різними видами виробничих запасів з погляду конкурентоспроможності його діяльності, пошуку резервів раціонального використання і зниження матеріаломісткості продукції.

Основні задачі аналізу виробничих запасів підприємстві полягають у

забезпеченні щоденного дослідження їх надходження, збереження на всіх етапах руху, аналіз та планування норм необхідних запасів, використання запасів у виробництві на базі технічно-обґрунтованих норм.

Для аналізу запасів можна застосовувати способи, що наведені на рис. 3.1.

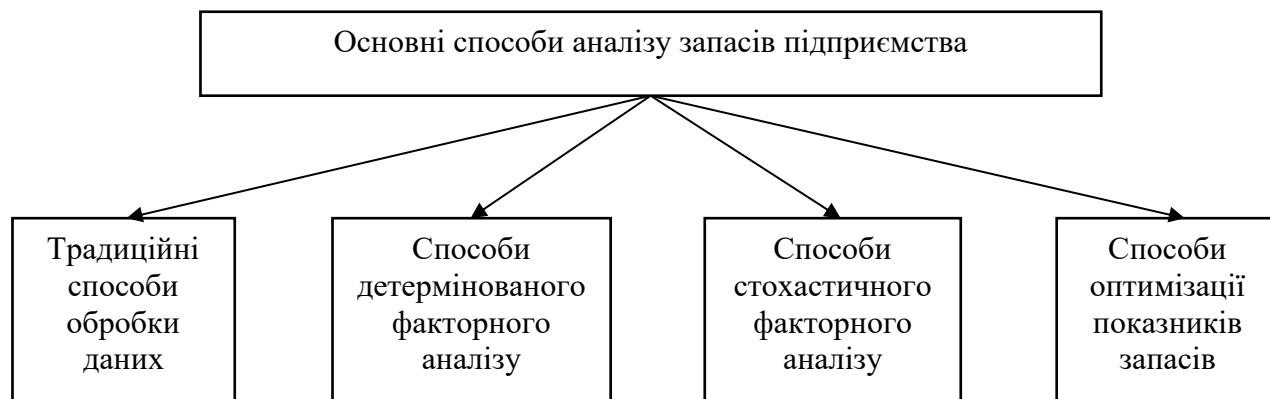

Рисунок 3.1 – Основні способи аналізу запасів підприємства

Традиційні способи обробки даних (спосіб табличного відображення даних, спосіб порівняння при трендовому або вертикальному аналізі, спосіб відносних і середніх величин та ін.) найбільш поширені у практиці аналізу.

Детермінований факторний аналіз (ланцюгових підстановок, абсолютних і відносних різниць, індексний метод та ін.) доцільний для оцінки впливу факторів на результати господарської діяльності і резервів підвищення її ефективності.

Стохастичний факторний аналіз (кореляційний, дисперсійний) доцільний, якщо результативний показник функціонально не залежить від факторного. Але такі способи аналізу достатньо трудомісткі, тому застосування цих способів для аналізу запасів на невеликих підприємствах є економічно недоцільним.

Способи оптимізації показників – це теорія масового обслуговування, теорія ігор, програмування і дослідження операцій, економіко-математичні методи. Для оптимізації розміру поточних запасів можна застосовувати метод АВС-аналізу та модель економічно обґрунтованого розміру замовлення – модель EOQ.

Аналіз забезпеченості підприємства запасами припускає аналіз наявності та руху його запасів, вивчення їхньої динаміки і т. д. Цей аналіз можна провести на основі даних фінансової звітності та оборотно-сальдових відомостей. При аналізі

треба оцінити якість плану постачання, відповідність плану нормативам підприємства по запасах та можливості виконання плану постачання запасів за термінами.

Загальну потребу підприємства у певному виді виробничих запасів можна визначити за формулою:

$$П_a = П_п + П_е + П_р + П_{зал} - З_0 \quad (3.1)$$

де $П_п$ – потреба на виробництво продукції;

$П_е$ – потреба на експериментально-дослідні роботи;

$П_р$ – потреба на ремонт;

$П_{зал}$ – потреба на утворення нормативних залишків на кінець аналізованого періоду;

$З_0$ – запас на початок аналізованого періоду.

Перевіривши потреби у виробничих запасах, визначають джерела їх покриття і забезпечення.

Аналіз строків і обсягів поставок матеріалів за укладеними договорами пов'язаний з перевіркою запасів відповідних матеріалів на складі. Наявні запаси мають задовольняти потребу підприємства у матеріалах на період між поставками. Забезпеченість (мінімальний запас $З_{min}$) визначають у днях за формулою:

$$З_{min} = Н_з / Д_п \quad (3.2)$$

де $Н_з$ – запас певного виду матеріалу;

$Д_п$ – денна потреба у цьому матеріалі.

Це дає змогу визначити запас у днях окремих видів матеріалів на складі. Розраховують також інтервали між фактичним надходженням матеріалів на склад та інтервали поставок за договорами з постачальниками. Потреба у завезенні матеріалів визначається як різниця загальної потреби та внутрішніх ресурсів. За великої номенклатури матеріалів визначають обґрунтованість потреб у тих матеріалах, які мають найбільшу частку в собівартості продукції, а також у дорогих і дефіцитних.

Детальна інформація про стан виробничих запасів локомотивного депо у 2019-2020 рр. наведена в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Стан виробничих запасів депо у 2019-2020 рр.

Найменування показників	Код рядка	На 31.12. 2019 р.	На 31.12. 2020 р.
Виробничі запаси			
Залишок ТМЦ (сума ряд. 1.1+1.2) в т.ч.:	1	34136	30075
поточний запас , з нього в т.ч.:	1.1	31220	25166
неходові (більше 6-ти місяців)	1.11	1785	3411
зайві (більше 1 року)	1.12	9934	10071
металобрухт	1.14	5353	4588
матеріали в дорозі	1.15	1100	2336
поточний запас без металобрухту р.(1.1 - 1.14)	1.17	25867	20578
поточний запас без матеріалів в дорозі та матеріалів до вияснення ряд.(1.1 - 1.15 - 1.16)	1.18	30120	22830
поточний запас без металобрухту, матеріалів в дорозі та матеріалів до вияснення ряд.(1.1- 1.14 - 1.15 - 1.16)	1.19	24767	18242
незнижувальний запас	1.2	2916	4909
Залишок ТМЦ без металобрухту, ряд.(1.17+1.2)	1.21	28783	25487
Залишок ТМЦ без матеріалів в дорозі та матеріалів до вияснення ряд.(1.18+1.2)	1.22	33036	27739
Залишок ТМЦ без металобрухту, матеріалів в дорозі та матеріалів до вияснення ряд.(1.19 +1.2)	1.23	27683	23151
із ряд 1 старопридатні р.1.3 = р.(1.31+1.32), в т.ч. :	1.3	8080	6899
поточний запас	1.31	6829	4294
незнижувальний запас	1.32	1251	2605
транспортно-заготівельні витрати	1.4	135	66
Списано на витрати ТМЦ за звітний період	2	78870	61503
в т.ч. старопридатні	3	1471	3986
Середні витрати за місяць	4	6572,5	5125,25
в т.ч. старопридатні (р.4.1 = р.3 : кількість місяців у звітному періоді)	4.1	122,58	332,17
Середньодобові витрати (ряд.4:30 днів)	5	219,08	170,84
Норматив поточного запасу	6	3025	12192
Відхилення від нормативу поточного запасу (р.1.1-6)	7	28195	12974
без металобрухту р.(1.17 - 6)	7.1	22842	8386
без металобрухту, матеріалів в дорозі та матеріалів до вияснення (р.1.19-6)	7.2	21742	6050
Норматив незнижувального запасу	8	2987	5568
Відхилення від нормативу незнижувального запасу (р.1.2-8)	8.1	(71)	(659)
Запас в днях р.(1.19:5)	9	113	107
Списано на витрати за звітний період зайвих, неходових, морально застарілих ТМЦ, в т.ч.:	10	4807	-
на виробництво	10.1	4807	
Зайві, неходові, морально застарілі ТМЦ (р.1.11+1.12+1.13)	13	11719	13482
Товари, з них:	19	64	47
неходові (більше 6-ти місяців)	19.1	21	2
зайві (більше 1 року)	19.2	17	45
Всього зайвих, неходових, морально застарілих (р.13+18.1+18.2+18.3+19.1+19.2+19.3), в т.ч.:	20	11757	13529
неходові (більше 6-ти місяців)	20.1	1806	3413
зайві (більше 1 року)	20.2	9951	10116
Всього запасів р.(1+17+18+19)	24	34200	30122
з них: залишок запасів без металобрухту, матеріалів в дорозі та матеріалів до вияснення ряд.(1.23 +17+18+19)	24.1	27747	23198
Довідково: Резерв знецінення запасів - всього, в т.ч.:	25	1221	734
по виробничих запасах	25.1	1221	734
в т.ч. по брухту	25.1.1	1215	728
Списання матеріалів за рахунок резерву знецінення запасів	26	258	580

Незнижувальний запас (страховий, гарантійний, аварійно-відновлювальний) – частина виробничого запасу, яка призначена для гарантійного забезпечення потреб виробничої діяльності (із визначеним ступенем надійності) при розбіжності термінів та розмірів надходження і споживання матеріальних ресурсів у передбачених і непередбачених обсягах.

Норма запасу – розрахункова мінімальна кількість матеріальних ресурсів даного виду, яка забезпечує безперервність виробництва; встановлюється в днях.

Поточний запас – це середня протягом року величина, необхідна підприємству для забезпечення безперебійної роботи в інтервалах між двома черговими поставками.

Норматив запасу – характеризує абсолютний мінімальний розмір запасу і встановлюється в натуральному або грошовому вигляді.

Для того, щоб побачити яке місце займають витрати матеріалів експлуатаційних витратах розглянемо динаміку та структуру експлуатаційних витрат (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Динаміка та структура експлуатаційних витрат Дніпровського локомотивного депо у 2018-2020 рр.

Показник	Звіт 2018 року		Звіт 2019 року		Звіт 2020 року	
	Сума, тис. грн.	Питома вага, відсотків	Сума, тис. грн.	Питома вага, відсотків	Сума, тис. грн.	Питома вага, відсотків
Матеріальні затрати	276658	50,04	283187	48,84	230673	44,48
Витрати на оплату праці	191460	34,63	219864	37,92	198113	38,20
Відрахування на соціальні заходи	40977	7,41	47705	8,23	42736	8,24
Амортизація	40725	7,37	26733	4,61	24593	4,74
Інші операційні витрати	3108	0,56	2301	0,40	22484	4,34
Разом	552928	100,00	579790	100,00	518599	100,00

Як видно з табл. 3.2 питома вага матеріальних затрат у загальній сумі експлуатаційних витрат складає близько 50 % у 2018-2020 рр., а у 2020 році ця величин дещо знижується та складає 44,48 %.

Структура експлуатаційних витрат Дніпровського локомотивного депо в 2020 р. зображена на рис. 3.2.

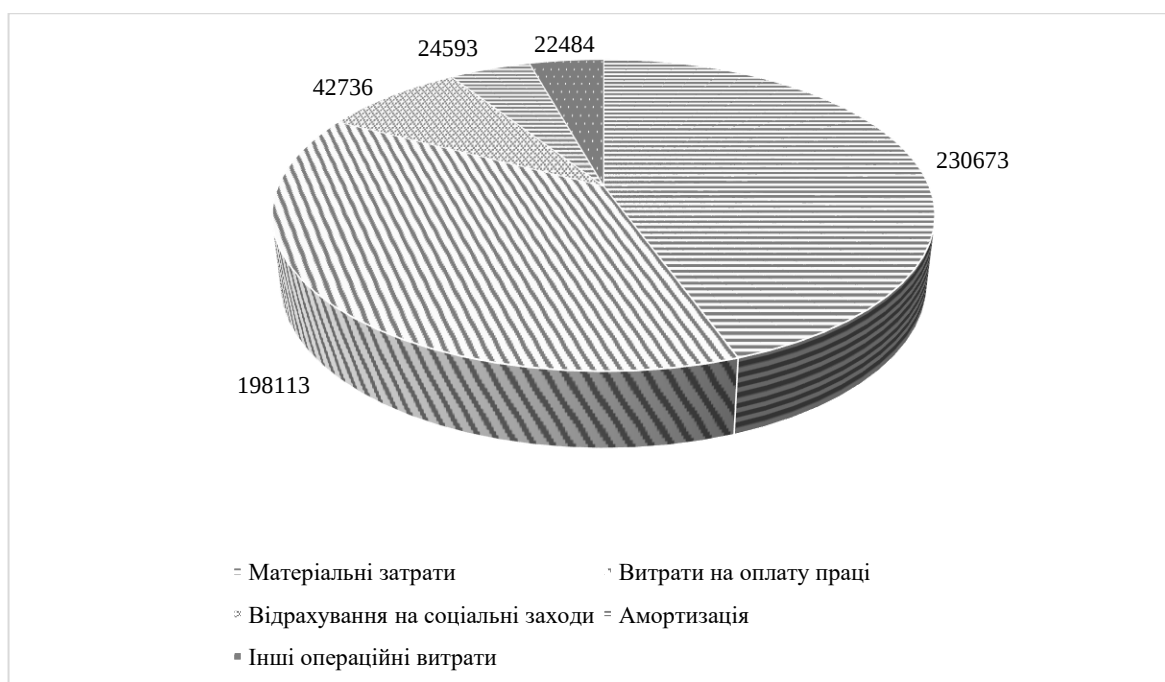

Рисунок 3.2 – Структура експлуатаційних витрат Дніпровського локомотивного депо в 2020 році

Аналіз забезпеченості суб'єкту господарювання запасами припускає аналіз наявності і руху запасів, вивчення їх динаміки і т. д. Цей аналіз можна провести на базі даних фінансової звітності і оборотно-сальдових відомостей. При аналізі оцінюється якість плану постачання, відповідність плану нормативам по запасах та можливості виконання плану по строках постачання запасів.

Динаміка вартості основних видів запасів локомотивного депо у 2018-2020 рр. наведена у табл. 3.3.

Таблиця 3.3 – Динаміка вартості основних видів виробничих запасів локомотивного депо у 2018-2020 роках, тис. грн.

Показники	Звіт 2018 року	Звіт 2019 року	Звіт 2020 року	Відхилення 2019 року до 2018 року		Відхилення 2020 року до 2018 року	
				Абсолютне	Відн., відсотків	Абсолютне	Відн., відсотків
Сировина і матеріали	11159	11394	11046	235	2,11	-113	-1,01
Паливо	2754	5398	3346	2644	96,01	592	21,50
Запасні частини	9970	13679	13298	3709	37,20	3328	33,38
Малоцінні та швидкозношувані предмети	1710	2444	1651	734	42,92	-59	-3,45
Разом	25593	32915	29341	7322	28,61	3748	14,64

Аналіз динаміки середньорічної вартості виробничих запасів свідчить, що відносно базового 2018 року загальна річна вартість запасів у 2019-2020 звітних роках збільшувалася: у 2019 році на 28,61 %, у 2020 році – на 14,64 %. Річна вартість сировини і матеріалів у звітних роках коливалася відносно базового 2018 звітного року: у 2019 звітному році збільшилася на 2,11 %, у 2020 звітному році – зменшилась на 1,01 %. Порівняно з базовим 2018 звітним роком річна вартість палива у 2018 звітному році збільшилася на 96,01 %, а у 2020 звітному році – на 21,50 %. Вартість запасних частин протягом аналізованого періоду зростає в порівнянні з базовим 2018 роком: у 2019 році – на 37,20 %, а у 2020 році – на 33,38 %. Вартість малоцінних та швидкозношуваних предметів протягом трьох років зростає. Основною причиною збільшення вартості виробничих запасів є удорожчання їх на ринку.

Виробничі запаси є одним з ключових елементів формування витрат депо, а значить існують об'єктивні причини, що змушують депо створювати їх резерви.

На фінансові результати і фінансовий стан підприємства впливає не тільки кількість і якість запасів, але їх вартісна оцінка. Розмір запасів підприємства у вартісному виразі залежить від їх обсягу та певного класу запасів (класи А, В, С) і може змінитися як за рахунок кількісного, так і вартісного факторів.

Для нормального ходу виробництва і збуту товарів треба мати оптимальний рівень запасів. Недолік запасів негативно позначається на фінансовому положенні підприємства: ростуть ціни за терміновість поставок, скорочується виробництво продукції в зв'язку з простоями, зростає чутливість до росту цін на сировину, зменшується обсяг реалізації товарів та сума прибутку.

Надлишки запасів заморожують гроші підприємства, погіршують показники його ділової активності і ліквідності, збільшують складські витрати та псування запасів. Тому в процесі аналізу стану запасів необхідно виявити зайві і непотрібні їх види.

Надлишок запасів можна установити за даними обліку на складі та по сальдових відомостях. Якщо по якому-небудь виді запасів витрачання протягом року було незначним, то цей вид відносять до групи неходових запасів.

Необхідною умовою підтримання стабільного технологічного процесу на будь-якому підприємстві є наявність достатньої кількості запасів, в першу чергу, виробничих запасів, що є характерним і для локомотивного депо.

Метою управління виробничими запасами є забезпечення і підтримування оптимальної кількості запасів в обсягах, необхідних для реалізації стратегічного плану виробничої діяльності підприємства, та контроль їх наявності та руху.

Найважливішими показниками, які характеризують інтенсивність використання виробничих запасів підприємства, є коефіцієнт оборотності, коефіцієнт закріплення і тривалість одного обороту.

Коефіцієнт оборотності виробничих запасів (K_{oz}) вказує, скільки разів у середньому поповнювалися запаси підприємства протягом звітного періоду. Його визначають за формулою:

$$K_{oz} = \frac{ЧД}{\bar{З}_3}, \text{ або } K_{oz} = \frac{СРП}{\bar{З}_3} \quad (3.3)$$

де $\bar{З}_3$ - середні залишки виробничих запасів за звітний період, грн.;

ЧД – чистий дохід (виручка) від реалізації продукції;

СРП – собівартість реалізованої продукції.

Середні залишки визначають як середньоарифметичну величину між залишками виробничих запасів на початок і кінець звітного періоду. Якщо розрахований коефіцієнт оборотності запасів становить, наприклад, 3, то це свідчить, що підприємство для забезпечення своєї діяльності має запасів на чотири місяці наперед ($12 : 3 = 4$) і запаси протягом року поповнювалися три рази. Визначити оптимальне для будь-якого підприємства значення цього показника важко, тому слід враховувати особливості конкретного виду економічної діяльності. Чим вища оборотність запасів, тим ефективніше вони використовуються, менше коштів витрачається на їх формування. Зменшення значення K_{oz} на кінець звітного періоду порівняно з його значенням на початок свідчить про сповільнення обороту запасів.

Показником, оберненим до швидкості обороту, є коефіцієнт закріплення виробничих запасів k_z , який обчислюють за формулою:

$$K_3 = \frac{\overline{З_3}}{ЧД} \text{ або } K_3 = \frac{\overline{З_3}}{СРП} \quad (3.4)$$

Він характеризує вартість матеріальних ресурсів, яка припадає на одну гривню чистого доходу або собівартості реалізованої продукції. Позитивною тенденцією вважається зменшення цього показника щодо попередніх періодів.

Важливою характеристикою ефективного використання виробничих запасів є тривалість (період) обороту запасів ($Ч_{03}$). Вона визначається за формулою:

$$Ч_{03} = \frac{T}{K_{03}} \quad (3.5)$$

де T – кількість днів, за які обчислюється оборотність (при цьому вважається, що місяць дорівнює 30 дням, квартал – 90, півріччя – 180 і рік – 360).

Показник ($Ч_{03}$) показує час, протягом якого виробничі запаси трансформуються в кошти. Зменшення значення ($Ч_{03}$) на кінець звітного періоду порівняно з його значенням на початок вважається позитивним, якщо це не перешкоджає нормальному процесу виробництва, не загрожує дефіцитом матеріальних ресурсів.

Результати аналізу інтенсивності використання виробничих запасів Дніпропетровського локомотивного депо наведено в табл. 3.4.

Таблиця 3.4 – Динаміка оборотності виробничих запасів

Показники	Звіт 2018 року	Звіт 2019 року	Звіт 2020 року	Відхилення 2019 року до 2018 року		Відхилення 2020 року до 2018 року	
				Абсо- лютне	Відн., від- сотків	Абсо- лютне	Відн., від- сотків
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	538719	568154	512318	29435	5,46	-26401	-4,90
Середньорічний залишок виробничих запасів, тис. грн.	21770,5	29254	31128	7483,5	34,37	9357,5	42,98
Коефіцієнт оборотності виробничих запасів	24,75	19,42	16,46	-5,32	-21,51	-8,29	-33,49
Тривалість обороту виробничих запасів, днів	14,55	18,54	21,87	3,99	27,41	7,33	50,35
Коефіцієнт закріплення виробничих запасів	0,04	0,05	0,06	0,01	27,41	0,02	50,35

Показники інтенсивності використання виробничих запасів, розраховані на

основі собівартості реалізованої продукції, що точніше відображає властивий запасам оборот.

Аналіз інтенсивності використання виробничих запасів Дніпровського локомотивного депо, наведений в табл. 3.4, свідчить, що швидкість обороту матеріальних ресурсів на протягом аналізованого періоду сповільнилась. Коефіцієнт оборотності виробничих запасів у 2020 році в порівнянні з 2018 роком зменшився на 8,29, тобто вони поповнювались у 2018 році майже 25 разів, а у 2020 році – 16 разів.

Збільшення коефіцієнта закріплення виробничих запасів з 0,04 до 0,06 у 2020 році в порівнянні з 2018 роком свідчить про збільшення вартості матеріальних ресурсів, що припадають на одну гривню собівартості реалізованої продукції.

Тривалість обороту виробничих запасів збільшилась на 7,33 днів у 2020 році в порівнянні з 2018 роком, тобто у 2018 році матеріали трансформувались у кошти за 14,55 днів, а 2020 році – за 21,87 днів. Збільшення тривалості обороту свідчить про зменшення оборотності і зростання середніх залишків виробничих запасів.

Отже, матеріальні ресурси, перебуваючи у виробничих запасах, не беруть участі у виробничому процесі, а вкладені в них кошти тимчасово вибувають з обороту. Тому аналіз стану і використання виробничих запасів є особливо актуальним для оцінки оптимальності величини запасів.

Для характеристики ефективності використання виробничих запасів застосовується система узагальнюючих та часткових показників, розрахунок яких ґрунтується на показнику матеріальних витрат. Це пояснюється тим, що в процесі виробництва готової продукції матеріальні ресурси поступово споживаються, а їх вартість враховується у витратах виробництва як матеріальні витрати.

До узагальнюючих показників належать: прибуток на одну гривню матеріальних витрат, матеріаловіддача, матеріаломісткість, коефіцієнт співвідношення темпів зростання обсягу виробництва продукції та матеріальних витрат, частка матеріальних витрат у собівартості продукції, коефіцієнт використання матеріалів (табл. 3.5). Вони оцінюють ефективність використання матеріальних ресурсів підприємством і його структурними підрозділами.

Таблиця 3.5 – Показники ефективності використання матеріальних ресурсів

Показник	Методика розрахунку	Призначення
Прибуток на одну гривню матеріальних витрат	Відношення прибутку від реалізації продукції до суми матеріальних витрат	Характеризує прибутковість матеріальних витрат
Матеріаловіддача продукції	Відношення обсягу виробленої продукції до суми матеріальних витрат	Характеризує вихід продукції з кожної гривні спожитих матеріальних ресурсів (сировини, матеріалів, палива, енергії)
Матеріаломісткість продукції	Показник, обернений до матеріаловіддачі	Показує, скільки матеріальних витрат припадає на гривню виробленої продукції
Частка матеріальних витрат у собівартості продукції	Відношення суми матеріальних витрат до собівартості виробленої продукції	Відображає рівень використання матеріальних ресурсів, а також структуру витрат виробництва продукції

Для детальнішого аналізу використання матеріальних ресурсів користуються частковими показниками, які характеризують споживання окремих складових матеріальних ресурсів (основних і допоміжних матеріалів, палива, енергії тощо).

Найважливішим серед перелічених показників вважають матеріаломісткість продукції, яку аналізують за такими напрямками: аналіз рівня і динаміки матеріаломісткості продукції за аналізований період; аналіз зміни матеріаломісткості за окремими елементами (сировинномісткість, металомісткість, паливомісткість, енергомісткість тощо); аналіз впливу факторів на зміну матеріаломісткості продукції; аналіз зміни матеріаломісткості найважливіших видів продукції.

Результати аналізу динаміки показників ефективності використання виробничих запасів подано в табл. 3.6.

Аналіз використання матеріальних ресурсів Дніпровського локомотивного депо, наведений у табл. 3.6, свідчить про поліпшення ефективності їх використання. Матеріаловіддача продукції за 3 роки зросла, а матеріаломісткість зменшилась, вказує на більш раціональне використання ресурсів.

Однак зменшення валового прибутку у звітних роках викликає зменшення показника покриття матеріальних витрат валовим прибутком (розраховано за валовим прибутком, оскільки у 2018-2019 роках підприємства має від'ємний

фінансовий результат від операційної діяльності та непокритий збиток).

Таблиця 3.6 – Динаміка показників ефективності використання матеріальних ресурсів Дніпровського локомотивного депо у 2018-2020 роках

Показники	Звіт 2018 року	Звіт 2019 року	Звіт 2020 року	Відхилення 2019 року до 2018 року		Відхилення 2020 року до 2018 року	
				Абсолютне	Відн., відсотків	Абсолютне	Відн., відсотків
Чистий дохід від реалізації, тис. грн.	541913	571000	514484	29087	5,37	-27429	-5,06
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	538719	568154	512318	29435	5,46	-26401	-4,90
Валовий прибуток, тис. грн.	3194	2846	2166	-348	-10,90	-1028	-32,19
Матеріальні витрати на виробництво продукції, тис. грн.	276658	283187	230673	6529	2,36	-45985	-16,62
Матеріаломісткість продукції, грн./грн.	0,51	0,50	0,45	-0,01	-2,85	-0,06	-12,18
Матеріаловіддача продукції, грн./грн.	1,96	2,02	2,23	0,06	2,94	0,27	13,86
Валовий прибуток на 1 гривню матеріальних витрат грн./грн.	0,012	0,010	0,009	-0,002	-12,95	-0,003	-18,67
Частка матеріальних витрат у собівартості продукції, відсотки	0,51	0,50	0,45	-0,02	-2,94	-0,06	-12,32

Виробництво продукції є матеріаломістким, оскільки доля матеріальних витрат у собівартості продукції складає близько 50 % (рис. 3.3).

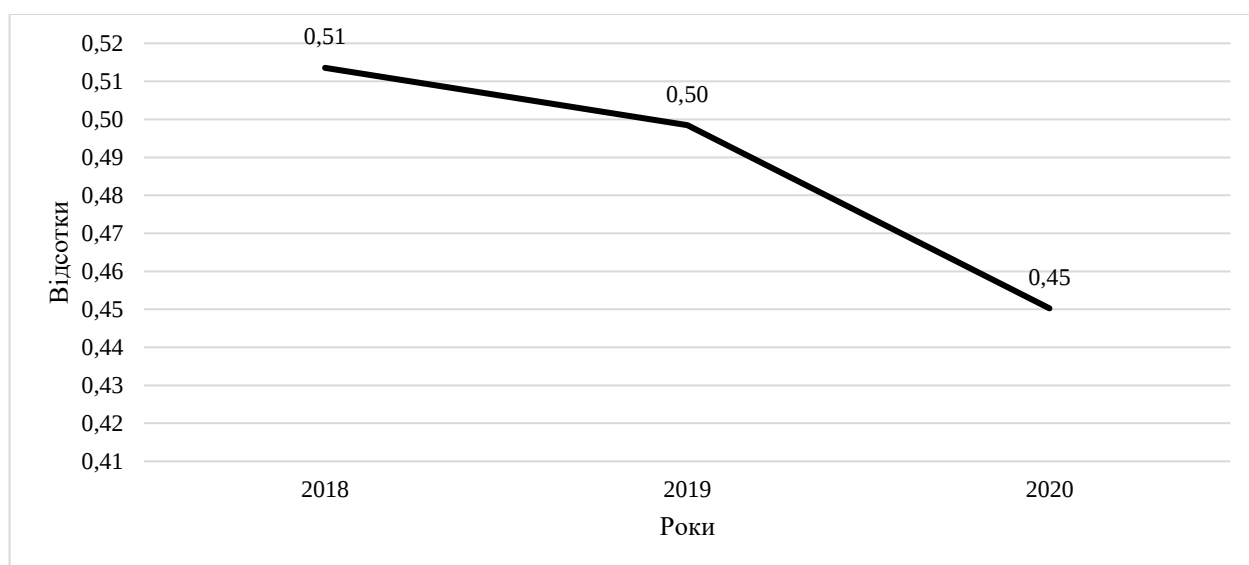

Рисунок 3.3 – Динаміка частки матеріальних витрат у собівартості продукції

Як бачимо із рис. 3.2 цей показник протягом трьох років знижується.

Взагалі ж можна сказати, що локомотивне депо повністю забезпечене матеріальними ресурсами та ефективно їх використовує у своїй діяльності.

3.2 Процедури контролю наявності та використання запасів в депо

Одним з головних завдань економічної науки в умовах переходу до ринкової економіки є комплексне оволодіння системою господарського управління, важливою функцією якого є фінансово-господарський контроль.

На підприємстві під контролем використання виробничих запасів слід розуміти організовану систему нагляду і перевірок, спрямовану на виявлення фактів неправильного і несвоєчасного оформлення первинної документації на відпуск матеріалів, необґрунтованого їх відпуску і витрачання у процесі виробництва. Контроль включає і перевірку порядку дотримання встановлених норм витрачання матеріалів. При цьому методі контролю є не тільки перевірка законності, обґрунтованості і доцільності здійснюваних господарських операцій, а й визначення раціональних шляхів і способів подолання відхилень, усунення перепон у забезпеченні економії матеріальних цінностей.

Контроль стану запасів – це вивчення і регулювання рівня запасів виробничо-технічного призначення з метою виявлення відхилень від норм запасів і прийняття, оперативних заходів до ліквідації відхилень. Необхідність контролю стану запасів обумовлена підвищенням витрат у разі виходу фактичного розміру запасу за рамки, передбачені нормами запасу. Контроль стану запасу проводиться на основі даних обліку запасів і може здійснюватися безперервно, або через певний періоди.

Невід’ємною частиною контролю збереження матеріальних цінностей на складах підприємства є перевірка складського обліку. Практика роботи показує, що основні порушення у веденні складського обліку полягають у наявності негативних перехідних залишків («червоне сальдо») за видами матеріальних цінностей, відсутності записів про надходження матеріалів за окремими прибутковими документами, розбіжності між даними картотек складського обліку та

бухгалтерського обліку. «Червоне» сальдо свідчить про неповну або несвоєчасно оприбуткування матеріальні цінності, списання завищеної кількості матеріалів у виробництві проти фактично відпущеного, оформленні безтоварних документів на витрату матеріалів, неправильний підрахунок перехідних залишків і т.д. Негативні перехідні залишки того чи іншого матеріалу після чергового надходження цього виду матеріалу тимчасово закриваються, а кількість матеріальних цінностей на цю величину зменшується. Негативні залишки показують розмір неврахованих матеріалів і є резервом для розкрадання. Окремі прибуткові документи, особливо по невідфактурованих поставаннях, можуть не відображатися в картках складського обліку. Для їх виявлення необхідно раптово перевірити всі первинні документи комірника. Розбіжності між даними складського і бухгалтерського обліку виявляються шляхом зіставлення залишків по сальдової книзі з залишками, підрахованими бухгалтерією в оборотних відомостях за групами матеріалів та провести інвентаризацію товарно-матеріальних цінностей.

Інвентаризація виробничих запасів – це перелік, перерахування, зважування, перемірювання в натурі виробничих запасів, що знаходяться в місцях зберігання, і зіставлення з даними бухгалтерського обліку. Інвентаризація матеріальних цінностей є одним з радикальних методів контролю за збереженням оборотних активів і роботою матеріально-відповідальних осіб. Інвентаризація використовується також для виявлення фактичних витрат на виробництво продукції та послуг або якщо інші способи одержання даних про витрати матеріальних витрат не можуть бути використані.

При організації та проведенні інвентаризації керуються Положенням про інвентаризацію основних засобів та зобов'язань, що затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879.

До початку інвентаризації в бухгалтерії обробляються всі прибуткові і видаткові документи по складу, в картках складського обліку по кожному виду матеріальних цінностей виводять залишки на день інвентаризації.

У процесі інвентаризації:

- вивчається фактична наявність цінностей;

- виявляються відхилення від даних книг обліку;
- визначаються причини відхилень.

Послідовність проведення інвентаризації виробничих запасів в локомотивному депо показано на рис. 3.4.

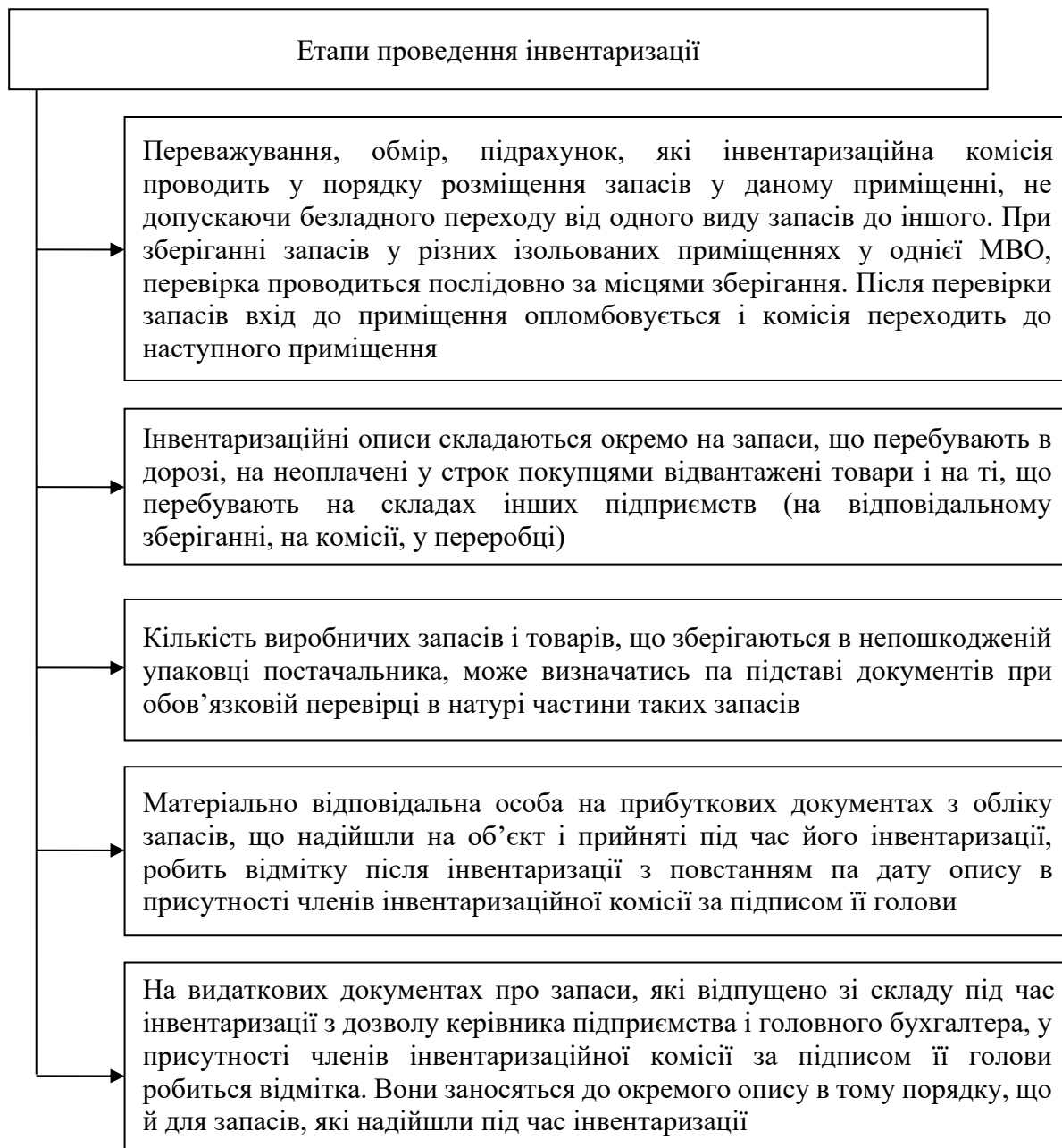

Рисунок 3.4 – Порядок проведення інвентаризації виробничих запасів

Результати інвентаризації запасів можуть виявити лишки, нестачі чи пересортиці. Інвентаризаційні описи (акти) разом з висновками робочої комісії здають до бухгалтерії для виявлення кінцевих результатів. При цьому бухгалтерія складає звіряльну відомість в якій послідовно виконуються такі розрахункові

процедури: здійснюється взаємний залік лишків і нестач внаслідок пересортиці; здійснюється розрахунок природної нестачі (у виняткових випадках з особливого дозволу керівника роблять уточнювальні записи, наприклад, знайдена арифметична помилка або інші неточності у роботі); визначаються кінцеві результати інвентаризації.

Якщо вартість нестач перевищуватиме вартість лишків, то різниця у вартості має бути віднесена на винних матеріально-відповідальних осіб. При цьому, на таку суму перевищення нараховується податок з доходів фізичних осіб. За результатами проведеної інвентаризації складається протокол, у якому зазначається:

- стан складського господарства;
- результати проведеної інвентаризації;
- пропозиції про залік нестач і лишків при пересортиці, списуванні нестач у межах норм природного убутку, а також понад нормативні нестачі і втрати від порчі цінностей;
- запропоновані заходи щодо попередження нестач і втрат у подальшому.

Протокол інвентаризаційної комісії повинен бути розглянутий і затверджений у 5-денний термін керівником підприємства.

Результати інвентаризації після затвердження керівником відображаються в бухгалтерському обліку підприємства у тому місяці, в якому проведена інвентаризація, але не пізніше грудня звітного року. У пояснювальній записці до річного звіту підприємства наводяться відомості про результати проведених протягом року інвентаризацій.

При проведенні інвентаризації виробничих запасів зустрічаються такі порушення, як: вивезення матеріальних цінностей за одними перепустками двічі; вивезення матеріальних цінностей за перепустками, підписаним особою, яка не має на це права; вивезення матеріальних цінностей за усним дозволом та записок. Контроль стану запасів на підприємстві може здійснюватися за допомогою інформаційних технологій.

У зв'язку з тим, що в усій сукупності контрольних операцій, здійснюваних працівниками бухгалтерії найбільш важливим є контроль за витратами

виробництва і, зокрема, за використанням виробничих запасів, необхідно виділити основні завдання контролю:

- контроль обґрунтованості відпуску матеріалів відповідно до встановлених лімітів;
- перевірка ефективності використання активів структурними підрозділами підприємства;
- встановлення осіб, які розпоряджаються відпуском матеріалів.

Аудит виробничих запасів – один з найбільш складних ділянок облікової роботи та один з трудомістких етапів перевірки фінансової звітності.

Аудиторська діяльність в Україні регламентується Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» та Міжнародними стандартами контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг видання 2016-2017 років.

В процесі корпоратизації залізничної галузі на рівні Укрзалізниці створено департамент аудиту та контролю.

Мета аудиту виробничих запасів – висловлення аудитором думки про те, чи відповідає фінансова інформація щодо руху і залишків запасів у всіх суттєвих аспектах нормативним документам, які регламентують порядок її підготовки і надання користувачам.

Для задоволення потреб користувачів в отриманні повної, правдивої та неупередженої інформації щодо виробничих запасів аудитору необхідно виконати такі основні завдання для досягнення вказаної мети:

- здійснення контролю за дотриманням чинного законодавства щодо операцій з виробничими запасами;
- встановлення правильності визнання активів запасами згідно з НП(С)БО 9 «Запаси»;
- перевірка дотримання підприємством облікової політики щодо відображення запасів в обліку та звітності;
- перевірка правильності формування первісної вартості запасів;
- дослідження стану складського господарства запасів;

- встановлення повноти і правильності відображення в бухгалтерському обліку надходження запасів за їх каналами;
- підтвердження (спростування) доцільності вибору підприємством методу списання запасів на витрати підприємства;
- перевірка дотримання встановлених нормативів використання запасів на виробництво;
- дослідження правильності і повноти відображення в обліку господарських операцій з вибуття запасів за їх каналами;
- перевірка правильності віднесення вартості запасів, використаних на виробництво;
- перевірка правильності та своєчасності відображення виробничих запасів в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності;
- дослідження протизаконних дій, пов'язаних із рухом виробничих запасів, суттєвих порушень і помилок у бухгалтерському обліку та звітності.

Джерелами інформації для здійснення аудиту виробничих запасів є документи, які зазначені в табл. 3.7.

Таблиця 3.7 – Джерела інформації для аудиту виробничих запасів

Вид джерела інформації	Найменування
Первинні документи по обліку запасів	Накладні, рахунки-фактури, картки складського обліку, прибуткові ордери, накладні-вимоги на відпуск, лімітно-забірні карти
Аналітичні реєстри обліку запасів	Відомості аналітичного обліку запасів, звіти матеріально-відповідальних осіб
Реєстри синтетичного обліку запасів	Головна книга, відомості руху запасів, журнали №3, 5, 6
Фінансова звітність підприємства	Баланс (Звіт про фінансовий стан), Примітки до річної фінансової звітності

Для ефективної організації проведення аудиту виробничих запасів необхідно дотримуватись певних етапів. Послідовність аудиту запасів наведено на рис. 3.5.

Першим етапом проведення аудиторської перевірки є планування. Метою планування аудиту є привернення уваги аудитора до найважливіших напрямків аудиту, виявлення проблем, які варто перевірити найретельніше.

Відповідно до Закону України «Про аудит фінансової звітності та

аудиторську діяльність», аудитор має право самостійно встановлювати форми та методи контролю.

Тому, залежно від предмету аудиторського дослідження, завдань, передбачених договором, рівня аудиторського ризику, запланованого рівня суттєвості, аудитор обирає методику проведення аудиту виробничих запасів та фіксує відповідні аудиторські процедури у програмі аудиту.

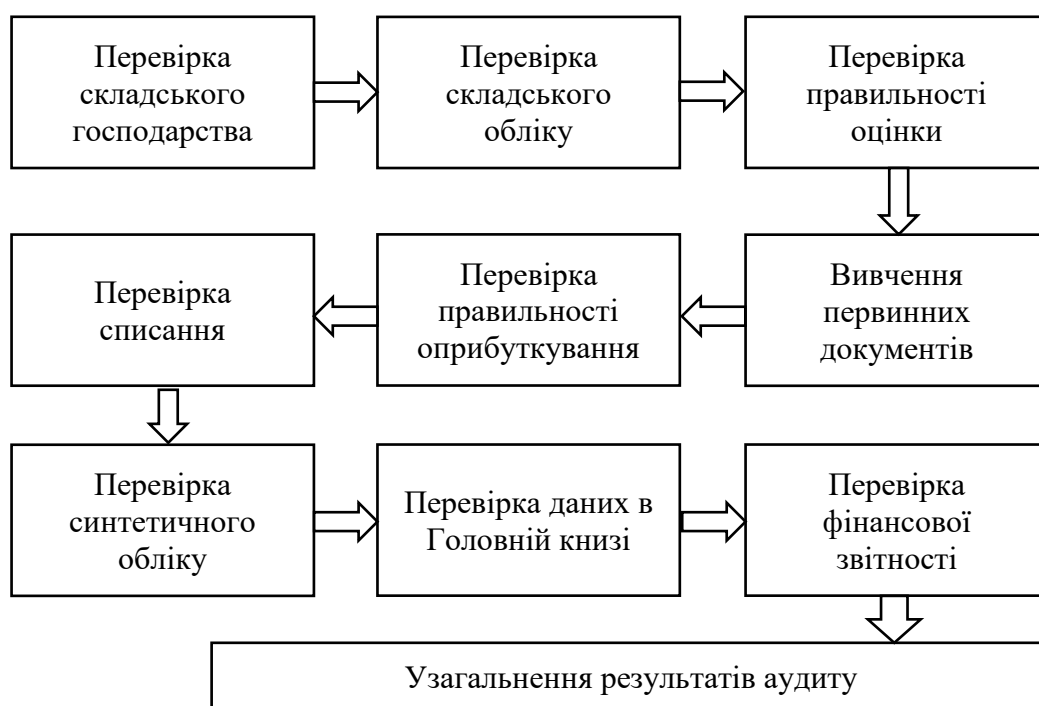

Рисунок 3.5 – Алгоритм проведення аудиту виробничих запасів

При здійсненні аудиту виробничих запасів аудитор використовує як документальні, так і фактичні (органолептичні) методи перевірки.

Проводити суцільну перевірку недоцільно – це потребує великих матеріальних і трудових затрат. Тому бажано перевірити й оцінити систему внутрішнього контролю та обліку на підприємстві, залежно від отриманих результатів, розширювати сукупність досліджень чи навпаки, довіритися даним клієнта і провести лише деякі перевірочні процедури, щоб підтвердити довіру до інформації системи внутрішнього контролю.

На початковій (організаційній) стадії аудиту, аудитор проводить ознайомлення з бізнесом клієнта, оцінює вплив на діяльність підприємства

зовнішніх та внутрішніх факторів його діяльності з метою оцінки властивого ризику. Наступною процедурою є оцінка системи внутрішнього контролю суб'єкта господарювання що є метою встановлення величини ризику контролю. Від величини властивого ризику та ризику контролю залежить ризик не виявлення, на який може впливати аудитор шляхом планування відповідної кількості аудиторських процедур. Відповідно, наступним кроком аудитора є складання плану проведення аудиту, в якому зазначається перелік етапів аудиту, склад аудиторських процедур за кожним етапом, виконавець процедур та період перевірки.

Методи аудиторської перевірки виробничих запасів, сформовані в залежності від етапу аудиту наведені у табл. 3.8.

Таблиця 3.8 – Методи аудиторської перевірки виробничих запасів

Етап аудиту	Метод аудиту
Аудит організації обліку прямих матеріальних затрат	Суцільна документальна перевірка
Перевірка правильності оцінки виробничих запасів, які включені до собівартості продукції	Вибіркова документальна перевірка
Перевірка обґрунтованості віднесення запасів до складу прямих виробничих затрат на виробництво продукції	Вибіркова документальна перевірка
Перевірка вірогідності списання на виробництво матеріалів	Вибіркова документальна перевірка
Перевірка якісних показників списаних на виробництво запасів	Вибіркова фактична перевірка
Перевірка дотримання норм з відпуску запасів	Комбінована документальна перевірка
Перевірка правильності оцінки, використання і списання зворотних відходів та вторинної сировини	Вибіркова документальна та фактична перевірка
Перевірка синтетичного і аналітичного обліку виробничих запасів	Комбінована документальна перевірка

Можливий перелік аудиторських процедур виробничих запасів:

1. Звірка залишків виробничих запасів за даними головної книги з залишками в облікових регістрах;
2. Перевірка наявності договорів про повну матеріальну відповідальність
3. Перевірка дотримання строків, порядку, документального оформлення та відображення в обліку результатів проведення інвентаризації виробничих запасів;
4. Зустрічна перевірка даних договору, документів на оплату, прибуткових

накладних, інших супровідних документів з даними відображеними у аналітичному та бухгалтерському обліку;

5. Перевірка відповідності прибуткових та видаткових накладних записам в журналі реєстрації;

6. Перевірка формування первісної вартості товарно-матеріальних цінностей при надходженні;

7. Перевірка невідфактурованих поставок на предмет оприбуткування та відпуск товарно-матеріальних цінностей у виробництво;

8. Перевірка своєчасності оприбуткування запасів

9. Перевірка документального оформлення та відображення в обліку результатів переоцінки товарно-матеріальних цінностей;

10. Перевірка документального оформлення товарно-матеріальних цінностей, які знаходяться на відповідному зберіганні;

11. Перевірка документального оформлення запасів, які знаходяться в дорозі;

12. Перевірка документального оформлення, відображення в обліку та незмінності методу оцінки вибуття товарно-матеріальних цінностей;

13. Перевірка правомірності внесення змін в облікову політику з питань вибуття виробничих запасів.

Документування плану аудиту має бути достатнім для відображення запланованого характеру, часу та обсягу процедур оцінки ризиків і подальших аудиторських процедур на рівні тверджень для кожного суттєвого класу операцій, залишків на рахунках та розкритті у відповідь на оцінені ризики [8, с. 385].

На підставі плану аудиту аудитор складає програму перевірки.

Програма аудиторської перевірки обліку операцій із запасами суб'єкта господарювання повинна включати дослідження стану збереження матеріальних цінностей, нормування витрат та оприбуткування, правильність оцінювання покупних виробничих запасів, використання запасів на виробництві.

Під час підготовки програми аудиту для виконання робіт за конкретним договором доречно враховувати такі обставини:

– визначені оцінки ризику суттєвих викривлень;

- рівень впевненості, який має бути забезпечений під час отримання аудиторських доказів у процесі виконання процедур по суті;
- заплановані терміни виконання тестів контролю і процедур по суті;
- можливість координації будь-якої позиції в плані перевірки, наприклад, заміна одного працівника на іншого, надання технічної або методичної допомоги;
- кількість асистентів (тобто працівників аудиторської фірми, які мають менший досвід роботи порівняно зі старшим персоналом);
- необхідність залучення інших аудиторів або експертів.

Якщо необхідно в ході перевірки варто переглядати програму та загальний план аудиту. Якщо такі зміни відбулися, то їх обов'язково необхідно задокументувати. Отже, на підставі загального плану аудитор розробляє та документально оформлює програму аудиту, яка деталізує та розкриває пункти плану аудиту.

Організацію аудиту виробничих запасів доцільно розпочати з перевірки своєчасності і повноти проведення інвентаризації запасів.

Далі перевіряється процес надходження виробничих запасів. При цьому досліджується: повнота оприбуткування запасів за даними бухгалтерського обліку; їх відповідність за кількістю та якістю за даними приймальних документів і складених матеріально відповідальними особами, а також повнота оприбуткування запасів, які надійшли без супровідних документів.

Закріплення матеріальної відповідальності перевіряється за даними договорів про повну матеріальну відповідальність, укладених між адміністрацією підприємства та конкретними працівниками; норми витрат сировини і матеріалів на виробництво та їх дотримання.

Наступним етапом є з'ясування встановленої методики оцінки запасів, яка регламентована обліковою політикою підприємства.

Послідуючим етапом є перевірка методу оцінки запасів під час їх списання. Перевіряючи відпуск запасів стороннім особам, перевіряється підстава відпуску та умови реалізації, при цьому перевіряються дані первинних документів.

Досліджуються причини, які зумовили виникнення негативних явищ, розмір

невиробничих витрат, установлюються особи, винні в заподіянні збитків; нестача цінностей та збитки, виявлені при інвентаризації, їх обґрунтованість і відповідальні особи. Узагальнюється дослідження інших об'єктів, де виявлено збитки, перевіряється, чи підтверджується її розмір даними бухгалтерського обліку та іншими зібраними доказами, наскільки правильно встановлено матеріальну відповідальність конкретних працівників і розмір її відшкодування.

Практика показує, що типовими помилками, що виникають під час здійснення операцій з виробничих запасів можуть бути:

- незадовільна організація складського господарства;
- невиконання завдань щодо заготовлення (придбання) матеріалів;
- завищення собівартості придбаних матеріалів;
- порушення правил приймання вантажів;
- неповне оприбуткування запасів;
- необґрунтовані претензії до постачальників;
- нераціональне витрачання матеріалів на виробництво;
- порушення норм і лімітів відпуску;
- порушення порядку проведення інвентаризації (порушення строків проведення, нерівномірний їх розподіл за календарними періодами, порушення принципу раптовості, неякісне проведення інвентаризації, недбале і несвоєчасне оформлення документів тощо);
- нестача, надлишок, присвоєння ТМЦ;
- помилки і підробки в документах;
- підміна нових матеріалів старими;
- помилки у визначенні сум уцінок, дооцінок запасів та їх відображення в обліку; незадовільне ведення бухгалтерського обліку.

Отже, організація і методика аудиту виробничих запасів є важливою складовою перевірки на підприємстві. Аудит запасів призначений для того, щоб здійснювати контроль за дотриманням чинного законодавства щодо операцій з виробничими запасами, встановити повноту і правильності відображення в бухгалтерському обліку надходження запасів за їх каналами, встановити

правильність визнання активів запасами згідно з НП(С)БО 9 «Запаси», дослідити стан складського господарства запасів, перевірити дотримання обраних методів обліку виробничих запасів, які зазначені у наказі про облікову політику.

Що стосується наказу про облікову політику, то потрібно зазначити, що підприємству доцільно максимально точно висвітлювати всі питання щодо методики обліку виробничих запасів та відображення їх у фінансовій звітності для уникнення помилок та двоякого трактування положень даного розпорядчого документа.

3.3 Шляхи вдосконалення організації обліку, аналізу і контролю виробничих запасів

Акціонування залізниць України у напрямку формування ефективних власників може дати можливість підвищити ефективність прийняття рішень в умовах корпоративного управління. При цьому існуюча програма реформування залізничної галузі України передбачає проведення комплексу заходів з приведення її фінансової системи у відповідність до вимог міжнародного співтовариства у базових питаннях організації економічної діяльності, в першу чергу у питаннях прозорого формування і розподілу його фінансових результатів і фінансових ресурсів за видами діяльності підприємств залізничного транспорту, оптимізації доходів та витрат підприємств залізниці, створення умов ефективного фінансування проектів розвитку залізниць та основ для поліпшення стану і використання активів залізниць, в першу чергу – необоротних активів і запасів.

У практиці господарської діяльності підприємств розвинених країн звичайно джерела фінансування запасів корпорацій поділяються на внутрішні та зовнішні, а саме: внутрішні джерела власних фінансових ресурсів, зовнішні джерела власних фінансових ресурсів та джерела позикових фінансових ресурсів. Традиційно до основних внутрішніх джерел власних фінансових ресурсів підприємств, в тому числі і корпорацій, відносяться прибуток і амортизаційні відрахування. До основних зовнішніх джерел власних фінансових ресурсів корпорацій відносяться

кошти, що отримуються власниками корпорації за рахунок додаткового випуску та використання акцій. До найбільш розповсюджених позикових джерел фінансування запасів підприємств корпоративного типу відносяться банківські кредити, переважно короткострокові, а в окремих випадках – довгострокові.

Досвід господарської діяльності публічних акціонерних товариств розвинених країн свідчить про те, що базою господарської діяльності таких підприємства, в тому числі і підприємств залізничного транспорту, є власні фінансові ресурси. Основою формування ефективних грошових потоків за рахунок власних фінансових ресурсів підприємства є прибуток, тому для забезпечення ефективності господарської діяльності залізничного публічного акціонерного товариства актуальним завданням є раціональне формування фінансових результатів та управління ними.

Слід підкреслити, що формування власних фінансових ресурсів залізничної галузі із внутрішніх джерел за рахунок корпоративного прибутку у сучасних умовах не дозволить забезпечувати суттєвого фінансування оновлення її матеріальної бази, в тому числі і в частині запасів. Формування власних фінансових ресурсів із зовнішніх джерел при акціонуванні може забезпечити залізничному підприємству необхідні суми фінансування майбутніх перетворень. Але це найдорожче за ціною джерело формування фінансових ресурсів з усіх можливих джерел корпоративного фінансування. Саме тому необхідно шукати більш дешеві за вартістю капіталу та одночасно ефективні зовнішні джерела фінансування, наприклад у частині позикового капіталу.

Оскільки можливості управління доходами від реалізації продукції (послуг) в умовах ринкових відносин дуже обмежені внаслідок дії механізму попиту і пропозиції, то основну увагу в управлінні прибутком слід приділяти управлінню затратами, в тому числі і затратам в частині запасів, оптимізація яких сучасною важливою економічною проблемою на залізничному транспорті.

Управління виробничими запасами являє собою частину загальної політики управління оборотними активами підприємства, яка полягає в оптимізації розміру та структури запасів товарно-матеріальних цінностей, мінімізації витрат щодо

обслуговування та забезпечення ефективного контролю за їх рухом. Саме тому, на сьогоднішній день широкого розповсюдження набули різноманітні методи управління запасами.

Вирішення проблеми ефективного розвитку та зростання виробничого потенціалу підприємств потребує створення системи управління затратами на виробництво, в основу якої має бути покладено формування інформації про виробничі запаси підприємства.

Під управлінням запасами розуміють контроль за рухом запасів і прийняття рішень, спрямованих на економію часу і коштів за рахунок мінімізації витрат на утримання запасів, необхідних для забезпечення безперебійного процесу операційної діяльності компанії.

Управління запасами має два основні аспекти. Один стосується забезпечення підприємства виробничими запасами для виготовлення необхідного продукту в достатній кількості, у визначені терміни та в потрібному місці. Другий аспект пов'язаний з витратами на підтримання певного рівня запасів. Виходячи з цих положень на підприємстві регулюють рівень матеріальних запасів виробництва. При цьому визначають терміни та обсяги замовлень (коли та скільки замовляти) і розробляють моделі, які допомагають у прийнятті таких рішень.

Процес управління виробничими запасами включає кілька етапів:

1. Аналіз складу, структури, динаміки загальної величини виробничих запасів за підсумками попередніх звітних періодів у кількісній та вартісній оцінці.
2. Оптимізація загальної суми запасів і розміру основних груп запасів, що включаються до складу поточних активів.
3. Побудова ефективних систем контролю за рухом запасів в компанії.

Деякі праці присвячені нормуванню запасів на залізниці. В структурних підрозділах АТ «Українська залізниця» у вигляді центрів затрат доцільно впровадження системи стандарт-кост (стандартних витрат).

Стандарт-кост – це система вимірювання оціночних розмірів витрат на якій-небудь ділянці виробництва, тобто тих, які повинні бути понесені при певних реальних умовах. Вона дає можливість адміністрації визначити, скільки продукт

повинен коштувати підприємству (нормативні витрати на його виробництво), скільки він фактично коштує (фактичні витрати) та причини відхилень між цими витратами. Завдяки цьому менеджери мають можливість контролювати витрати і відповідно приймати відповідні зважені управлінські рішення.

З точки зору впливу на фінансовий результат структурний підрозділ може керувати більшій мірі затратами підрозділу, тобто необхідно оптимізувати «мінімізувати» затрати будь-яким способом, наприклад шляхом використання методики моделі EOQ.

Базова модель EOQ – це модель оптимального економічного розміру замовлення, який забезпечує мінімальну величину сумарних операційних витрат, надає можливість оптимізувати витрати на закупівлю і зберігання запасу. В цієї моделі передбачається, що уся кількість одиниць замовлення надходить одночасно, а витрачається за лінійним законом.

Недоліком цієї моделі є досить жорстка система вхідних передумов, а саме: припущення про незмінність попиту на ринку, незалежності оптових цін від обсягу закупуваної партії запасів і інші гіпотези. Застосування цієї моделі на практиці обмежується тим, що витрати, що пов'язані зі зберіганням запасів на складі та з транспортуванням певної партії запасів в чистому вигляді на підприємстві відсутні. Ці припущення в реальній практиці оптимізації запасів в умовах нестабільної ринкового середовища України, не завжди виконуються. Тому в кожному випадку базова модель EOQ повинна бути доопрацьована у відповідності зі зміною вхідних допущень. Оскільки ця модель часто використовується для запасів класу С і іноді класу В, то необхідно впроваджувати класифікацію запасів за методом ABC-аналізу. Це дозволить визначити економічну важливість окремих видів запасів.

У логістиці індивідуальний підхід до визначення терміну та розміру замовлення недоцільно використовувати по всіх матеріальних ресурсів або товарів, так як зазвичай це пов'язано з великими витратами часу та праці. Тому доцільно проводити такий розрахунок тільки за тими матеріалами, які грають найбільш важливу роль у виробництві.

Система управління запасами за категоріями ABC заснована на принципі

вибіркових рівнів контролю. ABC-аналіз ґрунтується на законі Парето: «20 % товарів диверсифікованого за асортиментом підприємства дають 80 % доходів, а 80 % товарів дають 20 % доходів» (табл. 3.9).

Таблиця 3.9 – Класифікація запасів за ABC-аналізом

Клас	Процент загальної кількості виробів в запасах	Процент загальних грошових засобів в запасах
A	10	70-80
B	10-20	10-15
C	70-80	10-20

Графічно інтерпретація ABC-аналізу представлена на рис. 3.6.

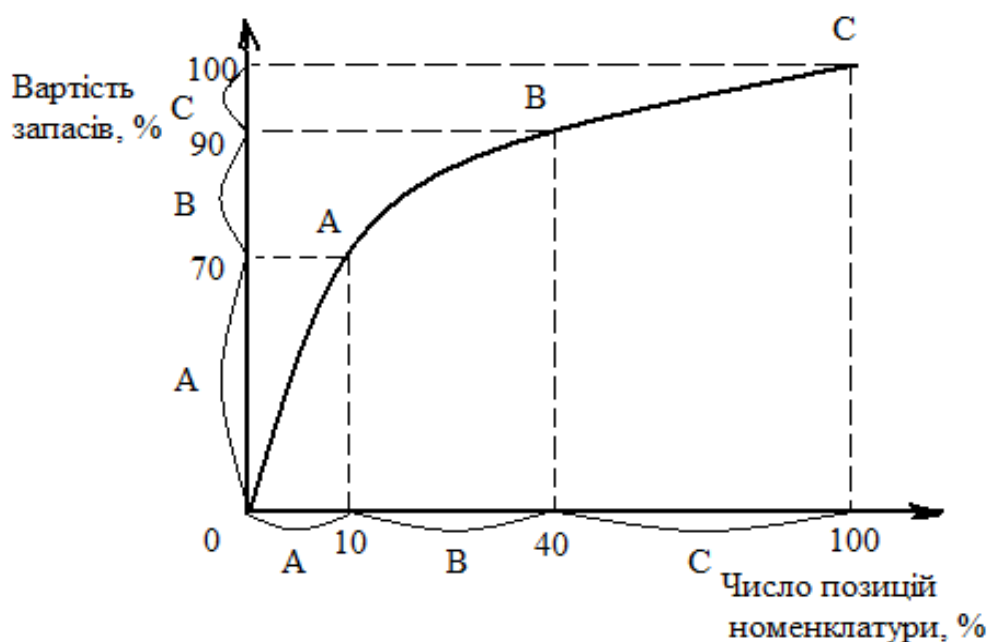

Рисунок 3.6 – Графічна інтерпретація ABC-аналізу

При ABC-аналізі запаси розбивають на три класи:

- а) клас А: 5 % виробничих запасів від об'єму в натуральному виразі дають 75 % вартості від загального об'єму запасів у вартісному виразі;
- б) клас В: 20 % виробничих запасів від об'єму в натуральному виразі дають 20 % вартості від загального об'єму запасів у вартісному виразі;
- в) клас С: 75 % виробничих запасів від об'єму в натуральному виразі дають 5 % вартості від загального об'єму запасів у вартісному виразі.

На основі цієї класифікації запасів є А, В, С – постачальники та А, В, С – клієнти. Основна увага приділяється роботі з контрагентами класу А. Зазвичай з

ними працює керівник підприємства, а по класах В і С він може делегувати повноваження підлеглим. Керівникові рекомендується такий розподіл часу:

- а) 60 % – вирішення завдань класу А (іноді В);
- б) 20 % часу – на вирішення непередбачених завдань;
- в) 20 % – на творчість [4].

Характеристика запасів відповідно до системи ABC наведена в табл. 3.10.

Таблиця 3.10 – Характеристика запасів відповідно до системи ABC

Група	Вид запасів	Характеристика
А	найбільш цінні запаси	- включає найбільш дорогі запаси з тривалим циклом замовлення та нестача яких призведе до тяжких фінансових наслідків для підприємства; - вимагає систематичного обліку та контролю (щонеділі); - вимагає застосування різних моделей оптимізації запасів; - передбачає наявність страхового запасу.
В	менш важливі запаси	- включає запаси, які мають меншу значимість для забезпечення безперервного процесу виробництва; - контролюється та аналізується шляхом щомісячної інвентаризації; - вимагає застосування різних моделей оптимізації запасів; - передбачає формування страхового запасу.
С	малоцінні запаси	- включає запаси з низькою вартістю та які не відіграють значної ролі в формуванні фінансових результатів; - періодично контролюються (щокварталу); - закуповуються в великій кількості; - завжди є в наявності.

Найбільший ефект метод ABC дає в комбінації з іншим методом – XYZ-аналізом.

Якщо при ABC-аналізі запаси групуються у відповідності з обсягом і вартістю, то при XYZ-аналізі запаси розподіляються у відповідності із структурою споживання, точністю прогнозу і умовами закупівель (табл. 3.11).

Таблиця 3.11 – Розподіл запасів при XYZ-аналізі

Матеріали	Структура споживання	Умови закупок	Точність прогнозу
Х	Споживання носить постійний характер	Виникають синхронно процесу виготовлення	Висока точність прогнозу
У	Споживання має тенденцію до підвищення або пониження або підтвержено сезонним коливанням	Створення запасів	Середня точність прогнозу
З	Споживання носить нерегулярний характер	Індивідуальні замовлення по закупкам	Незначна точність прогнозу

Комбінація XYZ-аналізу запасів із ABC-аналізом залежить від регулярності споживання відповідних видів запасів.

Зазвичай А-запаси регулюються за потребою.

В-запаси регулюються за витрачанням при регулярному споживанні і за потребою – при нерегулярному споживанні.

Для С-запасів завжди використовується регулювання за витрачанням: задається критичний рівень запасу, об'єм поповнення запасу и момент подачі заявки.

Для управління запасами можна використовувати економічні моделі. Модель оптимального розміру замовлення (economic order quantity – EOQ) дозволяє визначити, скільки товарів необхідно замовити. У своїй простій формі модель EOQ виходить з того, що попит постійний, запаси витрачаються рівномірно і поновлюються, коли повністю вичерпані (рис. 3.7).

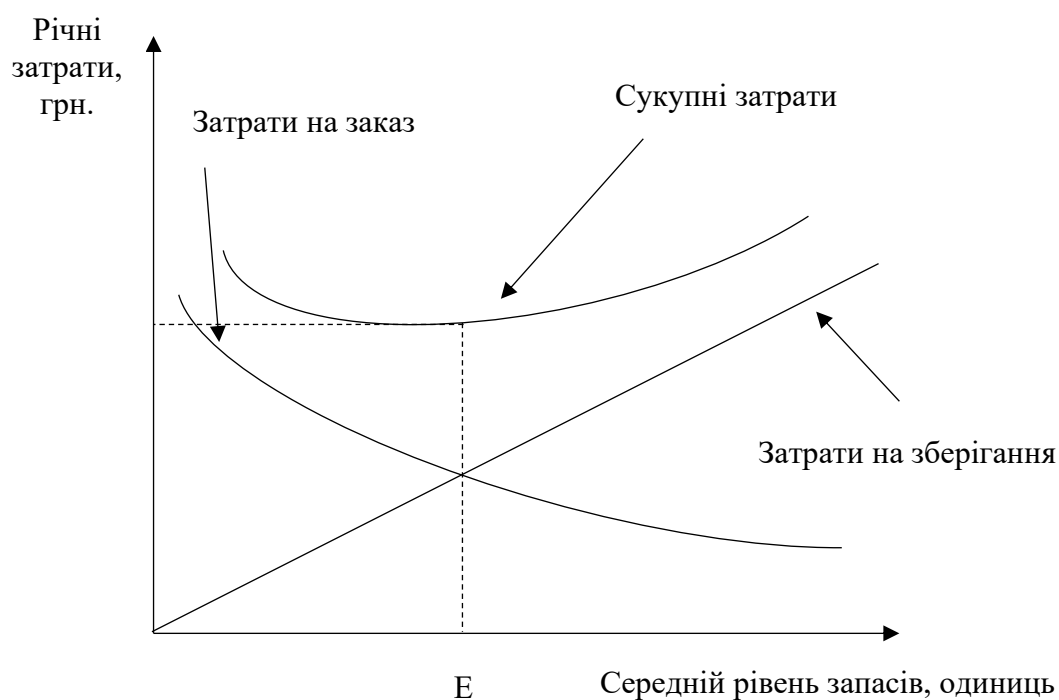

Рисунок 3.7 – Затрати на зберігання запасів та на розміщення замовлення

Модель EOQ базується на припущенні, що основними витратами, пов'язаними з управлінням запасами, є витрати на зберігання і розміщення замовлення. Ця модель дозволяє розрахувати оптимальний розмір замовлення з

урахуванням обох видів витрат.

Витрати на зберігання можуть бути значними, тому керівництво намагається мінімізувати середній обсяг запасів, що зберігаються. Однак якщо знизити обсяг збережених запасів, а з ним і витрати на зберігання, то доведеться частіше робити замовлення, тому витрати на розміщення замовлення зростуть.

З рис. 3.6 видно, що з ростом обсягу запасів і розміру замовлення річні витрати на розміщення замовлень падають, оскільки їх кількість скорочується. Однак при цьому витрати на зберігання збільшуються.

Крива сукупних витрат, яка є функцією витрат на зберігання і розміщення замовлення, знижується до точки Е, яка відповідає мінімальним сукупним витратам. Потім вона починає рости.

Модель EOQ дозволяє визначити точку Е, в якій сукупні витрати стають мінімальними. Це відбувається, якщо кожен раз замовляти половину оптимального розміру замовлення. Якщо припустити, що запаси витрачаються рівномірно і зменшуються до нуля перед їх поповненням, то середній обсяг запасів дорівнює половині розміру замовлення.

Відповідно до моделі EOQ оптимальний розмір замовлення визначається за формулою:

$$EOQ = \sqrt{\frac{2DC}{H}} \quad (3.6)$$

де D – річна потреба даного виду запасів;

C – затрати на розміщення замовлення

H – затрати зберігання однієї одиниці запасів протягом року.

Слід звернути увагу на те, що вартість запасів (ціна, що сплачується постачальнику) не впливає безпосередньо на модель EOQ. Вона враховує тільки адміністративні витрати, пов'язані з розміщенням замовлень і наглядом за запасами.

Якщо компанія використовує підхід ABC при управлінні запасами, то зберігання більш дорогих запасів буде пов'язано з більш високими витратами. Наприклад, у запасів категорії А значення EOQ буде нижче, ніж у запасів категорії

В. Таким чином, вартість запасів може непрямим чином впливати на рекомендований моделлю оптимальний розмір замовлення.

Базова модель EOQ заснована на певних припущеннях, які обмежують її застосування. Зокрема, вона передбачає, що:

- попит на товар можна точно передбачити;
- цей попит постійний протягом періоду і не схильний до сезонних та інших коливань;
- страховий запас не потрібен;
- відсутні знижки для закупівель великими партіями.

Однак модель можна доопрацювати і усунути її обмеження. Багато компаній використовують цю модель (або її модифікації) для управління запасами.

Система планування потреби в матеріальних ресурсах (materials requirement planning – MRP) ґрунтується на прогнозах продажів і будує за допомогою комп'ютерних програм графік поставок покупних деталей і матеріалів, який максимально враховує потреби виробництва. Цей підхід дозволяє узгодити графік поставок сировини і матеріалів з графіком їх виробничого споживання.

При замовленні тільки тих статей запасів, які необхідні для безперебійного процесу виробництва, можна зменшити обсяг запасів. MRP – це метод управління запасами за принципом «зверху вниз», який заснований на тому, що рішення, що стосуються замовлення запасів, не повинні прийматися у відриві від виробничих рішень.

В останні роки на основі MRP розроблений комплексний підхід до виробничого планування, який охоплює і інші фактори виробництва (наприклад праця, машини і обладнання).

Запаси локомотивного депо носять багатоміноменклатурний характер. Тому, для їх оптимізації в першу чергу пропонується провести класифікацію запасів за ABC-аналізом. Для цього необхідно віднести кожен вид виробничих запасів локомотивного депо до відповідного класу.

Класифікаційна структура запасів локомотивного депо в 2020 р. представлена в табл. 3.12.

Таблиця 3.12 – Класифікаційна структура виробничих запасів локомотивного депо станом на 01.01.2021 р.

Вид запасів	Сума, тис. грн.	Відсоток у загальній сумі запасів	Класифікаційна категорія
Сировина й матеріали, у т.ч	27797	51,42	
- будівельні матеріали	500	0,93	С
- гумово-технічні вироби	262	0,48	С
- кабельно-провідникова продукція	150	0,28	В
- лакофарбова продукція	274	0,51	С
- металовироби	518	0,96	В
- інші металовироби	518	0,96	В
- металопрокат	173	0,32	В
- папір і паперові вироби	86	0,16	С
- хімічна продукція	56	0,10	С
- інші матеріали	260	0,48	В
Масла та мастильні матеріали, у т.ч.	863	1,60	
- масла	686	1,27	А
- мастильні матеріали	177	0,33	А
Паливо, у т.ч.	5620	10,40	
- дизельне паливо	5145	9,52	А
- вугілля	222	0,41	А
- інше вугілля	222	0,41	А
- бензин	19	0,04	А
- інші види палива	12	0,02	А
Запасні частини, у т.ч.	13399	24,79	А
- запасні частини до локомотивів	11656	21,56	А
- колісні пари локомотивів	1743	3,22	А
Інші матеріали, у т.ч.	6375	11,79	
- брухт та відходи чорних металів	2649	4,90	В
- брухт та відходи кольорових металів	2626	4,86	В
- матеріали в дорозі	1100	2,04	В
Разом	54054	100,00	-

Класифікація запасів за АВС-аналізом наведена в табл. 3.13.

Таблиця 3.13 – Класифікація запасів локомотивного депо за АВС-аналізом

Категорія запасів	Сума, тис. грн	Відсоток у загальній сумі запасів
А	19882	68,43
В	7994	27,51
С	1178	4,05
Разом	29054	100,00

Основну увагу слід приділити запасам, що увійшли в клас А. Резерви зниження витрат, пов'язаних з управлінням запасів класу А, в значній мірі можуть

вплинути на скорочення тривалості виробничого циклу підприємства.

Найбільш дорогими серед запасів локомотивного депо є саме запасні частини, адже до їх складу входять колісні пари, що коштують недешево, саме тому вони входять в клас А.

Оскільки, клас А включає найбільш дорогоцінні запаси з тривалим циклом замовлення та нестача яких призведе до тяжких фінансових наслідків для підприємства, то запаси цього виду вимагають особливої уваги і використання кількісних засобів і моделей для оптимізації прийняття рішень.

Тому, для найбільш дорогих запасів класу А можна застосовувати систему «точно вчасно», яка передбачає, що матеріали зберігаються на складі постачальника, а до покупця надходять в момент потреби в них.

В останні роки багато компаній намагаються взагалі усунути необхідність в запасах за допомогою системи управління запасами «точно вчасно» (just-in-time – JIT). Цей метод був вперше застосований в оборонній промисловості США під час Другої світової війни і потім набув широкого поширення, особливо в Японії. Суть JIT, як це випливає з його назви, полягає в доставці сировини і матеріалів в компанію тоді, коли вони необхідні для виробництва або продажу. При такому підході витрати на зберігання запасів несе не компанія, а постачальники. У той же час будь-який збій в постачанні веде до проблем і витрат з боку компанії. Таким чином, система «точно вчасно» може знижувати витрати, але підвищує ризик.

Для успішного застосування JIT підприємству важливо заздалегідь інформувати постачальників про свої потреби, щоб постачальники здійснювали поставку сировини й матеріалів в необхідній кількості і в узгоджені терміни. Збої поставок, які можуть порушити виробничий процес або відвантаження продукції клієнтам, обходяться дуже дорого. Тому підприємство повинне тісно співпрацювати з постачальниками.

Тісні зв'язки дозволяють постачальникам планувати своє виробництво відповідно до потреб клієнтів. В результаті і постачальник, і клієнт отримують чисту економію, якщо порівнювати з тим, що було б без застосування JIT.

Хоча підприємства, що використовують систему JIT, не мають затрат зі

зберігання запасів, у них все одно можуть виникнути певні витрати. Оскільки в цій ситуації запаси зберігають постачальники, вони можуть підвищити ціни. Тісні зв'язки з постачальниками можуть перешкодити компанії використовувати більш дешеві джерела продукції.

Вважається, що ЛТ не просто метод управління запасами, а філософія, яка відображає прагнення усунути непродуктивні затрати і домогтися досконалості. Очікується, що постачальники повинні завжди доставляти свою продукцію вчасно, ця продукція завжди повинна бути високої якості, а виробництво завжди має функціонувати максимально ефективно. Це означає відсутність перебоїв, простоїв через затримку доставки матеріалів, усунення зберігання готової продукції на складі, оскільки вартість додається тільки при виготовленні продукції. В реальних умовах, ці очікування не завжди виправдовуються, але допомагають створити культуру, що зорієнтована на постійне вдосконалення та підвищення якості.

Висновки до розділу 3

У даному розділі проведений аналіз структури та ефективності використання виробничих запасів, досліджено процедури контролю наявності та використання виробничих запасів та запропоновано шляхи вдосконалення організації обліку, аналізу і контролю виробничих запасів Дніпровського локомотивного депо.

За результатами проведеного аналізу структури та ефективності використання виробничих запасів встановлено, що виробництво продукції (виконання робіт, надання послуг) в депо є матеріаломістким, оскільки доля матеріальних витрат у собівартості продукції складає близько 50 %. Взагалі ж можна сказати, що локомотивне депо повністю забезпечене матеріальними ресурсами та ефективно їх використовує у своїй діяльності.

Контроль виконує свої функції за допомогою власного методу, який є системою методичних прийомів і конкретних методик. Для контролю виробничих запасів проводиться інвентаризація матеріальних цінностей, яка є одним з радикальних методів контролю за збереженням оборотних активів і роботою

матеріально-відповідальних осіб.

Одним з головних досягнень в удосконаленні фінансово-господарського контролю на залізничному транспорті є створення на рівні Укрзалізниці департаменту аудиту та контролю.

Основне призначення аудиту виробничих запасів – допомога клієнту у визначенні основних недоліків, порушень та помилок в обліку виробничих запасів, можливість ліквідувати їх та запобігти подальшому виникненню, що призведе до покращення фінансового стану підприємства. Тому правильна та раціональна організація і методика аудиту виробничих запасів допоможе аудитору досягти поставленої мети.

Стан і ефективність управління виробничими запасами є однією з основних умов успішної діяльності підприємства. Будь-який метод управління запасами має як переваги, так і недоліки, тому використання тієї чи іншої методики безпосередньо залежить від сфери діяльності підприємства і від рівня кваліфікації співробітників.

На підприємствах залізничного транспорту необхідне створення керованої системи, яка б забезпечила можливість застосування різних методів управління та оптимізації запасів. Ця система повинна передбачити налагодження ефективної логістики та постановки управлінського обліку виробничих запасів.

В окремих структурних підрозділах доцільно впровадження системи стандартних (нормативних) витрат.

Використання комбінацій методів оптимізації виробничих запасів в структурних підрозділах залізниць дозволить мінімізувати витрати за рахунок ефективного управління ними.

ВИСНОВКИ

У роботі узагальнено теоретичні положення і запропоновано практичні рекомендації щодо удосконалення методики організації обліку та аналізу виробничих запасів підприємства на прикладі Дніпровського локомотивного депо..

За результатами дослідження сформовано наступні висновки:

1. Встановлено, що суть виробничих запасів як об'єкта обліку полягає у наступному: виробничі запаси – це сукупність предметів праці, які знаходяться на підприємстві у вигляді складських запасів основних та допоміжних матеріалів, а також палива, запасних частин, зворотних відходів, тари та інших матеріалів, які призначені для використання як у виробничому процесі так і для інших потреб підприємства за умови їх повного споживання у одному операційному циклі.

2. За результатами аналізу нормативно-правової бази встановлено, що бухгалтерський облік виробничих запасів регламентується Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», НП(С)БО 9 «Запаси», Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та Методичними рекомендаціями з бухгалтерського обліку запасів №2. Врегулювання методики й методології обліку виробничих запасів сприятиме адаптації вітчизняної облікової системи до вимог міжнародних стандартів.

3. Надано техніко-економічну характеристику Дніпровського моторвагонного депо. За результатами проведеного техніко-економічного аналізу визначено, що у звітних роках відбувається зменшення доходу від реалізації, собівартість реалізації при цьому знижується меншими темпами, що призводить до зниження валового прибутку. Діяльність підрозділу у 2018-2019 роках збиткова, лише у 2020 році депо отримує позитивний фінансовий результат від операційної діяльності та чистий фінансовий результат.

4. Організація бухгалтерського обліку виробничих запасів в депо ґрунтується на методології формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси та розкриття її у фінансовій звітності підприємств залізничного транспорту, що

регламентуються НП(С)БО 9 «Запаси» та Обліковою політикою Укрзалізниці.

Оцінка запасів відіграє значну роль при формуванні облікової політики підприємства і, враховуючи вимоги НП(С)БО 9 «Запаси», здійснюється на трьох етапах їх руху: при надходженні запасів; при вибутті запасів; на дату складання балансу.

5. Доведено, що суцільна та безперервна реєстрація у документах даних про всі господарські операції, що здійснюються, є важливим засобом контролю за об'єктами господарської діяльності, та, зокрема, правильним і раціональним використанням запасів підприємства.

6. Впорядковано основні положення обліку виробничих запасів в системі рахунків бухгалтерського обліку. У бухгалтерському обліку виробничі запаси обліковуються на рахунках 20 «Виробничі запаси» та 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети». За дебетом цих рахунків відображаються надходження запасів в підрозділ, їх дооцінка, а за кредитом – відпуск на виробництво, переробку, реалізацію, а також їх уцінка.

Найбільша частина обробки документообігу підприємства припадає на фінансово-економічних працівників. «АСБО ФОБОС» надає можливість оптимізувати обробку та аналіз проходження документів, ведення архівів. одержання звітів та аналіз діяльності підприємства

7. Проведено аналіз структури та ефективності використання виробничих запасів локомотивного депо. За результатами аналізу встановлено, що виробництво продукції (виконання робіт, надання послуг) в депо є матеріаломістким, оскільки доля матеріальних витрат у собівартості продукції складає близько 50 %. Взагалі ж можна сказати, що локомотивне депо повністю забезпечене матеріальними ресурсами та ефективно їх використовує у своїй діяльності.

8. Охарактеризовано систему контролю наявності та використання запасів в депо. Для контролю виробничих запасів проводиться інвентаризація матеріальних цінностей, яка є одним з радикальних методів контролю за збереженням оборотних активів і роботою матеріально-відповідальних осіб.

Основне призначення аудиту виробничих запасів – допомога клієнту у

визначенні основних недоліків, порушень та помилок в обліку виробничих запасів, можливість ліквідувати їх та запобігти подальшому виникненню, що призведе до покращення фінансового стану підприємства. Тому правильна та раціональна організація і методика аудиту виробничих запасів допоможе аудитору досягти поставленої мети.

9. Запропоновано шляхи вдосконалення організації обліку, аналізу і контролю виробничих запасів у локомотивному депо.

Управління запасами має важливе значення як у технологічному так і у фінансовому аспектах. З точки зору фінансового менеджменту запаси – це іммобілізовані кошти, тобто кошти, що вилучені з обігу. У процесі господарської діяльності без такої іммобілізації не обійтися, проте цілком природно бажання мінімізувати викликані цим процесом непрямі втрати, які (з певною часткою умовності) чисельно рівні доходу, який можна було б отримати, інвестувавши відповідну суму в альтернативний проект (наприклад, покласти вивільнені гроші в банк під відсотки). Непрямі втрати при певних обставинах можуть стати прямими. Дослідження показують що при вимушеній реалізації активів (наприклад, в разі банкрутства компанії) частина оборотних активів може бути реалізована за ціною значно нижчою, ніж облікова вартість.

Вищенаведені обставини вимагають від підприємств застосування моделей управління запасами, особливо це стосується крупних компаній, що мають жорстку структуру виробничо-технологічного процесу. Використання моделей управління запасами і формування стратегії їх фінансування передбачає використання певних принципів. Застосування цих принципів дає можливість дати відповідь на наступні питання: яка повинна бути структура джерел фінансування запасів; який повинен бути обсяг запасів на підприємстві. Обсяг запасів слід збільшувати тільки до тих пір, поки економія, що досягається в результаті придбання, перевищує загальні витрати на володіння додатковими запасами. Необхідний баланс досягається на основі оцінки розміру фактичної економії, витрат на зберігання і обробку додаткових виробничих запасів і рівня ефективності їх регулювання. Для досягнення оптимального співвідношення необхідна координація виробництва,

маркетингу і фінансів підприємства з метою фокусування виконанні загальних основних цілей.

Стан і ефективність управління виробничими запасами є однією з основних умов успішної діяльності підприємства. Будь-який метод управління запасами має як переваги, так і недоліки, тому використання тієї чи іншої методики безпосередньо залежить від сфери діяльності підприємства і від рівня кваліфікації співробітників.

В сучасних умовах для підприємств залізничного транспорту характерне існування змішаної структури постачання, при якій частина матеріальних ресурсів надходить безпосередньо від постачальників, а частина – через загальні склади залізниць. Така організація постачання накладає обмеження на управління оборотними коштами, і технологічна специфіка структурних підрозділів не дозволяє в повній мірі застосовувати методи управління виробничими запасами.

За таким умов необхідне створення керованої системи, яка б забезпечила можливість застосування різних методів управління та оптимізації запасів. Ця система повинна передбачити налагодження ефективної логістики та постановки управлінського обліку виробничих запасів.

В окремих структурних підрозділах доцільно впровадження системи стандартних (нормативних) витрат.

Використання комбінацій методів оптимізації виробничих запасів в структурних підрозділах залізниць дозволить мінімізувати витрати за рахунок ефективного управління ними.

Таким чином, поставлені у дипломній роботі завдання вирішені, мета роботи, що полягала у дослідженні операцій, пов'язаних з обліком, аналізом і контролем виробничих запасів локомотивного депо з метою пошуку резервів підвищення ефективності їх використання, досягнута.

ДОДАТКИ

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Атрилл П., МакЛейни Э. Управленческий учет для нефинансовых менеджеров. Пер. с англ.; Под ред. Каныгина С. Л. Дн-ск: Баланс-клуб, 2003. 624 с.
2. Атрилл П., МакЛейни Э. Финансовый менеджмент и управленческий учет для руководителей и бизнесменов. Пер. с англ. М.: Альпина Паблишер, 2012. 648 с.
3. Барабанов І. В., Бутенко О. П. Оптимізація рівня запасів на підприємстві з використанням формули Вільсона. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2011. № 36. С. 118-121. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vetp_2011_36_24.
4. Бобиль В. В., Пікуліна О. В., Мовчан М. І. Сучасні методи аналізу та управління виробничими запасами. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ: Науковий журнал*. 2021. № 3 (112). С. 304-310.
5. Бригхем Ю., Гапенски Л. Финансовый менеджмент. Полный курс. В 2-х т. / Пер. с англ., под ред. В. В. Ковалева. СПб.: Экономическая школа, 1997. Т 2. 669 с.
6. Ван Хорн, Джеймс К., Вахович, М. (Мл.) Джон. Основы финансового менеджмента. М.: Вильямс; Издание 11-е, 2013. - 992 с.
7. Васільєва Л. М., Соколенко А. І. Сучасні проблеми та напрямки вдосконалення організації та ведення обліку виробничих запасів на підприємстві. *Молодий вчений*. 2017. № 4. С. 623-625. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_4_146.
8. Верига Ю. А. Бухгалтерський облік: навч. посіб. Київ : Центр навчальної і практичної літератури, 2019. 520 с.
9. Войнаренко М. П., Пономарьова Н. А., Замазій О. В. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту: навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2017. 488 с.
10. Гайдаржийська О. М., Попович О. В., Юрківська З. Л. Недоліки

організації обліку виробничих запасів та напрями їх вдосконалення. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2018. № 10. С. 113-120. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2018_10_19.

11. Голов С. Ф. Управлінський облік. Підручник. Київ: ЦУЛ, 2019. 400 с.
12. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. Дата оновлення 15.07.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
13. Дема Д. І., Дорохова Л. М., Віленчук О. М. Фінансовий менеджмент: підручник. Житомир: ЖНАЕУ, 2018. 320 с.
14. Донін Є. О. Особливості сучасних підходів щодо специфіки класифікації оборотних активів підприємства. *Економіка і організація управління*. 2018. №1 (29). С. 75–85.
15. Ковалев В. В. Финансовый менеджмент; теория и практика. 2-е изд., перераб. и доп. М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2007. 1024 с.
16. Кононова О. Є. Організація бухгалтерського обліку: Навч. посібник. Дніпро: ДВНЗ ПДАБА, Вена.: Premier Publishing s.r.o. Vienna, 2018. 102 с.
17. Корінько М. Д., Титаренко Г. Б. Оцінка в бухгалтерському обліку: теорія, методологія, організація: монографія. Київ: Видавництво ТОВ «Клякса», 2010. 472 с.
18. Крупка Я. Д., Задорожний З. В., Гудзь Н. В. Фінансовий облік: підруч. 4-те вид. [доп. і перероб.]. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 451 с.
19. Круш П. В., Орлюк Ю. В. Теоретичні основи управління матеріальними запасами підприємств. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2017. № 14. С. 239-245. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evntukpi_2017_14_38.
20. Лаговська О. А., Кузь В. І., Легенчук С. Ф., Кучер С. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: підручник. Київ : Кондор, 2018, 418 с.
21. Лазоренко Т. В., Тхі Мінь Тхао До. Концептуальні засади організації управління бізнес-процесами сучасних логістичних систем. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2019. Вип. 23(1). С. 148-151. URL:

[http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2019_23\(1\)__33](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2019_23(1)__33).

22. Лень В. С., Гливенко В. В. Звітність підприємства: підручник. 4-е вид. Київ : Каравела, 2018. 676 с.

23. Лисиченко О. О., Атамас П. Й., Атамас О. П. Фінансовий облік : навч. посіб. Київ: Центр навчальної і практичної літератури, 2019. 356 с.

24. Ломтєва І. М., Синиця К. П., Сначов М. П. Особливості управління запасами в структурних підрозділах публічного акціонерного товариства у галузі залізничного транспорту. *Проблеми економіки транспорту: зб. наук. пр. Дніпропетр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна*. Дніпро, 2017. Вип. 13. С. 63–68.

25. Мельник О. Г., Ганас Л. М., Ноджак Л. С. Типологія факторів впливу на виробничі запаси. *Бізнес Інформ*. 2018. № 4. С. 241-248.

26. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси»: затверджений Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку 01.01.2012 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021#Text.

27. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг видання 2016-2017 років. URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodni-standarti-audit>.

28. Мороз Б. І., Голтвянський Б. І. Аналіз моделей управління запасами. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2018. № 7(1). С. 68-69. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2018_7\(1\)](http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2018_7(1))

29. Музиченко А. О. АВС-аналіз як метод управління запасами підприємства Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. 2016. Вип. 249. С. 319-325. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnau_econ_2016_249_37.

30. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. Дата оновлення 09.07.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>.

31. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16

«Витрати»: наказ Міністерства фінансів України № 318 від 31.12.1999 р. Дата оновлення 29.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>.

32. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність»: наказ Міністерства фінансів України від 27 червня 2013 р. № 628. Дата оновлення 03.08.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13#Text>.

33. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства фінансів України від 10.10.1999 р. № 246. Дата оновлення 03.11.2020. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>.

34. Облікова політика АТ Укрзалізниця: додаток № 23 до протоколу № Ц 56/33 засідання Правління АТ «Укрзалізниця» від 25.03.2021 р.

35. Облікова політика: навч. посіб. за заг. ред. Г. М. Давидова. 2-ге вид., перероб. і доп. Кропивницький: ПП «Ексклюзив-Систем», 2017. 362 с.

36. Петряєва З. Ф. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 372 с.

37. Плаксієнко В. Я. Облік, оподаткування та аудит : навч. посіб. Київ : Центр навчальної і практичної літератури, 2019. 509 с.

38. Плиса В. Й., Плиса З. П. Бухгалтерський облік: навч. посіб. Київ: Каравела, 2019. 560 с.

39. Податковий кодекс України: Закон України № 2755-VI від 02.12.2010 р. Дата оновлення 21.11.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.

40. Подолянчук О. А. Виробничі запаси: економічна сутність та облік. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. № 5. С. 88-101. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efmapnp_2018_5_9.

41. Правдюк Н. Л., Коваль Л. В., Коваль О. В. Облікова політика підприємств: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 647 с.\

42. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України № 2258-VIII від 21.12.2017 р. Дата оновлення 01.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>.

43. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-XIV від 16.07.1999 р. Дата оновлення 01.07.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.

44. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів: Наказ Міністерства фінансів України 10.01.2007 № 2. Дата оновлення 14.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07#Text>.

45. Про затвердження Методичних рекомендацій по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 29 грудня 2000 р. № 357. Дата оновлення 21.07.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0356201-00#Text>.

46. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ Міністерства фінансів України від 28 березня 2013 р. № 433. Дата оновлення 30.12.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text>.

47. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. Дата оновлення 18.03.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text>.

48. Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 р. № 88. Дата оновлення 10.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>.

49. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879. Дата оновлення 03.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>.

50. Про затвердження Порядку визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 січня 1996 р. № 116. Дата оновлення 16.12.2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116-96-%D0%BF#Text>.

51. Рабоконь Ю. С. Економічна сутність виробничих запасів, їх оцінка та

облікове забезпечення. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. № 8. С. 102-110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efmapnp_2018_8_10.

52. Рубан Л. О., Козел М. А. Формування та оптимізація виробничих запасів у логістичній системі. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 34. С. 313-318. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ifrctr_2019_34_47.

53. Селівьорстова Т. В., Андрейченко А. В. Програмна реалізація та дослідження логістичних моделей управління запасами. *Молодий вчений*. 2018. № 5(2). С. 400-403. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_5\(2\)](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_5(2)).

54. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава: Видавництво ПП «Астроя», 2020. 434 с.

55. Хорнгрен Ч., Фостер Дж., Датар Ш. Управленческий учет, 10-е изд. / Пер. с англ. СПб.: Питер, 2008. 1008 с.

56. Чацкіс Ю. Д. Організація бухгалтерського обліку: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 564 с.

57. Швець Ю. О., Андрієнко А. О. Логістичні методи управління матеріальними запасами підприємства: сутність, роль та особливості впровадження. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2017. Вип. 58. С. 217-225. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vetp_2017_58_29.

Додаток А

Структурно-логічна схема випускної роботи

Мета дослідження – узагальнення теоретичних положень і розробка науково обґрунтованих рекомендацій з удосконалення методики та організації обліку та аналізу виробничих запасів підприємства.

Об’єкт дослідження – процес обліку та аналізу виробничих запасів
Дніпровського локомотивного депо

Задачі дослідження:

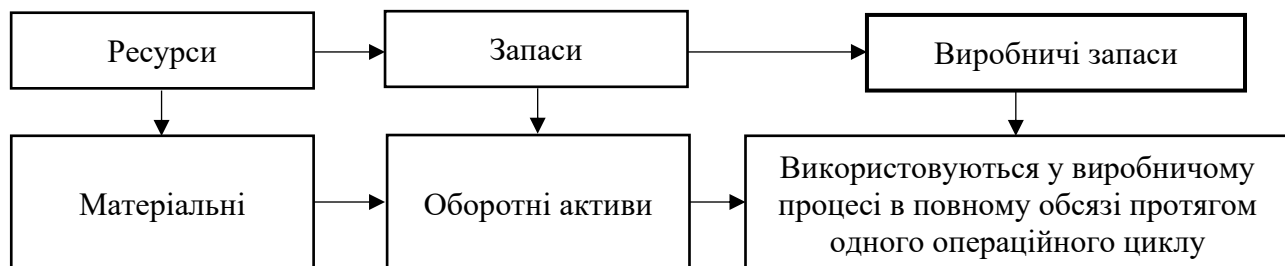
- розглянути теоретичні аспекти сутності виробничих запасів як об’єктів бухгалтерського обліку;
- проаналізувати нормативно-правове забезпечення обліку виробничих запасів;
- надати техніко-економічну характеристику локомотивного депо;
- розглянути систему організації обліку у депо;
- охарактеризувати особливості первинного обліку виробничих запасів та правила документообігу;
- впорядкувати основні положення обліку виробничих запасів в системі рахунків бухгалтерського обліку;
- провести аналіз структури та ефективності використання виробничих запасів в депо;
- охарактеризувати контроль наявності та використання запасів в депо;
- запропонувати вдосконалення організації обліку, аналізу та контролю виробничих

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, методичних та практичних засад обліку і аналізу виробничих запасів

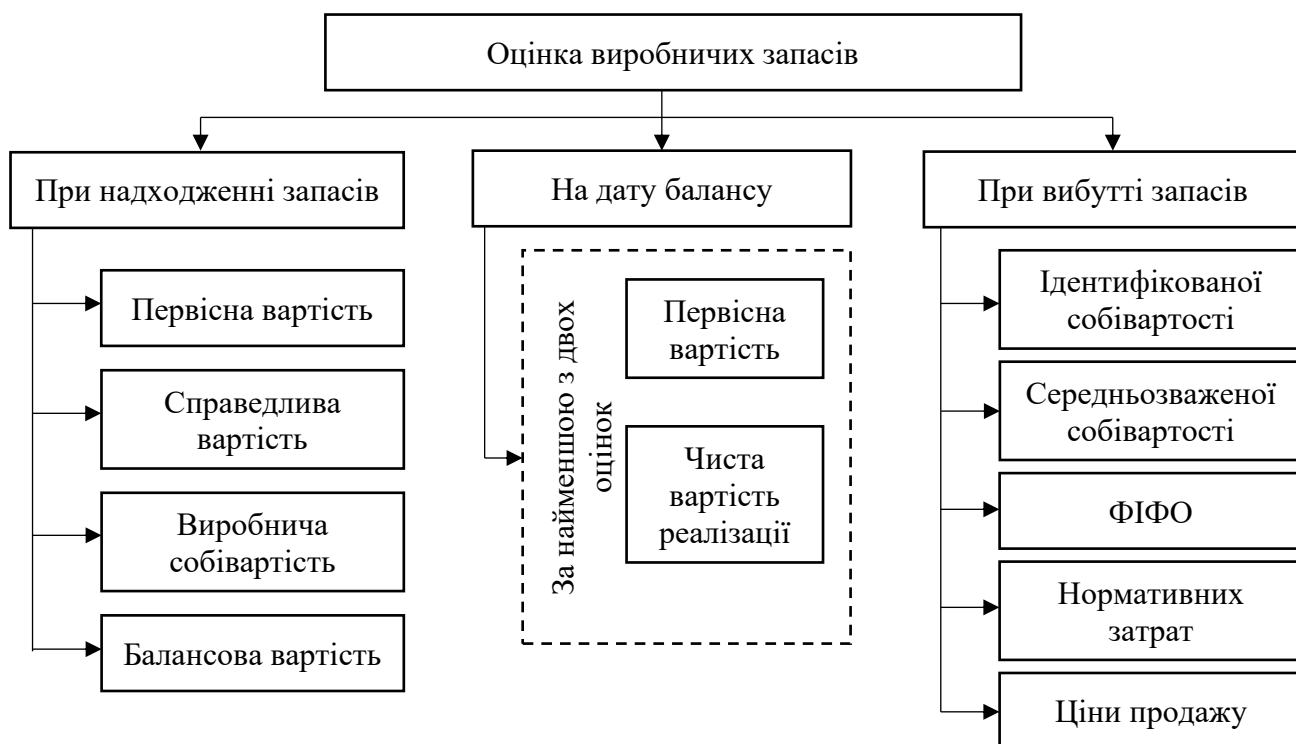
Додаток Б

Сутність виробничих запасів як об'єкта обліку

Економічна сутність виробничих запасів

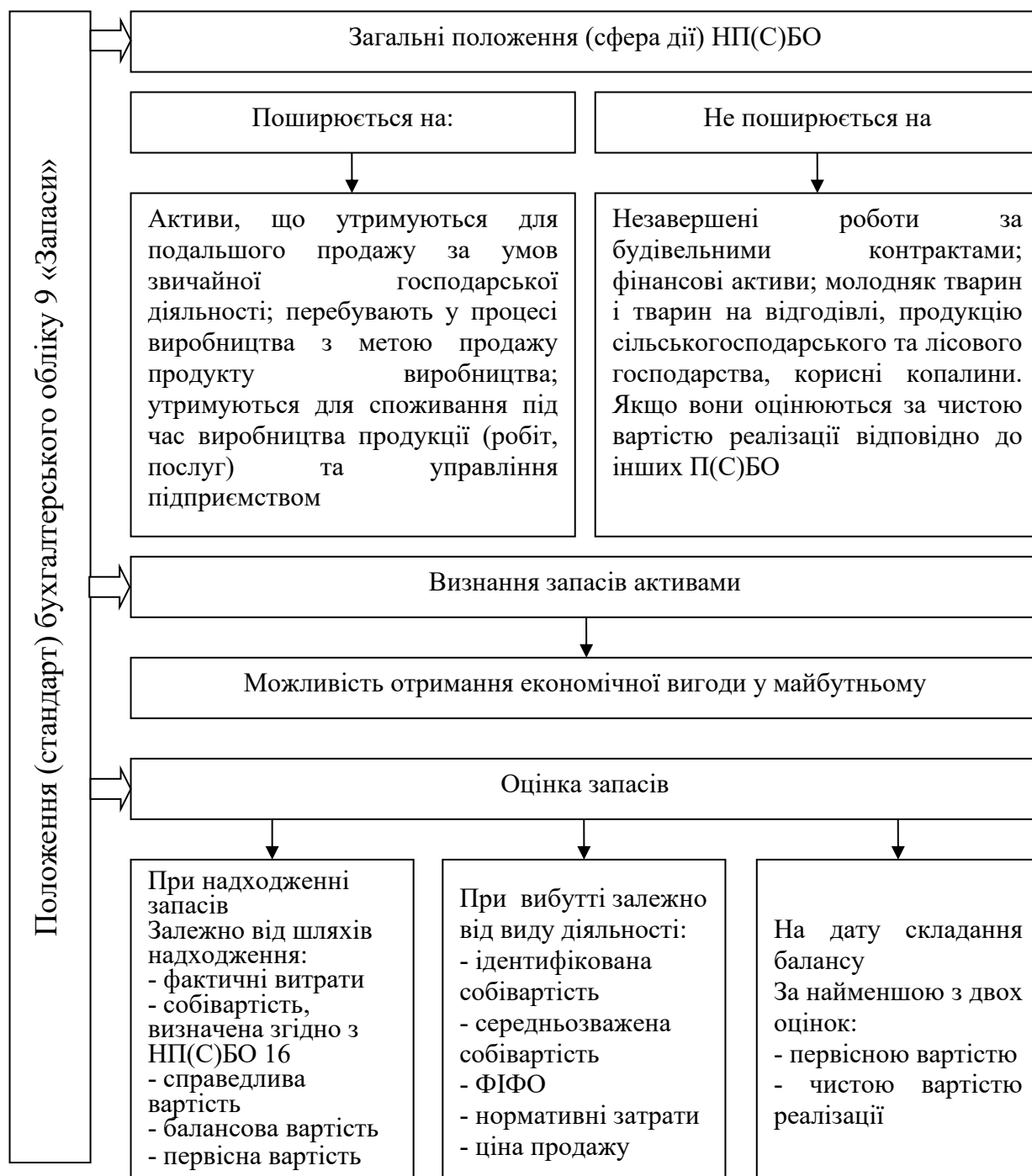

Оцінка виробничих запасів

Додаток В

Характеристика НП(С)БО 9 «Запаси»

Додаток Г

Техніко-економічні показники локомотивного депо

Показники	Звіт 2018 року	Звіт 2019 року	Звіт 2020 року	Відхилення 2019 року до 2018 року		Відхилення 2020 року до 2018 року	
				Абсо- лютне	Відн., від- сотків	Абсо- лютне	Відн., від- сотків
Обсяг перевезень вантажів, прив. ткм, млн	29101	31327	30281	2226	7,65	1180	4,05
Кількість відремонтованих локомотивів, шт.	1399	1471	1508	72	5,15	109	7,79
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	541913	571000	514484	29087	5,37	-27429	-5,06
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	538719	568154	512318	29435	5,46	-26401	-4,90
Валовий прибуток, тис. грн.	3194	2846	2166	-348	-10,90	-1028	-32,19
Фінансові результати від операційної діяльності, тис. грн.	-3097	-129	4149	2968	-	7246	-
Чистий фінансовий результат, тис. грн.	-2684	-872	3343	1812	-	6027	
Валова рентабельність продажів, відсотків	0,59	0,50	0,42	-0,09	-15,43	-0,17	-28,57
Коефіцієнт оборотності активів	1,38	1,47	1,31	0,09	6,15	-0,07	-5,28
Вартість виробничих запасів, тис. грн.	25593	32915	29341	7322	28,61	3748	14,64
Фондовіддача, грн./грн.	0,94	0,96	1,49	0,02	2,03	0,55	58,53
Матеріаловіддача, грн./грн.	1,96	2,02	2,23	0,06	2,94	0,27	13,86
Середньооблікова кількість штатних працівників, чол.	1228	1176	1129	-52	-4,23	-99	-8,06
Фонд оплати праці, тис. грн.	191460	219864	198113	28404	14,84	6653	3,47
Середньомісячна заробітна плата одного працівника, грн.	12992,67	15579,93	14623,04	2587,26	19,91	1630,37	12,55
Продуктивність праці, тис. прив. ткм/чол.	23697,88	26638,95	26820,64	2941,06	12,41	3122,75	13,18
Продуктивність праці, тис. грн / чол.	441,30	485,54	455,70	44,25	10,03	14,40	3,26

Додаток Д

Елементи облікової політики щодо виробничих запасів

Елементи облікової політики	Варіанти обліку
Одиниця обліку запасів	– найменування; – однорідна група (вид)
Метод обліку транспортно-заготівельних витрат	– шляхом, прямого списання транспортно-заготівельних витрат до первісної вартості одиниці запасів, що придбаваються (за можливості точного розподілу (віднесення); – за середнім відсотком (при узагальненні суми транспортно-заготівельних витрат на окремому субрахунку з подальшим їх розподілом)
Методи оцінки вибуття	– ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів; – середньозваженої собівартості; – собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО); – нормативних витрат; – ціни продажу
База розподілу транспортно-заготівельних витрат, що прямо включаються до первісної вартості запасів	За кількісним критерієм: вага; об'єм; кількість місць; одиниць; За вартісним критерієм: ціна одиниці запасів
Періодичність визначення середньозваженої собівартості одиниці запасів	Самостійно встановлюється підприємством
Призначення та умови використання запасів	Самостійно встановлюється підприємством

Додаток Е

Кореспонденція рахунків з обліку виробничих запасів

Порядок відображення на рахунках бухгалтерського обліку надходження запасів

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
1. Придбані виробничі запаси з оплатою грошовими коштами (на суму договору поставки)	20	631
2. Одночасно на суму податку на додану вартість (ПДВ)	641	631
3. Витрати з доставки і розвантаження запасів стороннім транспортом	20	631
4. Відображена сума ПДВ у складі транспортних витрат	641	631
5. Придбані і оприбутковані матеріали підзвітними особами	20	372
6. Відображена сума податку на додану вартість	641	372
7. Сплачено за товари авансом	371	311
8. Відображено податковий кредит з ПДВ	641	644
9. Прийняті на склад товари	28	631
10. Списана сума раніше нарахованого податкового кредиту з ПДВ	644	631
11. Відображено зарахування заборгованості	631	371

Типові проводки з обліку вибуття виробничих запасів

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
1	2	3
1. Відпуск виробничих запасів зі складу для власних потреб:		
– виробництва продукції	23	20
– загальновиробничих потреб	91	20
– виправлення браку	24	20
– загальногосподарських потреб	92	20
– забезпечення збуту продукції	93	20
– виконання досліджень та розробок	941	20
– утримання об'єктів житлово-комунального господарства	949	20
– капітального будівництва	15	20
2. Відпуск запасів у переробку стороннім організаціям	206	20
3. Відпуск будівельних матеріалів:		
– на будівництво об'єктів основних засобів	15	205
– на будівництво тимчасових (не титульних) споруд	153	205
4. Реалізація виробничих запасів:		
– отримання доходу від реалізації	311, 377	712
– відображена сума податку на додану вартість (ПДВ)	712	641
– собівартість реалізованих запасів	943	20
5. Відпуск матеріалів для виправлення браку	24	20
6. Безоплатна передача запасів:		
– на суму балансової вартості переданих запасів	949	20

Продовження Додатку Е

1	2	3
– на суму ПДВ	949	641
7. Передача запасів як внесок у статутний капітал інших підприємств:		
– на фактичну вартість переданих запасів	943	20
– одночасно відображається фінансова інвестиція	14	712
8. Уцінення запасів до чистої вартості реалізації	946	20
9. Списання запасів, втрачених внаслідок надзвичайних подій	99	20
10. Списання нестачі запасів:		
– на суму балансової вартості	947	20
– на суму, що підлягає відшкодуванню винними особами	375	716
– на суму ПДВ, що підлягає відшкодуванню	716	641
11. Відпуск запасних частин на ремонт основних засобів:		
– на капітальний ремонт власних основних засобів	15	207
– на капітальний ремонт орендованих основних засобів, якщо ремонт здійснюється за рахунок орендаря (у випадку, коли капітальний ремонт приводить до поліпшення основних засобів)	15	207
– на поточний ремонт основних засобів	949	207

Основні бухгалтерські проводки з обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
1. Придбано МШП	22	631
2. Оприбутковано МШП на склад з допоміжного виробництва	22	23
3. Оприбутковано МШП від демонтажу браку	22	24
4. Внесено МШП до статутного капіталу як внесок учасників	22	46
5. Безоплатно отримано МШП	22	745
6. Списано МШП, які використані в капітальному будівництві	15	22
7. Списано МШП у виробництво	23	22
8. Списано МШП на загальновиробничі витрати	91	22
9. Списано МШП на адміністративні витрати	92	22
10. Списано МШП на збутові витрати	93	22
11. Списано собівартість реалізованих МШП	943	22
12. Відображено уцінення МШП	946	22
13. Оприбутковані не облічені МШП, виявлені під час інвентаризації	22	719
14. Відображено недостачу МШП, виявлену під час інвентаризації	947	22

Додаток Ж

Аналіз стану виробничих запасів

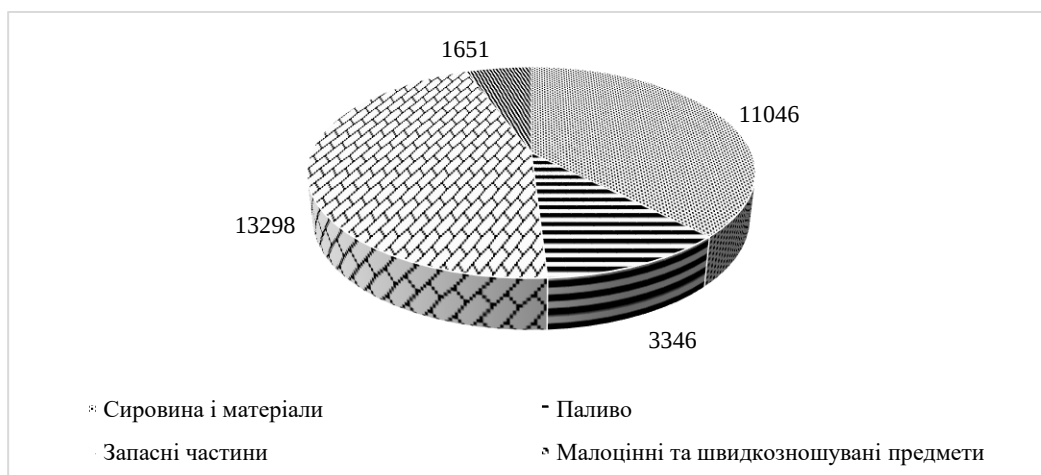
Динаміка та структура експлуатаційних витрат Дніпровського локомотивного депо у 2018-2020 рр.

Показник	Звіт 2018 року		Звіт 2019 року		Звіт 2020 року	
	Сума, тис. грн.	Питома вага, відсотків	Сума, тис. грн.	Питома вага, відсотків	Сума, тис. грн.	Питома вага, відсотків
Матеріальні затрати	276658	50,04	283187	48,84	230673	44,48
Витрати на оплату праці	191460	34,63	219864	37,92	198113	38,20
Відрахування на соціальні заходи	40977	7,41	47705	8,23	42736	8,24
Амортизація	40725	7,37	26733	4,61	24593	4,74
Інші операційні витрати	3108	0,56	2301	0,40	22484	4,34
Разом	552928	100,00	579790	100,00	518599	100,00

Динаміка вартості основних видів виробничих запасів локомотивного депо у 2018-2020 роках, тис. грн.

Показники	Звіт 2018 року	Звіт 2019 року	Звіт 2020 року	Відхилення 2019 року до 2018 року		Відхилення 2020 року до 2018 року	
				Абсолютне	Відн., відсотків	Абсолютне	Відн., відсотків
Сировина і матеріали	11159	11394	11046	235	2,11	-113	-1,01
Паливо	2754	5398	3346	2644	96,01	592	21,50
Запасні частини	9970	13679	13298	3709	37,20	3328	33,38
Малоцінні та швидкозношувані предмети	1710	2444	1651	734	42,92	-59	-3,45
Разом	25593	32915	29341	7322	28,61	3748	14,64

Структура виробничих запасів у 2020 році

Додаток И

Аналіз ефективності використання виробничих запасів

Показники	Звіт 2018 року	Звіт 2019 року	Звіт 2020 року	Відхилення 2019 року до 2018 року		Відхилення 2020 року до 2018 року	
				Абсо- лютне	Відн., від- сотків	Абсо- лютне	Відн., від- сотків
Чистий дохід від реалізації, тис. грн.	541913	571000	514484	29087	5,37	-27429	-5,06
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	538719	568154	512318	29435	5,46	-26401	-4,90
Валовий прибуток, тис. грн.	3194	2846	2166	-348	-10,90	-1028	-32,19
Середньорічний залишок виробничих запасів, тис. грн.	21770,5	29254	31128	7483,5	34,37	9357,5	42,98
Коефіцієнт оборотності виробничих запасів	24,75	19,42	16,46	-5,32	-21,51	-8,29	-33,49
Тривалість обороту виробничих запасів, днів	14,55	18,54	21,87	3,99	27,41	7,33	50,35
Коефіцієнт закріплення виробничих запасів	0,04	0,05	0,06	0,01	27,41	0,02	50,35
Матеріальні витрати на виробництво продукції, тис. грн.	276658	283187	230673	6529	2,36	-45985	-16,62
Матеріаломісткість продукції, грн./грн.	0,51	0,50	0,45	-0,01	-2,85	-0,06	-12,18
Матеріаловіддача продукції, грн./грн.	1,96	2,02	2,23	0,06	2,94	0,27	13,86
Валовий прибуток на 1 гривню матеріальних витрат грн./ грн.	0,012	0,010	0,009	-0,002	-12,95	-0,003	-18,67
Частка матеріальних витрат у собівартості продукції, відсотки	0,51	0,50	0,45	-0,02	-2,94	-0,06	-12,32

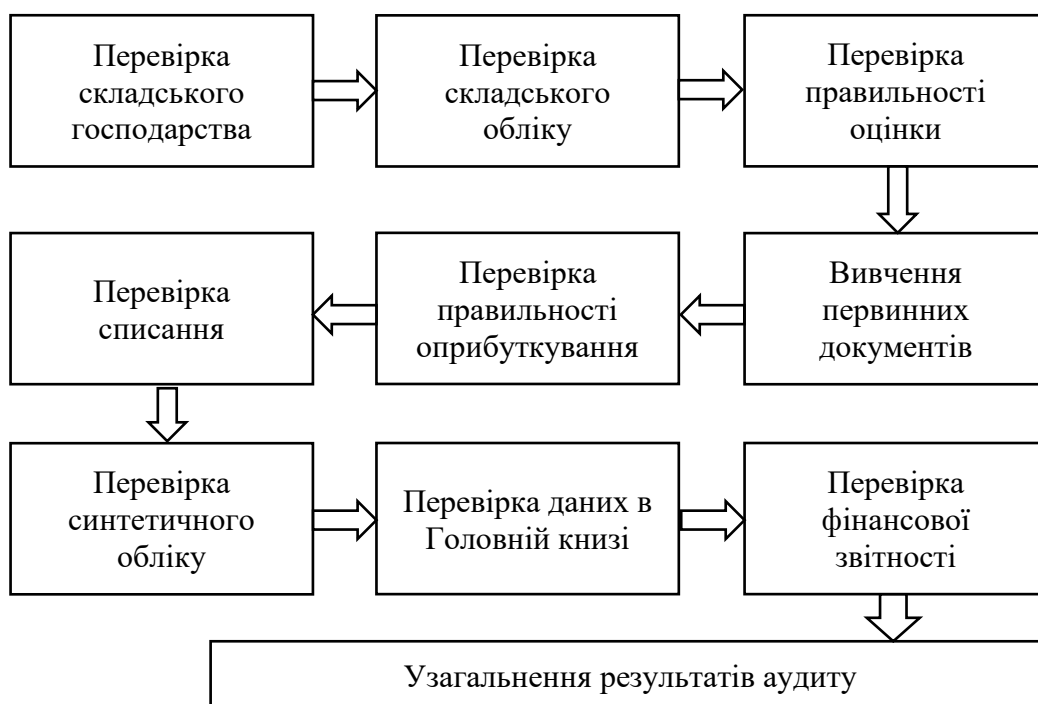
Додаток К

Порядок проведення аудиту виробничих запасів

Джерела інформації для проведення аудиту виробничих запасів

Вид джерела інформації	Найменування
Первинні документи по обліку запасів	Накладні, рахунки-фактури, картки складського обліку, прибуткові ордери, накладні-вимоги на відпуск, лімітно-забірні карти
Аналітичні реєстри обліку запасів	Відомості аналітичного обліку запасів, звіти матеріально-відповідальних осіб
Реєстри синтетичного обліку запасів	Головна книга, відомості руху запасів, журнали №3, 5, 6
Фінансова звітність підприємства	Баланс (Звіт про фінансовий стан), Примітки до річної фінансової звітності

Алгоритм проведення аудиту виробничих запасів

Додаток Л

АВС-аналіз виробничих запасів локомотивного депо

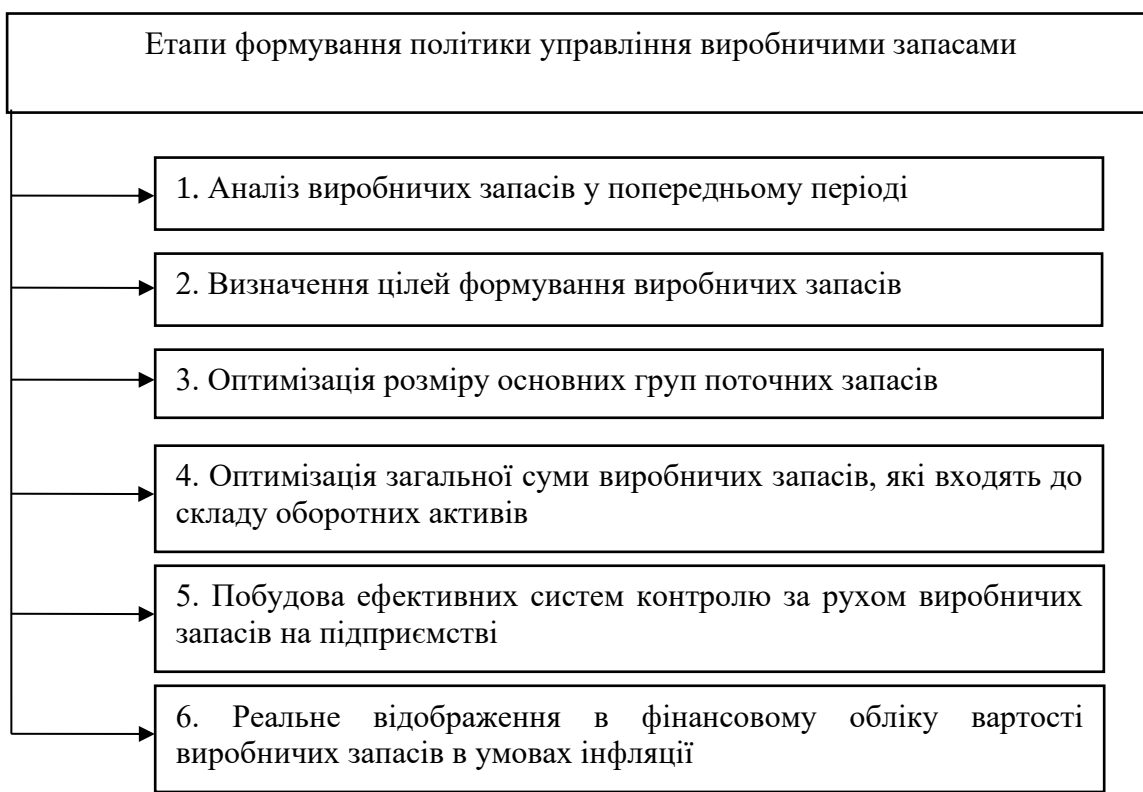
Класифікаційна структура виробничих запасів локомотивного депо

станом на 01.01.2021 р.

Вид запасів	Сума, тис. грн.	Відсоток у загальній сумі запасів	Класифікаційна категорія
Сировина й матеріали, у т.ч	27797	51,42	
- будівельні матеріали	500	0,93	С
- гумово-технічні вироби	262	0,48	С
- кабельно-провідникова продукція	150	0,28	В
- лакофарбова продукція	274	0,51	С
- металовироби	518	0,96	В
- інші металовироби	518	0,96	В
- металопрокат	173	0,32	В
- папір і паперові вироби	86	0,16	С
- хімічна продукція	56	0,10	С
- інші матеріали	260	0,48	В
Масла та мастильні матеріали, у т.ч.	863	1,60	
- масла	686	1,27	А
- мастильні матеріали	177	0,33	А
Паливо, у т.ч.	5620	10,40	
- дизельне паливо	5145	9,52	А
- вугілля	222	0,41	А
- інше вугілля	222	0,41	А
- бензин	19	0,04	А
- інші види палива	12	0,02	А
Запасні частини, у т.ч.	13399	24,79	А
- запасні частини до локомотивів	11656	21,56	А
- колісні пари локомотивів	1743	3,22	А
Інші матеріали, у т.ч.	6375	11,79	
- брухт та відходи чорних металів	2649	4,90	В
- брухт та відходи кольорових металів	2626	4,86	В
- матеріали в дорозі	1100	2,04	В
Разом	54054	100,00	-

Класифікація запасів локомотивного депо за АВС-аналізом

Категорія запасів	Сума, тис. грн	Відсоток у загальній сумі запасів
А	19882	68,43
В	7994	27,51
С	1178	4,05
Разом	29054	100,00

Додаток М**Основні етапи формування політики управління запасами**

Додаток Н

Баланси (форма № 1) на 31.12.2018, 2019, 2020 рр.

Дата (рік, місяць, число)		Коди
		01
Підприємство	АТ "Українська залізниця" Регіональна філія "Підніпровська залізниця" СП "Дніпровське локомотивне депо"	40081237
Територія	Україна	1210137500
Організаційно-правова форма господарювання	Акціонерне товариство	610
Вид економічної діяльності	Вантажний залізничний транспорт	52.21
Середня кількість працівників ¹	1228	
Адреса, телефон	м. Дніпро, вул. Курчатова, 2а; т. 0567931513	
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака		
Складено (зробити позначку "V" у відповідній клітинці):		
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку		
за міжнародними стандартами фінансової звітності		
V		

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31-е грудня 2018 р.

Форма №1		Код за ДКУД	1801001
Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	4713	4713
первісна вартість	1001	4717	4717
накопичена амортизація	1002	4	4
Незавершені капітальні інвестиції	1005	25	98
Основні засоби :	1010	368666	359931
первісна вартість	1011	560048	591880
знос	1012	191382	231949
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021		
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022		
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
Інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		316
Усього за розділом I	1095	373404	365058
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	18075	25693
виробничі запаси	1101	17948	25593
незавершене виробництво	1102		
готова продукція	1103		
товари	1104	127	100
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги :	1125		4
Дебіторська заборгованість за розрахунками :			
за виданими авансами	1130	325	663
з бюджетом	1135	16	6
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	114	665
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти :	1165		
готівка	1166		
рахунки в банках	1167		
Витрати майбутніх періодів	1170	17	97
Інші оборотні активи	1190	71	28
Усього за розділом II	1195	18618	27156
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			
Баланс	1300	392022	392214

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
А	Б	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400		
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410	283	283
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	42371	34427
Неоплачений капітал	1425	()	()
Вилучений капітал	1430	()	()
Усього за розділом I	1495	42654	34710
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520	7975	10422
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	7975	10422
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595	7975	10422
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	472	409
розрахунками з бюджетом	1620	1340	943
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	950	984
розрахунками з оплати праці	1630	7506	7313
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	229	67
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	320741	331492
Поточні забезпечення	1660	9532	4987
Доходи майбутніх періодів	1665	28	142
Інші поточні зобов'язання	1690	595	745
Усього за розділом III	1695	341393	347082
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	392022	392214

¹ Визначається в порядку, встановленому спеціально уповноваженим органом виконавчої влади у галузі статистики.

Керівник

В.С.Любка

Головний бухгалтер

В.П.Болдирєва

Підприємство АТ "Українська залізниця" Регіональна філія "Підніпровська залізниця" СП

Територія Україна

Організаційно-правова форма господарювання Акціонерне товариство

Вид економічної діяльності Вантажний залізничний транспорт

Середня кількість працівників¹ 1176

Адреса, телефон м. Дніпро, вул. Курчатова,2а; т.0567931513

Дата (рік, місяць, число)

за ЄДРПОУ

за КОАТУУ

за КОПФГ

за КВЕД

Коди

01

40081237

1210137500

610

52.21

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

за міжнародними стандартами фінансової звітності

V

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31-е грудня 2019 р.

		Форма №1	Код за ДКУД	1801001
Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	
1	2	3	4	
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	4713	4713	
первісна вартість	1001	4717	4717	
накопичена амортизація	1002	4	4	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	98	8239	
Основні засоби :	1010	359931	339059	
первісна вартість	1011	591880	597748	
знос	1012	231949	258689	
Інвестиційна нерухомість	1015			
Довгострокові біологічні активи	1020			
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021			
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022			
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030			
Інші фінансові інвестиції	1035			
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040			
Відстрочені податкові активи	1045			
Інші необоротні активи	1090	316	316	
Усього за розділом I	1095	365058	352327	
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	25693	32979	
виробничі запаси	1101	25593	32915	
незавершене виробництво	1102			
готова продукція	1103			
товари	1104	100	64	
Поточні біологічні активи	1110			
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги :	1125	4		
Дебіторська заборгованість за розрахунками :				
за виданими авансами	1130	663	56	
з бюджетом	1135	6	20	
у тому числі з податку на прибуток	1136			
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145			
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	665	550	
Поточні фінансові інвестиції	1160			
Гроші та їх еквіваленти :	1165			
готівка	1166			
рахунки в банках	1167			
Витрати майбутніх періодів	1170	97	87	
Інші оборотні активи	1190	28	218	
Усього за розділом II	1195	27156	33910	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття				
1200				
Баланс	1300	392214	386237	

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
А	Б	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400		
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410	283	283
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	34427	28605
Неоплачений капітал	1425	()	()
Вилучений капітал	1430	()	()
Усього за розділом I	1495	34710	28888
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520	10422	12802
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	10422	12802
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595	10422	12802
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	409	593
розрахунками з бюджетом	1620	943	825
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	984	1155
розрахунками з оплати праці	1630	7313	8004
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	67	422
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640		
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	331492	321220
Поточні забезпечення	1660	4987	10311
Доходи майбутніх періодів	1665	142	5
Інші поточні зобов'язання	1690	745	2012
Усього за розділом III	1695	347082	344547
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	392214	386237

¹ Визначається в порядку, встановленому спеціально уповноваженим органом виконавчої влади у галузі статистики.

Керівник

В.С.Любка

Головний бухгалтер

В.П.Болдирєва

Дата (рік, місяць, число)

Виробничий підрозділ "Дніпровське локомотивне депо" Регіональної філії "Придніпровська залізниця" АТ "Укрзалізниця"

Підприємство

Територія

Організаційно-правова форма господарювання

Вид економічної діяльності

Середня кількість працівників¹

Адреса, телефон

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

за міжнародними стандартами фінансової звітності

за ЄДРПОУ

за КОАТУУ

за КОПФГ

за КВЕД

Коди	
	01
40081237	
1210137500	
610	
49.20	

v

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31-е грудня 2020 р.

		Форма №1	Код за ДКУД	1801001
Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	
1	2	3	4	
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	4713	4713	
первісна вартість	1001	4717	4717	
накопичена амортизація	1002	4	4	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	8239	13652	
Основні засоби :	1010	339059	350785	
первісна вартість	1011	597748	637537	
знос	1012	258689	286752	
Інвестиційна нерухомість	1015			
Довгострокові біологічні активи	1020			
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021			
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022			
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030			
Інші фінансові інвестиції	1035			
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040			
Відстрочені податкові активи	1045			
Інші необоротні активи	1090	316	316	
Усього за розділом I	1095	352327	369466	
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	32979	29388	
виробничі запаси	1101	32915	29341	
незавершене виробництво	1102			
готова продукція	1103			
товари	1104	64	47	
Поточні біологічні активи	1110			
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги :	1125			
Дебіторська заборгованість за розрахунками : за виданими авансами	1130	56		
з бюджетом	1135	20	24	
у тому числі з податку на прибуток	1136			
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145			
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	550	598	
Поточні фінансові інвестиції	1160			
Гроші та їх еквіваленти :	1165			
готівка	1166			
рахунки в банках	1167			
Витрати майбутніх періодів	1170	87	121	
Інші оборотні активи	1190	218	203	
Усього за розділом II	1195	33910	30334	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200			
Баланс	1300	386237	399800	

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
А	Б	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400		
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410	283	283
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	28605	36429
Неоплачений капітал	1425	()	()
Вилучений капітал	1430	()	()
Неконтрольована частка	1490		
Усього за розділом I	1495	28888	36712
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520	13737	8559
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	13737	8559
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595	13737	8559
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	593	4299
розрахунками з бюджетом	1620	825	1646
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	1155	1988
розрахунками з оплати праці	1630	8004	9286
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	422	86
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640		
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	320285	333894
Поточні забезпечення	1660	10311	354
Доходи майбутніх періодів	1665	5	5
Інші поточні зобов'язання	1690	2012	2971
Усього за розділом III	1695	343612	354529
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	386237	399800

¹ Визначається в порядку, встановленому спеціально уповноваженим органом виконавчої влади у галузі статистики.

Керівник

С.С.Палян

Головний бухгалтер

В.П.Болдирєва

Додаток П

Звіти про фінансові результати (форма № 2) за 2018-2020 рр.

Підприємство	АТ "Українська залізниця" Регіональна філія "Підніпровська залізниця" СП "Дніпровське локомотивне депо" (найменування)	за ЄДРПОУ	Коди	
			Дата (рік, місяць, число)	01
			40081237	

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

за 2019 рік

Форма №2 Код за ДКУД

1801003

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	571000	541913
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(568154)	(538719)
Валовий : прибуток	2090	2846	3194
збиток	2095	()	()
Інші операційні доходи	2120	4060	1703
Адміністративні витрати	2130	(27)	(4)
Витрати на збут	2150	()	()
Інші операційні витрати	2180	(7008)	(7990)
Фінансові результати від операційної діяльності: прибуток	2190		
збиток	2195	(129)	(3097)
Доход від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		15
Інші доходи	2240	304	1125
Фінансові витрати	2250	(1047)	(656)
Втрати від участі в капіталі	2255	()	()
Інші витрати	2270	()	(71)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290		
збиток	2295	(872)	(2684)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300		
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350		
збиток	2355	(872)	(2684)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Найменування показника	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
А	Б	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445	(4950)	
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	(4950)	
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	(4950)	
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	(5822)	(2684)

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Найменування показника	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
А	Б	3	4
Матеріальні затрати	2500	283187	276658
Витрати на оплату праці	2505	219864	191460
Відрахування на соціальні заходи	2510	47705	40977
Амортизація	2515	26733	40725
Інші операційні витрати	2520	2301	3108
Разом	2550	579790	552928

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
А	Б	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Керівник

В.С.Любка

Головний бухгалтер

В.П.Болдирєва

Дата (рік, місяць, число)

Коди

01

Підприємство

Виробничий підрозділ "Дніпровське локомотивне депо" Регіональної філії
"Придніпровська залізниця" АТ "Укрзалізниця"
(найменування)

за ЄДРПОУ

40081237

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2020 рік

Форма №2 Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	514484	571000
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(512318)	(568154)
Валовий : прибуток	2090	2166	2846
збиток	2095	()	()
Інші операційні доходи	2120	8264	4060
Адміністративні витрати	2130	(13)	(27)
Витрати на збут	2150	()	()
Інші операційні витрати	2180	(6268)	(7008)
Фінансові результати від операційної діяльності: прибуток	2190	4149	
збиток	2195	()	(129)
Доход від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240	616	304
Фінансові витрати	2250	(1422)	(1047)
Втрати від участі в капіталі	2255	()	()
Інші витрати	2270	()	()
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	3343	
збиток	2295	()	(872)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300		
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	3343	
збиток	2355	()	(872)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Найменування показника	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
А	Б	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445	4481	(4950)
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	4481	(4950)
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	4481	(4950)
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	7824	(5822)

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Найменування показника	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
А	Б	3	4
Матеріальні затрати	2500	230673	283187
Витрати на оплату праці	2505	198113	219864
Відрахування на соціальні заходи	2510	42736	47705
Амортизація	2515	24593	26733
Інші операційні витрати	2520	22484	2301
Разом	2550	518599	579790

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
А	Б	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Керівник

С.С.Палян

Головний бухгалтер

В.П.Болдирєва